

Latvijas Kultūras akadēmija
Kultūras teorijas un vēstures katedra

BALTIJAS KINO NOZARU STRUKTŪRU SALĪDZINĀJUMS

Bakalaura darbs

Autore:

Akadēmiskās bakalaura studiju programmas “Mākslas”

Kultūras teorijas un menedžmenta apakšprogrammas

4. kursa studente Paula Jansone

(ID Nr. 20124413)

Darba vadītājs/a:

Dr. oec., Doc. Ieva Zemīte

/paraksts/

Rīga

2016

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	3
1. KINO KĀ RADOŠO INDUSTRIJU APAKŠNOZARE	5
1.1. Kino industrija radošo un kultūras industriju kontekstā.....	5
1.2. Eiropas kino industrija 20. gadsimtā	9
2. BALTIJAS KINO NOZARU APRAKSTI	15
2.1. Latvijas kino nozari veidojošās institūcijas un organizācijas.....	16
2.2. Statistikas dati Latvijas kino nozarē pēc Nacionālā Kino centra izdevumiem “Statistikas pārskati” (2006.-2016. gads).....	23
2.3. Lietuvas kino nozari veidojošās institūcijas un organizācijas.....	27
2.4. Statistikas dati Lietuvas kino nozarē pēc Latvijas Nacionālā Kino centra izdevumiem “Statistikas pārskati” (2006.-2016. gads).....	31
2.5. Igaunijas kino industriju veidojošās institūcijas un organizācijas.....	34
2.6. Statistikas dati Igaunijas kino nozarē pēc Nacionālā Kino centra izdevumiem “Statistikas pārskati” (2006.-2016. gads).....	38
3. KOPĪGAIS UN ATŠĶIRĪGIAS BALTIJAS KINO INDUSTRIJĀS.....	43
3.1. Baltijas kino industriju rādītāju salīdzinājums	43
3.1.1. Valsts finansējums kino nozarēm 2003.-2016. gadā:.....	43
3.1.2. Ražotās filmas Baltijas valstīs periodā no 2002-2015. gadam:.....	44
3.1.3. Kinoteātri, filmu izrādīšanas vietas un vidējās kino biļetes cenas Baltijas valstīs 2002.-2015. gadā:.....	47
3.1.4. Desmit apmeklētāko filmu topi Baltijas valstīs 2006.-2015. gadā:.....	49
3.2. Baltijas kino nozaru struktūru un institūciju salīdzinājums	50
NOBEIGUMS	55
TĒZES.....	58
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAĶSTS	60
IZMANTOTO AVOTU SARAĶSTS.....	61
SUMMARY	67
PIELIKUMS	68

IEVADS

Kino mākslas veidošanai ir nepieciešami daudz priekšnosacījumu – izglītība, darba vieta, atbalsta mehānismi, izplatīšanas metodes. Šos apstākļus ietekmē valsts politiskā sistēma, kura var radīt pretimnākošus vai gluži otrādi – nelabvēlīgus apstākļus kino nozares darbībai.

Radošajās un kultūras industrijās liela nozīme ir radošajam aspektam, kurš ietver sevī kultūras vērtību, un, filmu gadījumā, mākslas kvalitāti. Arī tas var ietekmēt kino nozares vērtējumu, un ar nekvalitatīvām filmām pat vislabāk strukturētā nozare nesniegtu labus rezultātus.

Baltijas valstu kino nozares pagājušā gadsimta beigās atradās vienā izejas punktā – bija jāveido jaunas pārvaldes institūcijas, lai organizētu, atbalstītu un veicinātu kino jomas attīstību. Šobrīd publiski izskan apgalvojumi, ka Igaunija ir soli priekšā abām kaimiņvalstīm – nacionālo filmu apmeklējums ir stipri augstāks kā Latvijā, finansējums trīs reizes lielāks kā Lietuvā un ievērojamākie kino festivāli noris tieši Igaunijā. Igaunija, apzīmējot filmu jomu, lieto terminu “industrija”, kamēr Latvijā, šķiet, šis vārds nav līdz galam skaidrs. Nākas arī saskarties ar negatīvu Latvijas kino nozares vērtējumu – institūcijas nepiešķir adekvātu finansējumu, Nacionālais kino apbalvojums netiek pienācīgi novērtēts un pašmāju kino skatās reti kurš latvietis.

Ir izveidota organizācija, kura apvieno trīs Baltijas valstu galvenās kino nozares institūcijas. “Baltic Films” darbojas, lai starptautiskajos filmu festivālos un tirgos pārstāvētu Igaunijas, Latvijas un Lietuvas filmas. Bet, ikdienā medijos vai ar kino nozari saistītās diskusijās tās tiek aplūkotas reti. Ir maz informācija par to, kā nozare tiek strukturēta Igaunijā, arī par Lietuvas aktualitātēm netiek plaši runāts. Iespējams, institūciju pārstāvji un nozarē iesaistītie profesionāļi zina par norisēm kaimiņzemēs, bet citiem radošo un kultūras industriju pārstāvjiem vai interesentiem šī informācija nav pieejama – nedz publicistisku materiālu, nedz aktuālu pētījumu veidā.

Protams, var paļauties uz savas valsts individuālajām spējām organizēt nozari un neņemt vērā balakus esošos piemērus, tomēr Latvijas, Lietuvas un arī Igaunijas iesaistīšanās Eiropas kino industrijā, ne tikai piedāvājot tai savas filmas, bet arī sadarbojoties un mācoties no tās, norāda uz vēlmi attīstīties arī ārpus savas valsts robežām. Un, kādēļ nesākt ar kaimiņos esošajām valstīm? Kurās kino nozares sāka veidoties vienlaicīgi un vēl tikai pāris gadus atpakaļ darbojās pēc teju identiskas struktūras.

Iespējamie sadarbības modeļi ir tikuši apspriesti jau iepriekš, 2014. gadā Kannās parakstīta vienošanās par Baltijas valstu kopīga finansējuma fonda izveidi¹, kā arī, tiek kopīgi uzņemtas filmas. Šie fakti pamato darba nepieciešamību: jo vairāk tiks pētītas Baltijas kino nozares kā viens veselums, jo veiksmīgāka varētu veidoties iecerētā sadarbība. Izpratne par kaimiņvalstu radošajām industrijām nav tikai valsts institūciju darbinieku un kultūrpolitiku veidojošo spēku interesējoša informācija. Tā ir saistoša arī Latvijas kultūras uzņēmējiem un kinematogrāfiem, kuri būs tie, kuri lietos kopīgā finansējuma fondu un veidos kopražojuma filmas. Un sabiedrībai, kurai varbūt šobrīd nav skaidrs, kāpēc ir jāapmeklē Baltijas valstu filmu seansi, būtu jāpiedāvā kvalitatīva informācija par to, kas vispār ir Baltijas filmas.

Darba “Baltijas kino nozaru struktūru salīdzinājums” uzdevums ir apskatīt kino industriju radošo un kultūras industriju kontekstā, apkopot publiski pieejamo, šobrīd aktuālo informāciju par Baltijas valstu kino nozares institūcijām un analizēt filmu jomas statistikas datus laika posmā no 2002.-2016. gadam.

Bakalaura darba mērķis - veikt kino nozares darbības salīdzināšanu Baltijas valstīs.

Darba izvirzītais jautājums – kādas atšķirības pastāv starp trīs Baltijas valstu kino nozarēm, un kā šīs atšķirības ietekmē kino nozari katrā valstī.

Tiks veikta materiālu apkopošana un aprakstīšana, datu sintēze. Ar indukcijas metodi noteiktas nozaru struktūru līdzīgās un atšķirīgās iezīmes, likumsakarības un iemesli nozaru atšķirīgajam vērtējumam.

Darba pirmajā nodaļā tiek pētīts kino industriju jēdziens, kino nozares veidošanās un Eiropas kino industrijas vēsture. Otrā nodaļa veltīta Baltijas valstu kino nozaru aprakstiem, bet trešajā nodaļā tiek salīdzināti, vērtēti un analizēti iepriekš apkopotie un aprakstītie materiāli.

¹ Latvijas Sabiedriskie mediji. *Kannās parakstīta vienošanās par Baltijas valstu sadarbību kino jomā*. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/kino/kultura/kannas-parakstita-vienosanas-par-baltijas-valstu-sadarbibu-kino-joma.a130065/> [skatīts: 2016, 10.apr.]

1. KINO KĀ RADOŠO INDUSTRIJU APAKŠNOZARE

1.1. Kino industrija radošo un kultūras industriju kontekstā

Kultūras industriju definēšana saskaras ar tādu pašu problēmu kā pašas kultūras definīcija. Viena, no antropoloģijas skatu punkta piedāvātā definīcija, vēsta, ka kultūra ir dzīves veids, piemērots cilvēkiem vai sociālām grupām.² Līdsas universitātes mediju, mūzikas un kultūras profesors Dāvids Hesmondhalghs (*David Hesmondhalgh*)³ piedāvā sašaurināt kultūras nozīmi attiecībā uz industriju robežu iezīmēšanu, lai būtu vieglāk runāt tieši par kultūras industrijas īpašībām un raksturojošajām pazīmēm, Prof. Hesmondhalghs piedāvā par kultūru uzskatīt tās darbības, kuras vistiešāk spēj radīt sociālās vērtības. Pelnošās kompānijas, valsts un nevalstiskās organizācijas, kuras atbilst šim uzstādījumam, ir: televīzija, radio, kino, ziņu aģentūras un mediji, grāmatu un žurnālu izdevēji, mūzikas, reklāmas un dzīvo mākslu veidotāji.⁴

Radošo un kultūras industriju plašo iespējamo spektru pierāda tās dažādie apraksti un centieni to definēt. Britu Griničas universitātes (*University of Greenwich*) radošo nozaru un mediju jaunrades pasniedzējas Rozamundas Davies (*Rosamund Davies*) un kolēģa, komunikācijas nodaļas vadītāja, doktora Gauti Sigtorsona (*Gauti Sigthorsson*)⁵ grāmatā “Iepazīšanās ar radošajām industrijām. No teorijas līdz praksei.” (*“Introducing the creative industries. From theory to practice”*) radošā industrija tiek skaidrota kā plašu nozaru loku (piemēram, vizuālā māksla, mūzika, dejas, kino, datorspēļu dizains, pasākumu un festivālu veidošana) aptveroša sfēra.

Lai kino industriju identificētu kā radošo un kultūras industriju sastāvdaļu, tai jā kvalificējas trim galvenajiem priekšnosacījumiem (kuri izvirzīti, balstoties uz kultūras zinātnieka Džona Hartleja definīcijām):

- 1) būtiska procesa sastāvdaļa ir cilvēka radošuma izpaušme;
- 2) produkts vai pats process ietver sevī simbolisku vēstījumu vai nozīmi;

2 Williams, Raymond. *Culture*, Glasgow: Fontana New Sociology Series, 1981. 12. lpp.

3 Līdsas universitātes mājas lapa. Pieejams: <http://media.leeds.ac.uk/people/david-hesmondhalgh/> [skatīts 2016, 02. apr.]

4 Hesmondhalgh, David. *The Cultural industries. Second edition*. London: SAGE Publications Ltd., 2007. 345. lpp.

5 *University of Greenwich mājas lapa*. Pieejams: <http://www.gre.ac.uk/ach/study/cpda/staff/gauti-sigthorsson> [skatīts: 2016, 03. apr.]

- 3) gala iznākums ir vai pretendē uz intelektuālā īpašuma statusu, un pieder kādam cilvēkam vai konkrētai grupai. (Intelektuālais īpašums ir oriģināli radīta darba forma, kuru iespējams pārdot vai nopirkt.)⁶

Kultūras zinātnes akadēmiķis Džons Hartlejs (*John Hartley*)⁷ kā radošo industriju pamatprincipu izvirza arī radošo mākslu, masu kultūras, jauno mediju tehnoloģiju un ekonomikas saplūšanu, kas veido produktu jauna tipa, interaktīvam iedzīvotājam – pircējam. Sastādītajā darbā “Radošās industrijas” (“*Creative Industries*”) autors nodala, ka radošo industriju forma atšķiras dažādās pasaules valstīs, piemēram, Amerikas Savienotajās valstīs industriju lielākoties ieteikmē patērētāja un tirgus pieprasījums, bet Eiropā – nacionālās kultūras tradīcijas.⁸

Ģeogrāfiski novērojamās atšķirības Griničas universitātes pasniedzēji skaidro ar internacionālo dažādību uzskates jautājumā: dažādās pasaules vietās ir dažādi pieņēmumi par to, kas ir radošs un kas nē. Vienuviet radošās industrijas ir tendētas uz tradicionālo folkloru, tūrisma un dabas pieejamības vairošanu, jo nemaz nenodabojas ar mūzikas, filmu, vai datorspēļu ražošanu masām pieejamā vairumā. Bet, aktivitātes arī šādā radošo industriju modelī ir vērtīgs, īpaši mazatīstītajām valstīm, jo ieguldījums, piemēram, kultūras mantojuma saglabāšanā, tūrisma taku izveidē vai festivālu rīkošanā kalpo kā labs eksporta produkts vai ienākumu avots.

Lai arī daudzi radošie produkti tiek pārdoti globālajā tirgū un piesaista internacionālu auditoriju un interesi, tie ir piesaistīti lokālajai videi, kurā ir tikuši radīti; īpaši literatūrā, mūzikā, dejā – to saknes ir kādā konkrētā kultūrvīdē, valodā, tradīcijās, mentalitātē. Arī kino un televīziju spēcīgi iezīmē lolāko raksturīpašību kopa, piemēram, tipiskās Holivudas ģimenes tips vai dziesmu un dejas nozīme Bolīvudas kino filmās.

Augstākminētā radošo industriju priekšnosacījuma - produkts vai pats process ietver sevī simbolisku vēstījumu vai nozīmi – interpretācija var būt gana plaša. Apzināta simboliskā vēstījuma pievienošana produktam var būt attiecināma gan uz mākslinieka veidotu skulptūru, gan telefona aplikācijas programmēšanu. Atšķirība vērojama iespējās vairošanai un izplatīšanai radīto produktu: radošās industrijas īpaši koncentrējas uz tiem produktiem, kuri ir spējīgi sevi piedāvāt masu izplatīšanai un blakus produktu veidošanai (merčendaizings). Kā piemēri minami Volta Disneja studija un Zvaigžņu Karu filmas,

6 R. Davies, G. Sigthorsson. *Introducing the creative industries. From theory to practice*. London: SAGE Publications Ltd., 2013. 11. lpp.

7 Curtin University mājas lapa. Pieejams: <http://oasisapps.curtin.edu.au/staff/profile/view/John.A.Hartley> [skatīts: 2016. 03. apr.]

8 J. Hartley. *Creative Industries*. Singapore: Blackwell Publishing, 2005. 5. lpp.

kurās, no viena radošā produkta, kurš pieejams plašai auditorijai, izveidoja neskaitāmus masu kultūrai saistošus produktus, kuros bija atsauce uz oriģinālo ideju.⁹

Džons Hartlejs nodala radošās mākslas un kultūras industrijas. Uzņēmēji ir izplatītāji, piemēram, kinoteātri un izlaides mediji, bet radošās mākslas – pašas filmas. Industrija rodas brīdī, kad māksla satiekas ar uzņēmējdarbību un tiek tirāzēta masu tirgus pieprasījuma līmenī, vai arī mākslas produktam tiek piedēvētas klasiskā pārdošanas modeļa iespējas.¹⁰ Māksla un kultūra joprojām eksistē savā tradicionālajā formā, bet radošā industrija koncentrējas uz producēšanu, darba spēka optimizēšanu un pārdošanu, no citām industrijām atšķiroties ar to, ka tās produkts ir radošs un ar māksliniecisku, simbolisku vērtību un ir ar intelektuālā īpašuma tiesībām.

Radošās un kultūras industrijas nodala arī Eiropas Savienības kultūrpolitikas līmenī. Lai arī abu industriju nosaukumi norāda uz radošu produktu ražošanu, tās atšķiras. Latvija ir 2007. gadā pievienojusies UNESCO Konvencijai par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu, kurā definēts, kas ir kultūras industrija.

Konvencijas 4. panta 4. un 5. punktā minēts, ka “Kultūras industrijas ir tautsaimniecības nozares, kas ražo un izplata kultūras preces vai pakalpojumus”, skaidrojot, ka “norises, preces un pakalpojumi, kas, aplūkotas no to specifisko īpašību, lietojuma vai mērķu aspekta, iemieso vai nodod tālāk kultūras izpausmes neatkarīgi no to iespējamās komerciālās vērtības. Kultūras norises var būt pašmērķis vai arī var dot ieguldījumu kultūras preču un pakalpojumu ražošanā”.¹¹ Eiropas Savienības izdevumā “Zaļā Grāmata. Kultūras un radošo nozaru potenciāla īstenošana” (*Green Paper. Unlocking the potential of cultural and creative industries*), balstoties uz augstākminēto konvenciju, uzskaiti sektori: kultūras industrijās ietilpst tēlotājmāksla, vizuālā māksla, kultūras mantojums, filmu māksla, DVD un video ražošana, televīzija un radio, video spēles, jaunie mediji, mūzika, grāmatas un prese.¹²

Radošās industrijas ir tās industrijas, kuru pakalpojumu vai produktu ražošana tiek izmantotas kultūras specifiskās īpašības, bet galarezultātā kultūrai ir tikai funkcionāla

9 R. Davies, G. Sigthorsson. *Introducing the creative industries. From theory to practice*. London: SAGE Publications Ltd., 2013. 2.-6. lpp.

10 J. Hartley. *Creative Industries*. Singapore: Blackwell Publishing, 2005. 2.-5. lpp.

¹¹ *Konvencija par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu*, stājies spēkā 06.10.2007. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=220952> [skatīts: 2016, 17. mar.]

¹² European Commission. *Green Paper. Unlocking the potential of cultural and creative industries*, 5. lpp. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A52010DC0183> [skatīts: 2016, 17. mar.]

nozīme. Radošajās industrijās ietilpst arhitektūra, dizains, grafiskais dizains, modes dizains, reklāma.¹³

Pēc Eiropas Savienības līmeņa kino ir kultūras industrijas daļa, un atbilst industrijas pamatjēdzienam. Arī pēc kultūras industrijas definīcijas kino atbilst šai klasifikācijai, jo nozares pamatā esošā filma ir mākslas forma, kas iemieso kultūras vērtības.

Rodoties kinematogrāfijai, pāris desmit gadu laikā nozare sevi sāka apzināt kā masu mākslas ražotāju. Iesaistījās uzņēmēji un nozare ieguva industrijas aprises, joprojām saglabājot mākslas vērtības.¹⁴ Uzskatāmi šis process novērojams sākot ar pagājušā gadsimta pēdējo desmitgadi¹⁵, un arī Latvijas telpā filmu nozari kā industriju var uzlūkot šajā laika posmā – kad brūk Padomju Savienība un parādās plašākas iespējas attīstīties gan globāli, gan lokāli.

Industrijas veidošanās sākuma posmā Eiropas valstīs regulējošie likumi un politikas nenošķīra filmas un televīzijas nozari. Filmu studijas paļāvās uz televīzijas, video sektoru un otrādāk – tādēļ šajā laika posmā grūti nošķirt filmu industrijas un kopējas audiovizuālās nozares robežas. Tomēr, filmu industrijai piemīt unikālas īpašības – tai ir kulturālais, publiskais, personiskais un mākslinieciskais aspekts. Tas palīdzēja industrijai stiprināties un iegūt nacionālas vērtības aprises.¹⁶

Lai cik internacionāla filmu nozare būtu, tā joprojām katrā valstī saglabā nacionālās un lokālas tradīcijas (piemēram, valsts subsīdijas) – tas norāda uz filmu sociālo ietekmi, kuru politikas veidotāji nevēlas atstāt tikai tirgus pārziņā.¹⁷

Kanādas Nacionālā Zinātnes izpētes institūta profesora, kultūras industriju un kino pētnieka Kristiāna Poiriera (Christian Poirier)¹⁸ publicētajā esejā politikas zinātnes doktora Tima Nieguta (Tim Nieguth)¹⁹ 2015. gadā izdotajā grāmatā „Populārās kultūras politika: pārliecināšanas spēks, identitāte un vieta.”, pētnieks norāda uz filmu nozares un politikas saitēm. Kara laika propagandas izplatīšana caur mākslas, izklaides filmām uzskatāmi norāda uz politikas veidošanu, izmantojot filmu nozari. Bet, vēl zīmīgāks ir fakts, ka viens

¹³ European Commission. *Green Paper. Unlocking the potential of cultural and creative industries*, 6.lpp. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A52010DC0183> [skatīts: 2016, 17. mar.]

¹⁴ Rancevs, Dimitrijs. Kino raksti. 2/2000. *Savrup no industrijas un mākslas simbiozes*. Rīgā: SIA „Apgāds Imanta”, 2000. 21. lpp.

¹⁵ Jackel, Anne. *European Film Industries*. London: St. Edmundsbury Press, 2003. 1. lpp.

¹⁶ Turpat, 4. lpp.

¹⁷ Turpat, 5. lpp.

¹⁸ Kanādas Nacionālā Zinātnes izpētes institūta mājas lapa. Pieejams: <http://www.inrs.ca/christian-poirier> [skatīts: 2016, 18.mar.]

¹⁹ Laurentian Universitātes mājas lapa. *Fakultāšu vadītāji - Tims Nieguths*. Pieejams: <https://laurentian.ca/faculty/tnieguth> [skatīts: 2016, 18.mar.]

no nacionālo politiku mērķiem – veidot kopēju tautas identitāti – ir arī nacionālo filmu mērķis. Ar mākslinieciskiem līdzekļiem paustās idejas un atziņas ir vieglāk uztveramas kā likumi un statūti, tādēļ visbiežāk valstis ir ieinteresētas iesaistīties un vismaz daļēji kontrolēt filmu nozari.²⁰

1.2. Eiropas kino industrija 20. gadsimtā

Kino pirmsākumi meklējami deviņpadsmitā gadsimta beigās, kas tehnisku atklājumu rezultātā radās jauna mākslinieciskā izteiksmes forma. Sabiedrības interese un profesionāļu darbības rezultātā kino nostiprinājās kā stabila un attīstāma forma. Piesaistot ar vien jaunus interesentus, veidojas studijas, izplatīšanas sitēmas, producēšanas formas. Divdesmitā gadsimta sākums kļūst par kino industrijas formēšanās laiku, kad lokālā un internacionālā līmenī tiek veiktas darbības nozares strukturēšanai un izprasta kino nozīme sabiedriskā, politiskā un ekonomiskā aspektā. Kā lielākie internacionālie spēki izveidojas Eiropas un Holivudas kino industrijas, kuras, ar savu tirgus ekonomiku, sacenšas par industrijas attīstības iespējām rietumu pasaulē. Šī apakšnodaļa gadsimtu kino industrijā aplūko no Eiropas skatu punkta, jo tas ir gan teritoriāli gan vēsturiski tuvāks Baltijas valstīm un šī darba tēmai. Tiek aprakstīti industrijas rašanās priekšnosacījumi, galvenie ietekmējošie notikumi un vēsturiski lineārā nogrieznī salīdzināta kino industrija Rietumeiropā un Austrumeiropā.

1878. gadā Angļu fotogrāfs Edvards Maibridžs (Eadweard Muybridge) nofotografēja 24 kadrus, kuros bija attēlots skrienošs zirgs. Lai redzētu skrējieni, bija vajadzīga ātra bilžu nomaiņa – cilvēka acs uztvēra aptuveni 20 kadrus sekundē, un tas spēja radīt ilūziju par skrejošu zirgu. Diemžēl, šis eksperiments nesasniedza lielas publikas uzmanību. Sekoja vairāki mēģinājumi izveidot kameru, kura spētu fiksēt vairākus kadrus pēc kārtas. Franču izgudrotājam Luijam Ogistēnam Leprinsam (Louis Augustin Le Prince) izdevās iemūžināt pāris sekunžu garu filmu ar cilvēku kustību dārzā, bet arī šis sasniegums netiek atzīts par kino sākšanās starta punktu, jo ceļā uz Amerikas Savienotajām valstīm, kur bija paredzēta šī darba prezentācija, Leprinss mistiski pazuda.

1895. gada 28. decembrī, Parīzes restorānā Grand Cafe, brāļi Limjēri aptuveni trīsdesmit cilvēkiem izrādīja desmit, 50 sekunžu garas filmaņas. Arguments par labu Limjēriem bija viņu pārnēsājamā kamera, kas ne vien ļāva filmēt it visur, bet, atšķirībā no

20 Nieghut, Tim. *The Politics of Popular Culture: Negotiating Power, Identity, and Place*. Montreal: McQueen's University Press, 2015. 131. lpp.

parējām līdz tam radītajām kamerām, pagarināja uzņemšanas laiku no 20 sekundēm un ilgāk. Tomēr, visticamāk, Limjēru triumfu noteica viņu ierīces stabilitāte, kas bez tehniskām problēmām spēja nodrošināt ilglaicīgu projekciju.

Parīzes iedzīvotāji lielā skaitā apmeklēja Grand Cafe rīkotos filmu izrādīšanas vakarus, izplatot apgalvojumu, ka tieši brāļi Limjēri ir kino izgudrotāji.²¹

Līdz 1910. gadam lielākā daļu filmu uzņēma Francijā. Izgudrotājs Leons Gaumonts (Léon Gaumont) un Pathē (Pathé) brāļi nodibināja pirmos franču filmu izplatītāju un ražotāju uzņēmumus, kā arī atvēra lielāko daļu lokālo un internacionālo kinoteātru. Divdesmitā gadsimta sākumā arī citās Eiropas valstīs tika dibinātas nacionālo filmu ražošanas studijas un kinoteātri. Ungārijā un Rīgā pirmais kinoteātris tika uzcelts 1901. gadā, Polijā – 1902., bet Itālijā tikai 1905. gadā. Pirmais pasaules karš iedragāja Eiropas valstu filmu industrijas, apstājās modernizācija, aktīvā ražošana, aprūkās investīcijas.²³

Starpkaru periodā Eiropas uzņēmēji sajuta Holivudas industrijas pārkumu filmu tirgus sektorā. 1920-tajos gados Rietumeiropa, par spīti atsevišķu nāciju nesaskaņām, centās izveidot transnacionālas alianses – filmu studiju sadarbības tīklus starp Skandināvu, Britu, Franču, Itāļu un dažām Vācu kompānijām. Mērķis bija stāties pretī Holivudas triecienam, taču pūliņi izrādījās nepietiekami.

Sākās Padomju Savienības filmu nozares nacionalizēšana, norādot uz priekšrocībām filmas realizēt tikai padomju telpā. Filmu skolu, producēšanas mehānismu un propagandas paspārnē sāka veidoties padomju kino industrija.²⁴

Aktīvā filmu nozares attīstīšana (kvotu sistēma Lielbritānijā, sadarbība starp Berlīnes, Londonas, Parīzes un Romas kino speciālistiem) sekmēja kino valodas rašanos, dodot pamatu avangarda, sirreālisma vai Vācu ekspresionisma dzimšanai. Tiesa, skaņas ienākšana filmā samazināja Eiropas filmu studiju skaitu, jo ne visām bija iespēja iegādāties nepieciešamo aparatūru un izsekot līdzī straujajām pārmaiņām kā tehniskā, tā mākslinieciskā ziņā.²⁵

Otrā pasaules kara laikā Holivudas kino Eiropā netika plaši izrādīts. Pēc kara, atjaunojot kontaktus, Eiropā bija liels pieprasījums pēc neredzētajām kara laika amerikāņu filmām. Pašmāju filmu studijām bija jāatjauno infrastruktūra un jāuzlabo tehniskie

21 Sīmanis, Dāvis Jr. *Maiks Figs "Taimkods"*. Rīga: SIA „Rīgas Laiks”, 2010. 19. lpp. – 23. lpp.

22 Autoru kolektīvs. *Kinoskatītāja rokasgrāmata*. Rīgā: Galvenā enciklopēdiju redakcija, 1980. 616. lpp.

23 Jackel, Anne. *European Film Industries*. London: St. Edmundsbury Press, 2003. 4. lpp.

24 Turpat, 5. lpp.

25 Turpat, 5. lpp.

risinājumi, tādēļ kinoteātros visvairāk tika izrādītas Holivudiskas importētās filmas. Vietējie filmu ražotāji protestēja pret šo acīmredzamo pārkumu. Eiropas valstis, lai atbalstītu vietējā kino ražošanu, ieviesa kvotas, subsīdijas un izdevīgākas nodokļu sistēmas tām filmu studijām, kuras ir bāzētas Eiropā. Tas rezultējās ar amerikāņu filmu kompāniju studiju atvēršanu Eiropas valstīs.

Austrumeiropas bloka valstīs izveidojās nacionalizētas kino nozares, kuru produkti bija cieši saistīti ar Padomju Partijas ideoloģiju. 1946. gadā dibinātā Kinematogrāfijas ministrija pārraudzīja jaundibinātās Polijas, Čehoslovākijas, Prāgas, Bratislavas, Ungārijas, Rumānijas un Bukarestes filmu studijas un skolas, sekojot līdzi mākslinieciskajai valodai un producēšanas procesam.

Pagājušā gadsimta piecdesmito gadu beigās Rietumeiropas kino svaigas vēsmas ienesa jaunie audiovizuālās jomas profesionāļi, rosinot pārmaiņas nozarē un mākslas valodā. Franču Jaunais Vilnis atļāvās lietot brīvākus mākslas paņēmienus (piemēram, izmantojot rokas kameru) un izcelt režisoru individuālo stilu, protestējot pret iepriekš pastāvošajām striktajām formām. Pasaulē mainījās sociāli ekonomiskā situācija: strauji augoša ekonomika radīja parērētāju kultūru. Iepriekšminētās izmaiņas negatīvi ietekmēja Holivudas kino industriju. Nefleksīblas filmu studiju sistēmas, augstas ražošanas izmaksas un televīzijas konkurence Holivudā deva iespēju attīstīties un pārņemt tirgu Eiropas kino industrijai.²⁶

1932. gadā pirmizrādi piedzīvojušais "Venēcijas filmu festivāls" (radīts Venēcijas biennāles ietvaros)²⁷ un 1946. gadā dibinātais²⁸ Kannu kinofestivāls, Jaunā Viļņa kultivēti, kļuva par nozīmīgākajiem kino notikumiem Eiropā.²⁹

Augot televīzijas popularitātei, vairākās Eiropas valstīs (Austrijā, Beļģijā, Dānijā, Somijā, Francijā, Īrijā un Spānijā) sākās nacionālās televīzijas satura regulēšana, pieprasot atbalstīt lokālo kino industriju, izrādot nacionālās filmas un ar nozares pārstāvjiem veidojot kopīgus projektus.³⁰

Sešdesmito gadu beigās Holivudas filmu industrijas pārstāvji samazināja savu darbību Eiropā, gandrīz pilnībā pārceļot savas pēc kara atvērtās studijas atpakaļ uz Amerikas Savienotajām valstīm. Pasaules ekonomiskā situācija, 1973. gada naftas krīzes

26 Jackel, Anne. *European Film Industries*. London: St. Edmundsbury Press, 2003. 4. lpp.

27 Venēcijas biennāles mājas lapa. *Biennāles vēsture*. Pieejams: <http://www.labiennale.org/en/biennale/history/> [skatīts: 2016, 22. apr.]

28 Kannu festivāla mājas lapa. *Festivāla vēsture*. Pieejams: <http://www.festival-cannes.fr/en/about/aboutFestivalHistory.html> [skatīts 2016, 22. apr.]

29 Jackel, Anne. *European Film Industries*. London: St. Edmundsbury Press, 2003. 8.-10. lpp

30 Turpat, 11. lpp.

dēļ,³¹ pasliktinājās un valstīm nācās vai nu pastiprināt valsts kontroli filmu industrijā, vai ļaut tai vairāk iziet tirgū. 1970-tajos gados Eiropas kino aprobežojās ar komēdiju, politisko trilleru, šausmu un pornogrāfisko filmu žanriem.

Austrumeiropā, turpretī, sešdesmitie, septiņdesmitie un astoņdesmitie bija mākslinieciskā valodā bagāti kino industrijas gadi. Filmas rosīja uz jautājumiem par mākslinieku brīvās izteiksmes iespējām, mākslas un politikas attiecībām, cenzūru un ideoloģu. Piedāvājot Rietumeiropai alternatīvu kino, Padomju savienība guva papildus ienākumus, bet nozares pārstāvji – atpazīstamību.³²

Sākot jau ar divdesmitajiem gadiem, Eiropas kino pārstāvji centās nodibināt Eiropas mēroga sadarbības sistēmu, kura palīdzētu producēt, finansēt un pārdot Eiropas filmas. Vairākos kongresos un konferencēs tika apspriestas iespējamās sistēmas, taču tās nekad nerealizējās praktiskās darbībās, turpinot pastāvēt kā principi un idejas. Pirmā pasaules kara sekas, Lielā depresija, skaņas ienākšana kino un nacionālisma uzplaukums Eiropā bremsēja Eiropas līmeņa kino izplatīšanas organizācijas rašanos. 1978. gadā divas Franču un Itāļu filmu kompānijas izveidoja pārrobežu sadarbības struktūru, bet tā nespēja sekmīgi darboties un pēc pāris gadiem tika likvidēta. 1980-tajos gados Lielbritānijas, Francijas, Spānijas, Vācijas, Itālijas un Holandes filmu kompānijas un bankas nodibināja partnerattiecības, ar mērķi kopīgi ieguldīt finansējumu filmu producēšanā. Šīs filmas, uz kurām tiesības būtu starpnacionālajai apvienībai, tiktu spēcīgi pārstāvētas Eiropas tirgū un, iespējams, konkurētu ar Holivudas dižpārdokļiem. Tomēr, iesaistīto kompāniju atšķirīgās identitātes un statēģijas ierobežoja ātras komunikācijas un saprašanās sekmēšanu. Pēc aptuveni desmit gadus ilgas darbības sadarbība izjuka, atkal padarot Eiropas mēroga sadarbības modeļa izveidi aktuālu.³³

Lai arī netika nodibināts stabils visu Eiropas valstu atbalsta sistēmas modelis, valstis savā starpā sadarbojās. Kopproduktu ražošana visveiksmīgāk norit starp valstīm, kuru pirmā vai otrā valoda ir vienāda (Īrija un Lielbritānija, Austrija, Vācija un Šveice, Beļģija, Francija un Šveice), vai arī ir līdzīga mentalitāte (Skandināvu valstis).³⁴

Liberālās demokrātijas idejas izpatīšanos 1980. un 1990. gados rezultējās ar Austrumeiropas ceļu uz brīvību. Šis ietekmēja arī kultūras uzņēmumus un struktūras - no valsts subsidētiem, uzraudzītiem un cenzētiem, nu mākslas un kultūras radītāji varēja veidot paši savus uzņēmumus, kustības un institūcijas. Bija jāveido jaunas regulācijas un

31 Issawi, Charles. *The 1973 Oil Crisis and After*. Routledge: Taylor & Francis Group, 2015. 3. lpp.

32 Jackel, Anne. *European Film Industries*. London: St. Edmundsbury Press, 2003. 11. lpp.

33 Turpat, 12.-13. lpp.

34 Turpat, 16. lpp.

likumi. Sākotnējais regulāciju trūkums, uzņēmēju un politiķu sadarbība ļāva veidot monopola institūcijas, iegrozt likumus par labu kāda privātajai vēlmei vai par ignorēt likumus un nodarboties ar korupciju.³⁵

Divdesmitā gadsimta beigās, Austrumu bloka valstīs, saskaroties ar Padomju savienības brukšanu, līdz tam sakārtotā kopīgā industrija jūk un valstīm nākas filmu nozari pārņemt pilnīgā pārraudzībā. Tirgus ekonomikas ienākšana spiež reformēt industrijas, mainot kā finansēšanas modeli, tā administratīvo un tehnisko struktūru. Valsts finansējuma samazināšanās rezultātējās ar nacionālo filmu studiju darba pārtraukšanu, nododoties mēģinājumiem atrast ārzemju investorus un producentus. Politiskās sistēmas maiņa lika izstrādāt jaunus likumus un pārdefinēt tādus nozari ietekmējošus terminus kā autortiesības, izklaides industrija un publika.³⁶

Secinājumi

Gan kultūras zinātnieks Džons Hartlejs, gan UNESCO, gan Eiropas Savienība izceļ, ka radošās industrijas nav kultūras industrijas. Lai ir daudz kopīgu iezīmju, pastāvošās atšķirības maina abu industriju formu. Radošajās industrijās (dizains, reklāma, arhitektūra) kultūras vērtību lietošana ir sekundārāka un produkti ir daudz funkcionālāki, kā tie mēdz būt kultūras industrijās, kur radītajiem mākslas vai kultūras produktiem un pakalpojumiem ir spēcīga kulturālā vērtība, kas ir svarīga ne tikai māksliniekam, bet arī patērētājam.

Šo nodalījumu uzskatāmi var novērot kino industrijās, kur produkts – filma, ir ar emocionālu, intelektuālu, sabiedrisku vērtību. Un, par cik ir arī kultūras mantojuma daļa, tiek pārvaldīta valsts līmenī (Eiropā, kur nozīmīgas ir nacionālās kultūras vērtības). Ja valsts izdalītu kultūras un atsevišķi radošās industrijas kultūrpolitikas līmenī, industriju veidojošās nozares spētu iegūt piemērotu atbalstu, regulējumu un definējumu. Tas palīdzētu, piemēram, gleznotājiem un mūziķiem, kuriem nebūtu jāmēģina pielāgoties tirgum tikai tādēļ, ka valsts radošo industriju politiku veidojusi atbilstošu arī modes dizaineru uzņēmējdarbības modelim – kur produkts ir komerciālāks un vieglāk pārdodams, jo neietver sevī tik fundamentālu kultūrvērtību kā glezna vai skaņdarbs.

35 Terry Flew. *The Creative Industries. Culture and Policy*. London: SAGE Publications Ltd., 2012. 12. lpp.
36 Wood, Nancy and Iordanova, Dina. *Introduction to Eastern European Cinema*. London: BFI Publishing, 2000.

Eiropas kino industrija divdesmitajā gadsimtā saskārās ar spēcīgi ietekmējošām problēmām. Tehnoloģiskā attīstība bija ne tikai iespēja paplašināt ražošanas apjomu un māksliniecisko izteiksmi, bet arī šķērslis tālākajai pastāvēšanai filmu studijām, kurām nepietika resursu uzlabot savu aprīkojumu vai izdarīt to pietiekami kvalitatīvi. Politiskā situācija pasaulē un Eiropā pagājušajā gadsimtā traucēja izveidot stabilu industriju, jo intensīvās pārmaiņas radīja zaudējumus ne tikai finansiālā, bet arī psiholoģiskā un mākslinieciskā ziņā.

Kā viens no nozīmīgākajiem attīstības virzītājspēkiem cauri gadsimtam seko Amerikas filmu industrija, kuras tirgus pārākums bijis liels iegants dažādu politisko un sociālo struktūru veidošanai. Kvotu un subsīdiju sistēmas ļāva attīstīties Eiropas kino, kā arī amerikāņu filmām piekļūt tuvāk eiropēiskajam filmas veidošanas principam. Cīņā pret kvantitatīvo Holivudas filmu skaitu Eiropas kinoteātros, tika radītas konkurētspējīgas Eiropas filmas. Francijas Jaunā Viļņa laikā, protestējot pret amerikāņu formu un stilistiku, kristalizējās joprojām aktuāls Eiropas kino raksturojošs faktors – kino piesaistīt mākslai, nevis izklaidei.

Rietumeiropas un Austrumeiropas atšķirīgā pieeja nozares formēšanai sekmēja dažādu māksliniecisko formu veidošanos, rosinot savstarpēju iedvesmošanos no pārrobežu filmām. Tomēr, gadsimta beigās attīstību uzsākušās Austrumu bloka valstu industrijas ir palaidušas garām teju pus gadsimta notikumu gaitu, neesot iesaistītas ne kopēju ideju un principu formēšanā, ne nacionālisma spēcīgās ietekmes integrēšanā kino industrijas pamatprincipos.

2. BALTIJAS KINO NOZARU APRAKSTI

Mūsdienu Baltijas kino nozaru veidošanās sākās vienā punktā – pārtraucot pastāvēt Padomju sistēmas izveidotajām struktūrām, valstīm bija jāveido nacionālās vadlīnijas filmu jomu organizēšanai. Valstu mērogs un politiskās vadlīnijas mākslas un kultūras jautājumos ir tuvināmas viena otrai, arī ģeogrāfiskā situācija ļauj uz visām trim valstīm raudzīties no salīdzinošā aspekta - Austrumeiropas intereses par Eiropas fondiem, eksportēšanas iespējām un sadarbības veidošanu ir līdzīgas. To pierāda 2014.gadā Latvijas, Lietuvas un Igaunijas kultūras ministru parakstītā trīspusējā kultūras programma. Tā paredz nākotnē dibināt kopīgu finansēšanas fondu Baltijas valstu savstarpējiem kopražojumiem, plānots arī rīkot dažādus pasākumus, kas atbilst visu trīs valstu kopīgajām starptautiskajām interesēm, ieskaitot kopīgu audiovizuālās jomas politiku Eiropas Savienības mērogā un arī atbalstu kaimiņvalstu filmu izrādīšanai visās Baltijas valstīs.³⁷

Šajā nodaļā tiek apkopota publiski pieejamā informācija no Latvijas, Lietuvas un Igaunijas kino nozaru institūtu interneta mājas lapām un pieejamajiem normatīvajiem aktiem. Galvenokārt tiek apkopots materiāls par valsts institūciju darbību, mērķiem un uzdevumiem, veicot mazu ieskatu nevalstisko organizāciju darbībā.

Nodaļa strukturēta trīs daļās – katra veltīta vienai no Baltijas valstīm, aprakstot to divās apakšnodaļās. Pirmā ir institūciju un organizāciju apraksti, bet otrā kino nozaru statistikas datu apkopojums. Nozares aprakstošā daļa koncentrējas uz šī brīža situāciju, pēc iespējām iezīmējot vēsturiskos faktus. Statistikas dati analizēti laika posmā no 2002.-2016. gadam, kas ir pietiekams laika posms, lai novērotu izmaiņas un tendences Baltijas kino nozarēs. Šajā nodaļā apkopotā informācija par Latvijas, Lietuvas un Igaunijas nozarēm un to statistikas rādītājiem tiek salīdzināta darba trešajā nodaļā.

³⁷ Latvijas Sabiedriskie mediji. *Kannās parakstīta vienošanās par Baltijas valstu sadarbību kino jomā.* Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/kino/kultura/kannas-parakstita-vienosanas-par-baltijas-valstu-sadarbibu-kino-joma.a130065/> [skatīts: 2016, 16. apr.]

2.1. Latvijas kino nozari veidojošās institūcijas un organizācijas

Latvijas Republikas Ministru kabinets ir izdevis Filmu likumu, kurā rodams skaidrojums tam, kas ir Latvijas filmu nozare — „kultūras nozare, kas aptver Latvijas filmu veidošanu, Latvijas un ārvalstu filmu izplatīšanu, Latvijas filmu mantojuma saglabāšanu, aizsardzību, pieejamību un popularizēšanu.”³⁸

„Latvijas Republikas Ministru kabinets nosaka publiskā finansējuma konkursam pieteikto filmu nozares projektu sagatavošanas noteikumus, to vērtēšanas kritērijus, lēmumu pieņemšanas kārtību, kā arī finansēto projektu uzraudzības kārtību.”³⁹ Šīs darbības pilda Ministru kabineta pakļautībā esošā Latvijas Republikas Kultūras ministrija.

Ministrijas kompetencē filmu mākslas nozarē ir Latvijas kino nozares veicināšana, attīstot konkurētspēju un veidojot ilgtspējīgu nozares darbību; audiovizuālā mantojuma pieejamības nodrošināšana, audiovizuālās jaunrades izplatības Latvijā un pasaulē veicināšana; kino nozares iesaistes Eiropas audiovizuālās jomas atbalsta sistēmās un programmās koordinēšana; filmu producētāju reģistra veidošana; nozares datu bāzes veidošana un uzturēšana; muzeja krājumu Latvijas audiovizuālās kultūras jomā kā Nacionālā muzeju krājuma daļas uzturēšana un pārvaldīšana; dažādu mērķauditoriju informēšana par Latvijas kino nozari un audiovizuālo kultūru; kā arī, nodrošināt, lai muzeju krājums Latvijas audiovizuālās kultūras jomā būtu sabiedrībai pieejams.⁴⁰

Šos uzdevumus pilda Kultūras ministra pārraudzībā esošā iestāde, kuras mērķis ir īstenot Latvijas kultūrpolitiku kino nozarē – Nacionālais kino centrs. Tā uzdevumi ir sadalīt kino nozarei piešķirtos valsts budžeta līdzekļus filmu veidošanai un ar filmu nozari saistītiem projektiem; veicināt Latvijas kino attīstību, filmu ražošanu, izrādīšanu un izplatīšanu; piedalīties ar kino nozari saistīto Kultūras ministrijas pasākumu, projektu un programmu koordinēšanā, plānošanā, sagatavošanā un ieviešanā; veicināt sadarbību ar Eiropas Savienības valstīm un citām valstīm kino nozares jomā; veicināt Latvijas kino nozares pārstāvju starptautiskās pieredzes apguvi; veicināt sadarbību ar kino nozares un radniecīgām organizācijām; nodrošināt informāciju par starptautisko kino nozares organizāciju sadarbības projektiem; nodrošināt kino nozares datu bāzes pieejamību; veikt

38 Citēts no: *Filmu likums*. Pieņemts 17.06.2010. Pieejams: <http://m.likumi.lv/doc.php?id=212399> [skatīts: 2016. 20. apr.]

39 Citēts no: Turpat.

40 Kultūras ministrijas mājas lapa. *Filmu mākslas nozares pamatinformācija*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/nozares_info/filmu.html [skatīts: 2016. 20. apr.]

uzskaiti, uzkrāt un analizēt informāciju par filmu ražošanu, izplatīšanu un publisku demonstrēšanu.⁴¹

Nacionālajām kino centram ir savas tiesības, pārvaldes sistēma un konsultatīvā padome. Latvijas filmu padome ir sabiedriska padomdevēja institūcija Latvijas Republikas kultūras ministram.⁴² Tās sastāvu veido divi filmu nozares nevalstisko organizāciju delegēti pārstāvji (Aija Bērziņa, Reinis Kalnaellis⁴³ – šeit un sekojošās septiņās piebildēs minētie pārstāvji ir aktuālajā Filmu padomes sastāvā 2016. gada pavasarī), pa vienam pārstāvim no Kultūras ministrijas (Sandis Voldiņš), Nacionālā kino centra (Dita Rietuma), Valsts kultūrkapitāla fonda Filmu mākslas nozares ekspertu komisijas (Pēteris Krilovs), Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes (Ivars Zviedrs), Latvijas Kultūras akadēmijas (Dāvis Sīmanis), sabiedriskās televīzijas (Ivars Belte), komerctelevisijas (Baiba Zūzena), kā arī divi speciālisti, kas pārstāv filmu nozares radošo, ražošanas, izplatīšanas vai saglabāšanas jomu. (Andrejs Ēķis, producentis, Jānis Kalējs, producentis)⁴⁴ Padome vadās pēc Latvijas Filmu padomes nolikuma, kurā aprakstītas padomes tiesības, sastāvs, darbība un uzdevumi, to starpā: vērtēt audiovizuālās nozares iestāžu darbību un sniegt priekšlikumus to uzlabošanai; analizēt ar filmu nozari saistītus jautājumus un sniegt priekšlikumus to risināšanai.⁴⁵

Nacionālā Kino centra pārziņā ir viens no Radošās Eiropas biroja informācijas centriem – MEDIA Desk Latvia. Radošās Eiropas birojs nodrošina informāciju par aktualitātēm saistībā ar programmu „Radošā Eiropa”, ievietojot informāciju mājas lapā, izsūtot ikmēneša ziņu lapas, organizējot informatīvus seminārus, ziņojot par jaunumiem sociālajos tīklos, kā arī sniedzot individuālas konsultācijas un palīdzot sagatavot projektu pieteikumus.⁴⁶ Programmas Radošā Eiropa apakšprogramma MEDIA paredz atbalstu ES filmu un audiovizuālās industrijas projektiem to attīstīšanas stadijā, kā arī pabeigto darbu izplatīšanā un popularizēšanā.⁴⁷

41 Kultūras ministrijas mājas lapa. *Filmu nozares struktūrvienības*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/nozares_info/filmu/filmu_strukturvieniba.html [skatīts: 2016, 20. apr.]

42 Nacionālais Kino centrs. *Filmu padome*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/filmu-nozare/filmu-padome/> [skatīts: 2016, 22. apr.]

43 Nacionālais Kino centrs. *Filmu padomes sastāvs*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/filmu-nozare/filmu-padome/> [skatīts: 2016, 22. apr.]

44 Saeimas 2010. gada 14. jūnijā pieņemts *Filmu likums*. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=212399> [skatīts: 2016, 12. apr.]

45 Latvijas Kultūras ministrijas mājas lapa. *Filmu padomes nolikums*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/nozares_info/filmu/filmu_padome.html [skatīts: 2016, 21. apr.]

46 *MEDIA Desk Latvia mājas lapa*. Pieejams: <http://www.mediadesklatvia.eu/> [skatīts: 2016, 12. apr.]

47 Nacionālā Kino centra mājas lapa. *Izsludināti pirmie Eiropas Savienības kultūras atbalsta programmas Radošā Eiropa projektu konkursi*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/aktualitates/izsludinati-pirmie-eiropas-savienibas-kulturas-atbalsta-programmas-radosa-eiropa-projektu-konkursi/> [skatīts: 2016, 12. apr.]

Latvijas Kinematogrāfijas centrs (LNKC), pēc Latvijas Republikas Ministru Padomes lēmuma tika izveidots 1991. gadā. Tā uzdevumi tolaik bija apkopot un pamatot ekspertu komisijās akceptētus datus par ikgadējiem valsts pasūtījumiem un budžeta finansēšanu kinematogrāfijai. 1995. gadā juridiski patstāvīgo iestādi pārsauc par Nacionālo kino centru, kas ir kompetenta institūcija 1992. gada Eiropas konvencijai par kinematogrāfijas kopražojumu prasību izpildi Latvijā.⁴⁸

Šīs konvencijas preambulā minēts, ka tās mērķis ir sekmēt un nodrošināt kopīgā kultūras mantojuma principus; veicināt kino kopražojumus, kas ir kā Eiropas kultūru radošo domu un izteiksmju līdzeklis, kā arī, ar likumu un rekomendāciju palīdzību, samazināt ierobežojumus un sekmēt Eiropas kinematogrāfistu daudzpusīgus kopražojumus. Lai konvencija tiktu piemērota, kinematogrāfiskais darbs (jebkura garuma vai žanra) jāveido sadarbībā ar vismaz trīs dažādu Konvencijas dalībvalstu pārstāvošām kino ražošanas kompānijām vai producentiem, kas darbojas katrā Konvencijas dalībvalstī. Dalībvalstīs kopražojuma statusu pēc konvencijā noteiktajiem noteikumiem projektiem piešķir attiecīgās institūcijas (Latvijā – Nacionālais kino centrs). Institūcija var pieprasīt filmas gala versiju kādā no dalībvalsti pārstāvošajām valodām. Kopražojumiem jānodrošina priekšrocības, kādas tiek garantētas dalībvalstu nacionālajām filmām.⁴⁹

Konvencija pastāv par līdzsvarotu visu kopproduktā iesaistīto pušu ieguldījumu gan mākslinieciskā, gan tehniskā un finansiālā veidā. Katra puse ir atbildīga par kopražojuma sekmīgu realizāciju, parūpējoties par citu dalībvalstu pārstāvju iebraukšanas, uzturēšanās un darba atļauju nodrošināšanu savā teritorijā un to iekārtu ieviešanas un izvešanas atļauju iegūšanu, kas nepieciešamas filmas ražošanai.⁵⁰

Saskaņā ar 2010. gadā pieņemtajiem noteikumiem “Kārtība, kādā Nacionālais kino centrs piešķir publisko finansējumu filmu nozares projektiem”, Nacionālais Kino centrs izsludina konkursu kopražojuma filmu atbalstam, kura mērķis ir atbalstīt starptautiskus filmu kopražojumus⁵¹, kuros kā mazākuma kopražotājs piedalās Latvijas producējošā kompānija, bet netiek atbalstīti starptautiski kopražojuma projekti, kuros Latvijas producējošā kompānija ir vairākuma kopražotājs. Atbalsta gadījumā projektam jāatbilst

48 Latvijas Valsts arhīvs. *Fondradis Nacionālais kino centrs*. Pieejams: <http://www.archiv.org.lv/index3.php?id=9009&kods=300110257&vien=2> [skatīts: 2016, 12. apr.]

49 *Eiropas konvencija par kino kopražojumiem*. Pieņemts Strasbūrā 1992. gada 2. oktobrī. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=26887> [skatīts: 2016, 12. apr.]

⁵⁰ Turpat.

51 Nacionālais kino centrs. *Konkurss kopražojuma filmu atbalstam*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/koprazojuma-atbalstam/> [skatīts: 2016, 12. apr.]

Eiropas Konvencijai par kino kopražojumiem.⁵² 2016. gadā Nacionālais Kino centrs piedāvā atbalstu projektiem 12 kategorijās:

- līdzfinansējums ārvalstu filmu uzņemšanai Latvijā;
- citu filmu nozares projektu atbalsts;
- filmu projektu ražošanas atbalsts;
- Latvijas filmu Latvijas simtgadei ražošanas atbalsts;
- Nacionālā festivāla rīkošanas atbalsts;
- žanra spēlfilmu projektu attīstīšanas atbalsts;
- animācijas un dokumentālo filmu projektu attīstīšanas atbalsts;
- minoritātes kopražojumu atbalsts;
- dokumentālo filmu projektu ražošanas atbalsts.⁵³

Filmu likuma mērķis ir nodrošināt filmu nozares attīstību Latvijā, to atbalstot gan filmu veidošanas, gan izplatīšanas procesā, kā arī rūpējoties par filmu aizsardzību, pieejamību un popularizēšanu. Nacionālā filma, jeb Latvijas filma ir tāda, kuru producē Nacionālajā kino centrā reģistrēts filmu producents un kuras galvenajā radošajā komandā ir vismaz viens Latvijas pilsonis, nepilsonis vai persona, kura saņēmusi patstāvīgas uzturēšanās atļauju Latvijā. Likums attiecās arī uz tām filmām, kuras pabeigtas līdz likuma spēkā stāšanās brīdim un ir būtiskas Latvijas kultūras mantojama daļa. Filma var pretendēt uz publisko finansējumu, ja tā atbilst vismaz trim Nacionālajā filmu likumā izvirzītiem nosacījumiem: filmas darbība noris galvenokārt Latvijā vai citā Eiropas Savienības valstī (arī Ekonomikas zonas valstī vai Šveicē); vismaz viens galvenais varonis saistīts ar Latvijas kultūru; filmas režisors vai scenārija autors ir Latvijas pilsonis, nepilsonis vai persona, kura saņēmusi patstāvīgas uzturēšanās atļauju Latvijā, vai runā latviešu valodā; filma iekļauj kultūras, sabiedrības, politikas vai vēstures tēmas, kas saistāmas ar Latvijas sabiedrību; viena filmas oriģinālā gala versija ir latviešu valodā; scenārija pamatā ir latviešu literatūras oriģināldarbs. Publisko finansējumu piešķir Nacionālā Kino centra vadītājs ar ekspertu komisijas sniegtu atzinumu.⁵⁴

Publiskā nodibinājuma Valsts Kultūrkapitāla fonda pārvaldes institūcija ir Ministru kabineta apstiprinātā Fonda padome. Dibināts ar Ministru kabineta 1998. gadā doto

52 Ar Nacionālā kino centra rīkojumu Nr.26. 2015. gada 15. jūnijā apstiprināts 2015. gada *Starptautisku kopražojuma filmu atbalsta konkursa nolikums*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/finansējums/izsludinati-konkursi/> [skatīts: 2016, 12. apr.]

53 Nacionālais Kino centrs. *Nacionālā kino centra plānoto filmu nozares konkursu norises provizorisks grafiks 2016. gadam*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/finansējums/izsludinati-konkursi/> [skatīts: 2016, 12. apr.]

54 Saeimas 2010. gada 14. jūnijā pieņemts *Filmu likums*. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=212399> [skatīts: 2016, 12. apr.]

rīkojumu.⁵⁵ Tas darbojas saskaņā ar Saeimas pieņemto Valsts Kultūrkapitāla fonda likumu. Fonda mērķis ir veicināt līdzsvarotu visu kultūras un mākslas nozaru jaunrades attīstību un strādāt saskaņā ar valsts kultūrpolitikas vadlīnijām. Fonds rīko un izsludina projektu konkursus valsts piešķirtā finansējuma saņemšanai. Atbalstīti tiek projekti, kuri sekmē kultūras un mākslas procesus un daudzveidību, veicina radošas un pētnieciskas darbības kultūras jomā, sekmē izglītības iegūšanu vai profesionālās kapacitātes paaugstināšanu, uzlabo starptautisko sakaru attīstīšanu un Latvijas kultūras popularizēšanu pasaulē, kā arī sekmē tradicionālās kultūras attīstību. Fonda darbību nodrošina direktors, bet pieteiktos projektus izvērtē Fonda nozaru ekspertu komisijas, kuras izveido Valsts Kultūrkapitāla padome.⁵⁶

Filmu mākslas nozares ekspertu komisija sastāv no septiņiem locekļiem, kas ir kino nozares speciālisti un tās pilnvaras laiks ir divi gadi. Komisijas priekšsēdētāju no sava vidus ievēlē ekspertu komisijas locekļi.⁵⁷ 2016. gada pavasarī filmu mākslas nozares komisiju sastāda Valdis Ābols, Toms Treibergs, Andis Mizišs, Edmunds Jansons, Lelda Ozola, Arta Ģīga un Inga Pērkone – Redoviča.⁵⁸ Nozares komisija izskata projektus, kas vērsti uz spēlfilmu scenāriju attīstīšanu, īsmetrāžas, pilnmetrāžas dokumentālo un animācijas filmu veidošanu, nekomenrciālo un Latvijas filmu izplatību, Latvijas filmu pārstāvniecību un filmu prezentēšanu festivālos, kino nozares popularizēšanu, maģistrantūras un doktorantūras studijām, kino zinātnes pētījumiem un nozares atspoguļošanu periodikā un iespieddarbos. Ir veikta vienošanās ar Nacionālo Kino centru, ka Valsts Kultūrkapitāla fonds neatbalstīs tādus projektus, kuri saistīti ar jaunāko Latvijas filmu mārketingu un demonstrēšanu, nozares profesionāļu dalību Eiropas Savienības kultūras atbalsta programmas “MEDIA” atbalstītajos tālākizglītībasursos un semināros ārvalstīs un tālākizglītības kursu un semināru rīkošanu Latvijā, jo tās ir Nacionālais kino centra finansētās jomas. Kā galvenā filmu nozares prioritāte izvirzīta mākslinieciski novatorisku augstvērtīgu filmu projektu attīstīšana un ražošana.⁵⁹

1990. gadā dibinātā Latvijas Kultūras akadēmija ir Kultūras ministrijas padotībā esoša valsts iestāde.⁶⁰ Tās teātra un audiovizuālās mākslas katedra (agrāk – ekrāna un

55 Latvijas Valsts Arhīvs. *Fonradis Publiskis nodibinājums “Valsts Kultūrkapitāla fonds”*. Pieejams: <http://www.archiv.org.lv/index3.php?id=9009&kods=300108084&vien=2> [skatīts: 2016, 14. apr.]

56 Saeimas 30.10.2003. pieņemts *Valsts Kultūrkapitāla fonda likums*, stājies spēkā 2004. gada 1. janvārī. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=81064> [skatīts: 2016, 14. apr.]

57 Turpat.

58 Valsts Kultūrkapitāla fonds. *Ekspertu komisijas*. Pieejams: <http://vkkf.lv/#47> [skatīts: 2016, 14. apr.]

59 Valsts Kultūrkapitāla fonds. *Filmu māksla*. Pieejams: <http://vkkf.lv/#65> [skatīts: 2016, 14. apr.]

60 Latvijas Kultūras ministrija. *Institūcijas*. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/ministrija/padotiba.html#izgl> [skatīts: 2016, 14. apr.]

teātra mākslas katedra) ir vienīgā valsts pārvaldē esošā izglītības struktūrvienība, kas piedāvā profesionālu izglītību kino nozarē. Bakalaura un maģistra programmu uzdevumi ir sagatavot izglītotus, profesionālus un radoši domājušus jaunus māksliniekus un analītiķus audiovizuālajā nozarē. Jaunrades daļā studiju procesu finansiāli atbalsta Valsts Kultūrkapitāla fonds, Rīgas dome, Nacionālais Kino centrs. Katedrā bakalaura apakšprogrammās iespējams apgūt audiovizuālo mākslu, audiovizuālās un skatuves mākslas teoriju vai producēšanu un maģistra apakšprogrammā audiovizuālo mākslu: režiju un producēšanu.

Latvijā vienīgais filmu mākslai veltītais muzejs – Rīgas Kino muzejs – dibināts ar PSRS Kinematogrāfistu savienības 1. marta rīkojumu 1988. gadā. No 1991.-1993. gadam muzejs darbojas neatkarīgā satatusā, bet 2006. gadā kļūst par Nacionālā Kino centra struktūrvienību. 2010. gadā tiek pievienots Latvijas Kultūras akadēmijai.⁶¹ Muzeja mērķis ir veicināt kvalitatīvu un daudzveidīgu audiovizuālo vidi un veidot izglītotu auditoriju, kas tiek pildīts nodrošinot kino zināšanu pieejamību, aktīvu ekspozīciju, izglītojošo programmu darbību un iesaistoties sadarbības projektos.⁶²

Centrālais Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs, kā patstāvīga iestāde Valsts Arhīvu sistēmā⁶³, ar Latvijas Padomju Savienības Republikas Ministru padomes atļauju, dibināts 1963. gadā.⁶⁴ 2016. gadā ir Latvijas Nacionālā arhīva struktūrvienība⁶⁵ un filmu nozares institūcija. Arhīvs nodrošina audiovizuālā, foto, skaņas un elektroniskā dokumentārā mantojuma uzkrāšanu, uzskaiti, saglabāšanu un izmantošanu.⁶⁶

Nevalstiskās organizācijas:

Brīvprātīgās fizisko personu (filmu nozares profesionāļu) organizācijas Latvijas Kinematogrāfistu savienības mērķi ir veicināt Latvijas kinematogrāfijas attīstību, apvienot tās biedrus viņu profesionālo, ekonomisko un sociālo interešu pārstāvēniecībai un aizsardzībai, kā arī veidot saites ar sabiedrību, informēšanas, izglītošanas, Latvijas filmu

61 Rīgas Kino muzejs. *Muzeja vēsture*. Pieejams: <http://www.kinomuzejs.lv:8080/muzeja-vesture> [skatīts: 2016, 12. apr.]

62 Rīgas Kino muzejs. *Par muzeju*. Pieejams: <http://www.kinomuzejs.lv:8080/par-muzeju> [skatīts: 2016, 12. apr.]

63 Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs. *Rīgas svētku 2009 zona "7 vēstules Rīgai"*. Pieejams: <http://7vestulesrigai.lv.lv/vvaka/> [skatīts: 2016, 11. apr.]

64 Latvijas arhīvi. *Ziņas par Latvijas Nacionālo arhīvu – Vēsture*. Pieejams: <http://www.latvijasarhivi.lv/index.php?&20> [skatīts: 2016, 11. apr.]

65 *Latvijas Nacionālā arhīva struktūrhēma*. Pieejams: https://www.arhivi.gov.lv/files/files/LNA%20strukt%C5%ABrsh%C4%93ma%2001_07_2015.pdf [skatīts: 2016, 11. apr.]

66 Latvijas Nacionālais arhīvs. *Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs*. Pieejams: <https://www.arhivi.gov.lv/content.aspx?id=241&mainId=342> [skatīts: 2016, 11. apr.]

mākslas veidošanas, popularizēšanas un pieejamības nolūkā.⁶⁷ Kā Latvijas Padomju Savienības Republikas Kinematogrāfistu savienība dibināta 1962. gadā.⁶⁸ 1993. gadā pārveidota kā sabiedriska organizācija ar šī brīža nosaukumu. 2006. gadā reģistrēta kā biedrība un iegūst sabiedriskā labuma organizācijas statusu.⁶⁹

Latvijas Kinematogrāfistu savienības uzdevumos ietilpst sabiedrības informēšana, filmu pieejamības vairošana, starptautisku kontaktu veidošana, konferenču rīkošana, radošā procesa analizēšana, nozares stratēģijas un normatīvo aktu izstrāde un informācijas, izziņu sniegšana Latvijas filmu nozares uzlabošanā biedru interešu pārstāvniecības labā, kā arī kino festivāla “Lielais Kristaps” organizēšana.⁷⁰

Savienība ir Latvijas Radošo savienību padomes sastāvā un arīdzan divās starptautiskās organizācijās – Eiropas audiovizuālo režisoru asociācijā un Neatkarīgo valstu savienības un Igaunijas, Latvijas un Lietuvas Kinematogrāfistu savienību Konfederācijā.⁷¹

Latvijas Kinoproducentu savienība dibināta 1993. gadā un pārstāv lielākās Latvijas filmu producējošās studijas, kurās tiek ražotas lielākā daļa no Latvijas filmām.⁷² Sadarbojoties ar Nacionālo Kino centru un Latvijas Kinematogrāfistu sabiedrību, piedalās valsts kultūrpolitikas izstrādē un kino festivāla “Lielais Kristaps” veidošanā.⁷³ Savienības darbība balstās biedrības statūtos. Tajos noteikts, ka par biedrības biedru var kļūt jebkura fiziska un juridiska persona, kas ir bijusi vismaz vienas Latvijas filmas producents un ieguvis vismaz divu biedrības biedru rakstiskas rekomendācijas. Kā galvenais savienības mērķis izvirzīts apvienot tās (Latvijas Kinoproducentu savienības) biedrus Latvijas filmu mākslas nozares attīstības, valsts audiovizuālās vēstures veidošanā, kultūras mantojuma saglabāšanas un pieejamības veicināšanai Latvijas valsts un sabiedrības interesēs.⁷⁴

Latvijas Filmu servisa producentu asociācija apvieno Latvijas filmu ražotājus un kino pakalpojumu sniedzējus, lai veicinātu un attīstītu ārzemju filmu uzņemšanu Baltijā,

67 Latvijas Kinematogrāfistu savienības mājas lapa. Pieejams: <http://www.latfilma.lv/lks/indexLAT.html> [skatīts: 2016, 11 apr.]

68 Latvijas Radošo savienību padome. *Latvijas Kinematogrāfistu savienība*. Pieejams: <http://makslinieki.lv/Latvijas-Kinematogr%C4%81fistu-savien%C4%ABba/> [skatīts: 2016, 11. apr.]

69 Latvijas Kinematogrāfistu savienības mājas lapa. Pieejams: <http://www.latfilma.lv/lks/indexLAT.html> [skatīts: 2016, 14. apr.]

70 Turpat.

71 Latvijas Radošo savienību padome. *Latvijas Kinematogrāfistu savienība*. Pieejams: <http://makslinieki.lv/Latvijas-Kinematogr%C4%81fistu-savien%C4%ABba/> [skatīts: 2016, 14. apr.]

72 Kino Latvijā. *Latvijas Kinoproducentu asociācija*. Pieejams: <http://www.latfilma.lv/producer/indexLAT.html> [skatīts: 2016, 15. apr.]

73 Latvijas Kinoproducentu asociācijas mājas lapa. *Par mums*. Pieejams: <http://www.filmlatvia.lv/index.html> [skatīts: 2016, 15. apr.]

74 *Latvijas Kinoproducentu savienības statūti*. Pieejams: <http://www.filmlatvia.lv/agentura2.html> [skatīts: 2016, 15. apr.]

saglabātu filmēšanas pakalpojumu kvalitāti atbilstoši starptautiskajiem standartiem, apkopotu un izplatītu informāciju par filmu servisa sniedzējiem, pārstāvētu filmu pakalpojumu sniedzēju intereses valsts un pašvaldību institūcijās, kā arī izstrādātu un ierosinātu likumdošanas izmaiņas kino nozarē.

Asociācijas pārvaldītais reģions ir Baltijas valstis, kas piedāvā vienas no zemākajām filmēšanas izmaksām Eiropā, kā arī iespēju iegūt finansējumu (līdz divdesmit procentiem no kopējā filmas budžeta) no Rīgas Filmu fonda līdzfinansējuma programmas.

Latvijas Filmu servisa producentu asociācijas biedri 2016. gada pavasarī ir “Film Angels Studio”, “Baltic Film Services”, “Tasse Film”, “Baltic Pine Films” un “Ego Media”.⁷⁵

Kopsavilkums: Latvijas valsts pārraudzībā ir 7 ar kino nozari saistītas institūcijas: Kultūras ministrija, tās pakļautībā esošais Nacionālais Kino centrs, Latvijas Filmu padome, Rīgas kino muzejs, Valsts Kinofotofonodokumentu arhīvs, Valsts Kultūrkapitāla fonds un Latvijas Kultūras akadēmija. Institūciju pamatā ir divi galvenie normatīvie akti: Filmu likums un Eiropas konvencija par kinematogrāfijas kopražojumu. Nozares attīstībā iesaistās arī 3 nevalstiskās organizācijas: Latvijas Kinematogrāfistu savienība, Latvijas Kinoproducentu asociācija un Latvijas Filmu servisa producentu asociācija. Nevalstisko organizāciju pamatmērķi ir saistīti ar asociāciju vai savienību biedru interešu aizstāvību, bet kā nozīmīga darbības virzība minēta arī valsts kultūrpolitikas uzlabošana kino nozarē. Sadarbojoties ar valsts institūcijām, tiek izstrādāti priekšlikumi likumdošanas uzlabošanai, kā arī kopīgi veidots Nacionālais kino festivāls “Lielais Kristaps”.

2.2. Statistikas dati Latvijas kino nozarē pēc Nacionālā Kino centra izdevumiem “Statistikas pārskati” (2006.-2016. gads)

Baltijas valstu Nacionālās filmu institūcijas apvienojušās sadarbības platformā “Baltic Films”, kas reprezentatē Baltijas kino nozares starptautiskajos filmu festivālos un tirgos. “Baltic Films” katru gadu izdod Radošās Eiropas MEDIA programmas ietvaros veidotu statistikas datu apkopojumu par trīs valstu faktiskajiem rādītājiem kino nozarē, kurus apkopo katru valsti pārstāvošā institūcija.

⁷⁵ *Latvijas Filmu servisa producentu asociācijas mājas lapa*. Pieejams: <http://www.filmservice.lv/> [skatīts: 2016, 15. apr.]

Valsts piešķirtais finansējums:

2003. gadā valsts piešķirtais finansējums kino nozarei ir 1951347.00 eur. 2004. gadā – 2229434.00 eur, 2005. gadā – 2918237.00 eur, 2006. gadā – 3156796.00 eur, bet 2007. gadā teju uz pusi lielāks kā pirms četriem gadiem – 3358261.00 eur. Finansiālais atbalsts nozarei piešķirts caur Nacionālā Kino centra un Valsts Kultūrkapitāla fonda projektu konkursiem un atbalsta sistēmām.⁷⁶

2008. g. valsts finansējums palielinās vairāk kā par pusi, salīdzinot ar 2005. gadu, – kopā 6134112.00 eur.⁷⁷ No 2009. līdz 2012. gadam valsts finansējums bija attiecīgi – 3176073.00 eur, 1885807.00 eur, 2000339.00 eur un 2054778.00 eur.⁷⁸ 2013. gadā kopējais finansējums ir 2654175.00 eur, 2014. gadā palielinās un ir 4306730.00 eur, 2015. gadā atkal vērojams kāpums – 5747829.00 eur un 2016. gadā jau 6701919.00 eur.⁷⁹

Pabeigto filmu skaits:

2002. gadā tika pabeigta tikai viena latviešu pilnmetrāžas spēlfilma, 8 animācijas filmas, 6 īsfilmas un 6 dokumentālās filmas – kopā 21 filma. 2003. gadā pabeigtas 7 pilnmetrāžas filmas, 3 īsfilmas, 3 animācijas filmas, 19 dokumentālās filmas – kopā 32 filmas. 2004. gadā pabeigtas 3 pilnmetrāžas filmas, 2 īsfilmas, 5 animācijas filmas un 16 dokumentālās filmas – kopā 26 filmas. 2005. gadā pabeigtas 2 pilnmetrāžas filmas, 1 īsfilma, 6 animācijas filmas un 20 dokumentālās filmas – kopā 29 filmas. 2006. gadā pabeigtas 4 pilnmetrāžas filmas (no kurām divas ir pilnmetrāžas animācijas filmas), 1 īsfilma, 3 animācijas filmas un 11 dokumentālās filmas – kopā 19 filmas.⁸⁰ 2007.g. pabeigtas 6 pilnmetrāžas filmas, 4 īsfilmas, 12 animācijas un 18 dokumentālās filmas – kopā 40 filmas.⁸¹

Sekojošajos gados pabeigto filmu daudzums ir svārstīgs – 2008. gadā kopā tiek pabeigtas 27 filmas, no kurām 4 ir pilnmetrāžas, 4 īsfilmas, 7 animācijas un 12 dokumentālās filmas. 2009. gadā 4 pilnmetrāžas, 6 īsfilmas, 11 animācijas un 21 dokumentālā filma, kopā – 42 filmas. 2010. gadā tiek pabeigtas 3 pilnmetrāžas filmas, 3

⁷⁶ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁷⁷ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁷⁸ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁷⁹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁸⁰ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁸¹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

īsfilmas, 10 animācijas un 19 dokumentālās filmas, kopā – 35 filmas. 2011. gadā pabeigtas tiek 28 filmas, no kurām 5 ir pilnmetrāžas filmas (viena no tām animācijas), 2 īsfilmas, 4 animācijas un 17 dokumentālās filmas.⁸²

2012. gadā pirmizrādi piedzīvo 24 latviešu filmas; tik pat arī tiek pabeigtas – 6 pilnmetrāžas, 8 animācijas un 8 dokumentālās filmas, 2 īsfilmas. 2013. gadā ir vairāk pabeigto dokumentālo filmu – 18, kā arī 4 pilnmetrāžas, 3 animācijas un 2 īsfilmas – kopā 27. Tik pat arī piedzīvo pirmizrādi. 2014. gadā tiek pabeigtas 7 pilnmetrāžas filmas (no kurām 2 ir animācijas), 11 animācijas, 30 dokumentālās un 4 īsfilmas – kopā 52. Pirmizrāde 51 filmai. 2015. gadā pirmizrāde ir 25 filmām, bet pabeigtas tiek 56: 3 pilnmetrāžas, 11 animācijas un 23 dokumentālās filmas, 16 īsfilmas.⁸³

Kinoteātru un filmu izrādīšanas vietu skaits:

2002. gadā Latvijā ir 103 kino izrādīšanas vietas (33 no tām ir regulāri strādājoši kinoteātri) un 107 kino ekrāni. 2003. gadā Latvijā atver pirmo multiplekša kinoteātri. 2006. gadā Latvijā ir 33 kino izrādīšanas vietas (18 no tiem kinoteātri, viens no tiem multiplekss).⁸⁴ 2007. gadā kinoteātru skaits samazinās uz 14, bet izrādīšanas vietas ir 32.⁸⁵ 2008. g. izrādīšanas vietas ir 32, tiek atvērta jauns multiplekša kinoteātris un regulāri strādājoši kinoteātri Latvijā ir 15. 2009. un 2010. gadā kinoteātru skaits ir nemainīgs – 17. 2009.g. izrādīšanas vietas ir 28, bet 2010.g. – 26, tajā par gadā tiek atvērta vēl viens multiplekša kinoteātris un Latvijā tādi ir 4. 2011. gadā situācija nemainās.⁸⁶

2012.g., 2013.g., 2014.g. un 2015. gadā kinoteāru un ekrānu skaits ir stabils, tikai ar dažām izmaiņām: 2013. gadā kinoteātru skaits no 17 samazinās uz 14, bet izrādīšanu vietu skaits palielinās no 25 uz 32. 2015. gadā tiek atvērta vēl viens kinoteātris (kopā 16), bet, salīdzinoši ar 2014. gadu, kad bija 29 izrādīšanas vietas, nu ir 22. Visos gados patstāvīgi darbojas 4 multiplekša kinoteātri.⁸⁷

Vidējā kino biļetes cena:

⁸² Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁸³ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁸⁴ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁸⁵ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁸⁶ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁸⁷ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

No 2002. gada līdz 2006. gadam vidējā cena par viena kino seansa apmeklēšanu kinoteātros augusi par 0.64 eur, esot attiecīgi 2002. gadā 2.90 eur, 2003.g. palikusi nemainīga, 2004.g. 2.08 eur, 2005.g. 3.24 eur un 2006. gadā 3.54 eur.⁸⁸ 2007. gadā vidējā biļešu cena atkal ceļas un ir 3.98 eur par vienu kino seansu.⁸⁹ No 2008. līdz 2011. gadam vidējā biļešu cena svārstās, attiecīgi – 4.69 eur, 4.98 eur, 4.02 eur un 4.07 eur.⁹⁰ Turpmāk vidējā biļešu cena vienmērīgi paaugstinās. No 4.27 eur 2012. gadā, uz 2.42 eur 2013.g., 4.64 eur 2014.g. un 4.81 2015. gadā.⁹¹

Desmit apmeklētāko filmu tops:

Laika posmā no 2002.-2006. gadam kopā pirmizrādi Latvijā piedzīvojušas 19 latviešu filmas un 194 Eiropas valstu filmas. 2006. gadā apmeklētāko filmu topā Latvijā dominē Amerikas Savienoto valstu, jeb Holivudas kino, ar tikai diviem izņēmumiem – ceturto vietu ieņem Lielbritānijas, Amerikas un Čehijas kopražojums un piektajā vietā atrodas Krievijā ražota filma.⁹² 2007. gadā vislielākais apmeklējums bijis latviešu filmai, ceturtajā vietā paliek Lielbritānijā ražota filma, bet sestajā – Lielbritānijas un Amerikas kopražojums. 2007. gadā Latvijā pirmizrādes piedzīvo 6 latviešu filmas un 28 Eiropas filmas.⁹³

2008. gadā apmeklētāko filmu top desmitniekā 3. vietu ieņem latviešu filma, 4. vietu Lielbritānijas un Amerikas, 5. vietu Lielbritānijas, Amerikas un Dānijas kopražojumi, bet 6. vietā ir krievijā ražota filma. Pārējās vietas ieņem Amerikā veidotais kino.⁹⁴ Tajā pat gadā pirmizrādes ir 4 latviešu filmām un 27 Eiropas filmām. 2009. gadā 10 apmeklētāko filmu topā visas filmas ražojusi Amerika, tikai divās pozicionējoties kā kopražotājs – vienā ar Kanādu, otrā ar Lielbritāniju. 2009.g. pirmizrāde ir 18 latviešu un 158 Eiropas filmām. 2010. gadā pirmizrādes ir 19 latviešu filmām un 134 Eiropas filmām; no 10 skatītākajām Amerikā ražotajām filmām viena ir latviešu filma, kas ierindojas trešajā vietā.

⁸⁸ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁸⁹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁹⁰ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁹¹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁹² Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁹³ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁹⁴ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2008*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2008.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

2011. gadā Latvijas desmit skatītāko filmu topā tikai divas filmas nav patstāvīgi Amerikas ražojumi – viena filma ir kopprodukts ar Lielbritāniju, bet otra ar Lielbritāniju un Franciju. 2011.g. pirmizrādes piedzīvo 16 latviešu filmas (11 no tām dokumentālās filmas) un 116 Eiropas filmas.⁹⁵ 2012. gadā Latvijā tiek pirmizrādītas 106 Eiropas valstu filmas. Apmeklētāko filmu topā 8. vietu ieņem latviešu filma. Trešajā un piektajā vietā ir Lielbritānijas un Amerikas kopražojumi, 7. vietā ir Amerikas, Zviedrijas un Norvēģijas kopražojums. Pārējās sešas filmas ir ražotas Amerikā.⁹⁶ 2013. gadā šajā topā 7. un 8. ieņem divas latviešu filmas. Piektajā vietā ir franču un amerikāņu filma, bet demsitajā – Austrālijas un Amerikas kopražojums. 2013. gadā pirmizrādes bija 8 latviešu un 50 Eiropas valstu filmām.⁹⁷ Nākamajā – 2014. gadā – pirmās četras, 6. un 9. vietu ieņem Holivudas kino, 5. vietā Jaunzēlandes un Amerikas kopražojums. 7. vietā franču filma, 8. vietā amerikāņu, lielbritāņu un kanādiešu kopražojums. 10. vietā Amerikas un Lielbritānijas filmai. Šajā gadā 51 latviešu un 66 Eiropas valstu filmām bija pirmizrādes Latvijā.⁹⁸ 2016. gadā pirmizrāde noris 52 latviešu un 116 eiropiešu filmām. Skatītāko filmu topā astoņas ir Holivudas kino filmas, 2. vietā Amerikas un Japānas kopražojums, 4. vietā Lielbritānijas un Amerikas kopražojums.⁹⁹

2.3. Lietuvas kino nozari veidojošās institūcijas un organizācijas

Lietuvas Kultūras ministrijas izstrādātais un 2012. gadā mainītais Lietuvas Republikas Filmu likums (*Kino įstatyme*) nosaka valsts kultūrpolitiku kino nozarē, regulējot likumus un citus normatīvos aktus, kas saistīti ar kino nozari. Filmu likumā noteikts, ka Kultūras ministrija ir atbildīga par Lietuvas un ārvalstu kino attīstības analizēšanu, stratēģisko plānu plānošanu, organizēšanu un nepieciešamo dokumentu izstrādi (piemēram, koncepciju, stratēģiju vai programmu apraksti), kā arī šo dokumentu īstenošanas procesa uzraudzību. Kultūras ministrija koordinē un kontrolē ministrijas uzraudzībā esošo Lietuvas kino centru.

⁹⁵ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁹⁶ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2012.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁹⁷ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2013*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2013.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁹⁸ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2015*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2015-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

⁹⁹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

Filmu politikas padome vadās pēc 2013. gadā Kultūras ministra apstiprinātās Filmu politikas padomes regulas (*Kino politikos tarybos nuostatais*) un ir konsultatīva institūcija kino nozares politikas jautājumos. Padome izvērtē svarīgākos kino politikas jautājumus un Kultūras ministram izklāsta gūtos secinājumus, kā arī piedalās stratēģiskās plānošanas procesā. Filmu politikas padome uzrauga arīdzan nozares attīstību, mērķu un rezultātu sasniegšanas iespējas, valsts finansējuma jautājumu, kino nozares tiesību aktus, ieglītības kvalitāti.

2012. gadā Lietuvas Kultūras ministrija izveidoja Lietuvas Kino centru (*Lietuvos kino centras*). Tā galvenie mērķi ir veicināt Lietuvas kino iltermiņa attīstību un konkurētspēju, kā arī piedalīties efektīvas valsts filmu politikas izstrādē. Kino centrs atbild par publiskā finansējuma piešķiršanu lietuviešu filmām, koordinē valsts filmu producēšanu, pārvalsa filmu fondus, uz publisko finansējumu pretendējošiem nozares pārstāvjiem sniedz konsultācijas, kā arī pārrauga piešķirto līdzekļu izlietojumu. Kino centrs pārstāv Lietuvu starptautiskajā vidē kino nozarē.

Kino centra pārraudzībā ir arī Lietuvas kino popularizēšana un mērķtiecīga filmu izplatīšana Lietuvā un ārzemēs, Lietuvas filmu mantojuma apzināšana un apkopošana, Lietuvas kino nozares mārketinga veidošana un praktizēšana, investīciju piesaiste, jauno tehnoloģiju integrācija kino nozarē, filmu ražotāju kvalifikācijas paaugstināšana, sabiedrības izglītošana un Lietuvas filmu datubāzes izveide un uzturēšana.¹⁰⁰

Lietuvas kino centrs, izvērtējot finansējuma saņemšanai pieteikto projektus, tos izdala sekojošās kategorijās:

- pilnmetrāžas spēlfilmas uzņemšana;
- īsfilmas uzņemšana;
- dokumentālās mākslas filmas uzņemšana;
- dokumentālās īsfilmas uzņemšana;
- animācijas mākslas filmas uzņemšana;
- animācijas īsfilmas uzņemšana;
- pirmās īsfilmas uzņemšana;
- debijas filmas uzņemšana;
- mikrobudžeta pilnmetrāžas spēlfilmas uzņemšana;
- televīzijas dokumentālās mākslas filmas producēšana;
- interaktīva projekta sagatavošanas darbi un ražošana;

¹⁰⁰ Lietuvas Kultūras ministrijas mājas lapa. *Kino nozare*. Pieejams: <http://lrkm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/kinas-1> [skatīts: 2016, 21. apr.]

- mazākumtautību kopražojums;
- nepārtraukta filmas producēšanas procesa turpināšana;
- filmas uzņemšanas sākšanai nepieciešamo sagataves darbu veikšana.

Projektus vērtē Filmu padome.¹⁰¹

Lietuvas Kino centra struktūrvienība MEDIA birojs (*MEDIA biuras*) kopš 2003. gada pārstāv Lietuvu Eiropas Savienības audiovizuālā atbalsta programmā MEDIA. Biroja mērķis ir sniegt informāciju par Lietuvas uzņēmumiem, kuri darbojas audiovizuālajā nozarē, kā arī par lietuviešu filmu izplatīšanu un ņemt dalību programmas apmācībās. MEDIA birojs atbild par projektu pieteikšanu, kas, atkal, veicina sadarbību ar programmā iesaistītajām un trešajām valstīm.

No 2007. gada Lietuva ir Eiropas Padomes fonda Eurimages dalībvalsts. Eurimages mērķis ir veicināt un atbalstīt kinematogrāfijas un audiovizuālo darbu kopprojektus. Fonda budžetu sastāda 36 dalībvalstu veiktās iemaksas, kas tiek novirzīts dalībvalstu pieteikto filmu ražošanas projektu atbalstam. Lietuvai svarīgas divas no četrām fondā attīstītajām programmām: atbalsts kopprojektu ražošanai un atbalsts filmu izplatīšanai.¹⁰²

Lietuvas Kultūras padome (*Lietuvos kultūros taryba*) ir institūcija, kura darbojas saskaņā ar Kultūras ministriju. Padomes mērķis ir, atbilstoši savai kompetencei, un ar Kultūras ministra dotajiem norādījumiem, īstenot valsts kultūrpolitiku, ar izņēmumu kino nozarē, kurā galvenā atbildība ir Lietuvas Kino centram. Padomes mērķos ietilpst arī tādu kultūras un mākslas procesu analīze, kas ietekmē kultūrpolitikas attīstīšanas gaitu un arī piešķirto finansiālo līdzekļu izdale kultūras un mākslas attīstību veicinošiem projektiem, kuri nodrošinās racionālu un saprātīgu līdzekļu izmantošanu, kā arī atbildīs kultūrpolitikā izvirzītajām prioritātēm.¹⁰³

Eiropas Konvenciju par kino kopražojumiem Lietuva paraksta 1998. gadā, ievieš 1999. gadā.¹⁰⁴

Nevalstiskās institūcijas:

Lietuvas Kino akadēmija (Lietuvių kino akademija) jeb LiKA ir patstāvīga institūcija, kura nesaņem valsts finansējumu, bet pastāv no biedru iemaksātajām biedru

¹⁰¹ Lietuvas Kultūras ministrijas *Noteikumi par publiskā finansējuma piešķiršanu filmu ražošanai un sagatavošanai*. Pieejams: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/badbddd0f10511e5989ee743dd0efbb0> [skatīts: 2016, 21. apr.]

¹⁰² Lietuvas Kultūras ministrijas mājas lapa. *Kino nozare*. Pieejams: <http://lrm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/kinas-1> [skatīts: 2016, 21. apr.]

¹⁰³ Lietuvas Kultūras padomes mākslas lapa. *Par mums*. Pieejams: <http://www.ltk.lt/apie-ltk> [skatīts: 2016, 21. apr.]

¹⁰⁴ *Eiropas Padomes mājas lapa*. Pieejams: http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/147/signatures?p_auth=iXvpfDvm [skatīts: 2016, 05. apr.]

naudām vai ziedotiem līdzekļiem. Akadēmijas mērķis ir ne tikai sagalbāt esošo Lietuvas kino māksliniecisko mantojumu, bet arī veidot jaunu priekšstatu par mūsdienu lietuviešu filmām. LiKA arganizē filmu un televīzijas balvu “Silver Crane”, kā arī vasaras filmu festivālu “Night of The Silver Crane”.¹⁰⁵

Lietuvas kinematogrāfistu savienība (*Lietuvos kinematografīninkų sąjunga*) dibināta 2003. gadā, lai aizsargātu un sagalbātu Lietuvas kino standratus, kas ir pamatā gan mākslinieciskajām gan tehniskajām iezīmēm lietuviešu uzņemtajās filmās. Brīvprātīgo organizāciju dibinājuši Lietuvas kinematogrāfisti un tā ir pirmā šāda veida brīvprātīgā insitūcija, kura veidota ar mērķi aizsargāt un kinematogrāfistu tiesības, kā arī tos apvienot. Savienībā darbojas gan nozares ilggadējie profesionāļi, gan tie, kuri tikai uzsāk savu karjeru kino nozarē – svarīga ir apņemšanās godprātīgi piedalīties savienības darbībā. Kinematogrāfistu savienība sadarbojas ar citām valsts un starptautiskajām institūcijām, organizācijām un fondiem.¹⁰⁶

Lietuvas Kinooperatoru asociācija (*Lietuvos kino operatorių asociacija*) darbojas kopā ar Lietuvas Kinematogrāfistu savienību (saīsinātais nosaukums: LAC). Kinooperātoru asociācijas apbalvojums “Ažuolas” (jeb Ozols) tiek piešķirts par labāko profesionālo Lietuvas kinooperatora darbu, bet apbalvojums “Gilė” (jeb Zīle) – par labāko jaunā operatora darbu.¹⁰⁷

Kopsavilkums: Lietuvas valsts pārraudzībā ir 5 ar kino nozari saistītas institūcijas – Lietuvas Republikas Kultūras ministrija, Filmu politikas padome, Lietuvas Kino centrs, MEDIA birojs un Lietuvas Kultūras padome. Vislielākā atbildība šobrīd ir Lietuvas Kino centram, jo tas ir galvenais valsts finansējuma dotētājs, rīkojot atbalsta konkursus, kā arī pārrauga nozares attīstību atbilstoši valsts kultūrpolicies vadlīnijām. Trīs nevalstisko organizāciju – Lietuvas Kino akadēmijas, Lietuvas kinematogrāfijas savienības un Lietuvas Kinooperātoru (LAC) viens no galvenajiem mērķiem ir darboties, lai uzlabotu Lietuvas kino filmu profesionālo līmeni, kā arī apvienotu un aizstāvētu profesionāļu tiesības.

¹⁰⁵ *Lietuvas Kino akadēmijas mājas lapa*. Pieejams: <http://www.lika.lt/en/summer-film-festival-night-silver-crane> [skatīts: 2016, 21. apr.]

¹⁰⁶ Lietuvas Filmu centra mājas lapa. *Lietuvas Kinematogrāfistu apvienība*. Pieejams: <http://www.lfc.lt/en/Page=InstitutionList&ID=1901> [skatīts: 2016, 21. apr.]

¹⁰⁷ *Lietuvas Kinooperatoru asociācijas un Lietuvas Kinematogrāfistu asociācijas mājas lapa*. Pieejams: <http://lac.lt/> [skatīts: 2016, 21. apr.]

2.4. Statistikas dati Lietuvas kino nozarē pēc Latvijas Nacionālā Kino centra izdevumiem “Statistikas pārskati” (2006.-2016. gads)

Valsts piešķirtais finansējums:

2003. gadā valsts piešķirtais finansējums kino nozarei ir 1035000.00 eur. 2004. gadā – 1293913.00 eur, 2005. gadā – 1269694.00 eur, 2006. gadā – 1870598.00 eur, bet 2007. gadā – 2176205.00 eur.¹⁰⁸

2008. gadā valsts finansējums piešķirts 2856522.00 eur. apmērā. 2009. gadā tas sarūk uz 1935241.00 eur, bet 2010.g. palielinās uz 2108652.00 eur. 2011. gadā kopējā finansējuma apjoms ir 2389600.00 eur, bet 2012. gadā 2171610.00 eur.¹⁰⁹ No 2013. g.-2016. gadam Lietuvā filmu nozarei valsts finansējumu piešķir tikai Lietuvas Filmu centrs. 2013. gadā tas bija 2751391.00 eur, 2014.g. – 3024501.00 eur, 2015.g. – 3078652.00 eur, 2016. gadā – 3078652.00 eur, tik pat, cik iepriekšējā gadā.¹¹⁰

Finansiālais atbalsts nozarei piešķirts caur Kultūras ministrijas, Kultūras un Sporta atbalsta fonda un Lietuvas Kino centra projektu konkursiem un atbalsta sistēmām.

Pabeigto filmu skaits:

2002. gadā tika pabeigta 1 lietuviešu pilnmetrāžas spēlfilma, 6 īsfilmas, 6 animācijas un 10 dokumentālās filmas - kopā 23 filmas. 2003. gadā pabeigta 1 pilnmetrāža filma, 4 īsfilmas, 7 animācijas filmas, 16 dokumentālās filmas – kopā 28 filmas. 2004. gadā pabeigtas 2 pilnmetrāžas filmas, 2 īsfilmas, 7 animācijas filmas un 13 dokumentālās filmas – kopā 24 filmas. 2005. gadā pabeigtas 2 pilnmetrāžas filmas, 3 īsfilmas, 4 animācijas filmas un 19 dokumentālās filmas – kopā 28 filmas. 2006. gadā pabeigtas 3 pilnmetrāžas filmas, 2 īsfilmas, 9 animācijas filmas un 12 dokumentālās filmas – kopā 26 filmas.¹¹¹ 2007. gadā pabeigtas 2 pilnmetrāžas filmas, 4 īsfilmas, 8 animācijas un 12 dokumentālās filmas – kopā 27 filmas.¹¹²

2008. gadā kopējais pabeigto filmu skaits ir 43, no kurām 6 ir pilnmetrāžas filmas, 7 īsfilmas, 14 animācijas un 16 dokumentālās filmas.¹¹³ Arī 2009. gadā pabeigtas 6 pilnmetrāžas filmas, bet 9 īsfilmas, 6 animācijas un 10 dokumentālās filmas – kopā 31,

¹⁰⁸ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁰⁹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹¹⁰ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹¹¹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹¹² Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹¹³ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2008*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2008.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

2010.g. pabeigtas tika 4 pilnmetrāžas filmas, 4 animācijas un 11 dokumentālās filmas un 13 īsfilmas – kopā 32 filmas. 2011. gadā pabeigtas tapa 2 spēlfilmas, 19 īsfilmas, 8 animācijas un 9 dokumentālās filmas – kopā 38 filmas.¹¹⁴

2012. gadā Lietuvā pabeigtas 33 filmas, no kurām 4 bija pilnmetrāžas, 7 animācijas un 17 dokumentālās filmas, bet 5 – īsfilmas. 2013. gadā pabeigtas 11 pilnmetrāžas, 7 animācijas, 17 dokumentālās filmas un 5 īsfilmas – kopā 40 filmas. Tikpat pabeigtas arī 2014. gadā, un kopskaitu sastāda 8 pilnmetrāžas, 7 animācijas, 18 dokumentālās filmas un 7 īsfilmas. 2015. gadā pabeigtas 11 pilnmetrāžas filmas, 4 animācijas un 11 dokumentālās filmas, 9 īsfilmas – kopā 35 filmas.¹¹⁵

Kinoteātru un filmu izrādīšanas vietu skaits:

2002. gadā Lietuvā ir 67 kino izrādīšanas vietas (65 no tām ir regulāri strādājoši kinoteātri un divi ir multiplekša kinoteātri) un 83 kino ekrāni. 2005. gadā Lietuvā atver trešo multiplekša kinoteātri, bet 2006. gadā – ceturto. 2006. gadā Lietuvā ir 55 kino izrādīšanas vietas (49 no tiem kinoteātri).¹¹⁶ 2007. gadā kino izrādīšanas vietu un kinoteātru skaits paliek nemainīgs, bet tiek atvērts vēl viens multiplekša kinoteātris – kopā nu jau 5.¹¹⁷ 2008.g. Lietuvā ir 44 kinoteātri un 46 filmu izrādīšanas vietas. Atveras 2 multiplekša kinoteātri. 2009. gadā kinoteātru skaits samazinās uz 41, bet atveras vēl viens multiplekša kinoteātris. 2010.g. 2011.g. kinoteātru skaits ir vienāds – 42, arī izrādīšanu vietu skaits nemainās – kopā 45. 2010.g. atveras vēl viens multiplekss un Lietuvā kopā strādā 9 multiplekša kinoteātri.¹¹⁸ 2012. gadā situācija nemainīga, vienīgi samazinās kino izrādīšanas vietu skaits uz 42. 2013.g., 2014.g. un 2015. gadā regulāri strādā 32 kinoteātri, ir 42 izrādīšanas vietas. 2013. gadā atveras jauns multiplekša kinoteātris un kopā tādi ir jau 10.¹¹⁹

Vidējā kino biļetes cena:

No 2002. gada līdz 2006. gadam vidējā cena par viena kino seansa apmeklēšanu kinoteātros ir svārstījusies, attiecīgi 2002. gadā 2.95 eur, 2003.g. 3.12 eur, 2004.g. 3.13

¹¹⁴ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹¹⁵ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹¹⁶ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹¹⁷ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹¹⁸ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹¹⁹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

eur, 2005.g. 3.10 eur un 2006. gadā 3.04 eur.¹²⁰ 2007. gadā vidējais biļešu vidējais cenas kāpums ir 0.15 eur – seansa cena ir 3.19 eur.¹²¹ 2008. g., 2009.g., 2010.g. un 2011.gadā vidējā biļetes cena svārstās, esot attiecīgi 3.53 eur, 3.93 eur, 3.75 eur un 3,62 eur.¹²² 2012.g., 2013.g., 2014.g. un 2015. gadā vidējās biļetes cena aug, attiecīgi – 3.88 eur, 4.04 eur, 4.44 eur un 4,62 eur.¹²³

Desmit apmeklētāko filmu tops:

Laika posmā no 2002.-2006. gadam kopā pirmizrādi Lietuvā piedzīvojušas 9 lietuviešu filmas. 2006. gadā desmit apmeklētāko filmu topā Lietuvā dominē Amerikas Savienoto valstu, jeb Holivudas kino. Tikai viena – 8. vietā esošā filma ir Lielbritānijas un Amerikas kopražojums.¹²⁴ 2007. gadā pirmizrādi piedzīvo 2 lietuviešu filmas. Top desmit apmeklētāko filmu sarakstu joprojām pārsvarā veido Holivudas kino, bet piektajā vietā ir filma, kas ražota Lielbritānijā, devītajā Amerikas un Lielbritānijas kopražojums, bet 10. vietu ieņem lietuviešu filma.¹²⁵ 2008. gadā filmu topā, starp amerikāņu filmām ir 1 krievu un viena Amerikas un Lielbritānijas kopražota filma; šajā gadā pirmizrādi piedzīvo 6 lietuviešu filmas.¹²⁶ 2009. gadā pirmizrāde noris sešām lietuviešu filmām. Desmit apmeklētāko filmu topā visas filmas ražojusi Amerika, tikai divās esot kā kopražotājs – vienā ar Kanādu, otrā ar Lielbritāniju.¹²⁷

2010. gadā starp deviņām Amerikā ražotām filmām apmeklējuma reitingā 5. vietā ierindojas lietuvā ražota filma. Šajā gadā 4 lietuviešu filmām ir pirmizrāde.¹²⁸ 2011. gadā apmeklētības ziņā pirmo vietu ieņem lietuviešu filma – aiz viņas ierindojas 9 amerikāņu

¹²⁰ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹²¹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹²² Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹²³ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹²⁴ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹²⁵ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹²⁶ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2008*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2008.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹²⁷ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2009*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2009.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹²⁸ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2010*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2010.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

filmas. 2011.g. pirmizrāde ir 2 lietuviešu filmām.¹²⁹ 2012. gadā pirmizrāde ir 10 lietuviešu un 82 Eiropas valstu filmām. Desmit apmeklētāko filmu topā visas ir amerikāņu filmas.¹³⁰

2013. gadā vislielākais apmeklējums bijis Lietuvā ražotai filmai. Arī 3. un 7. vietā ir lietuviešu filmas. Pārējās vietas ieņem Holivudas kino. Šajā gadā pirmizrāde bija 13 lietuviešu un 56 eiropiešu filmām.¹³¹ 2014. gadā visapmeklētākā bija Lietuvas un Lielbritānijas kopražotā filma. 2., 3., 4., 6. vietā ierindojas amerikāņu filmas, 5. vietā lietuviešu filma. 7. vietā amerikāņu, lielbritāņu un kanādiešu filma, bet 8. vietā Lietuvas un Latvijas ražota filma. 9. vietā Jaunzēlandes un Amerikas kopražojums, 10. vietā lietuviešu filma. 2014. gadā pirmizrādes bija 14 lietuviešu un 67 Eiropas valstu filmām.¹³² 2015. gadā apmeklētāko filmu topā ir tikai četras Holivudas kino filmas, tās ieņem 1., 3., 4. un 10. vietu. Otrajā vietā ir Lietuvā ražota filma, 5. vietā Japānas un Amerikas kopražojums. 6. un 8. vietā Lietuvā ražota filmas. 7. un 9. vietā Lielbritānijas un Amerikas kopražojums.¹³³

2.5. Igaunijas kino industriju veidojošās institūcijas un organizācijas

Viena no Igaunijas Kultūras ministrijas pārraudzībā esošajām jomām ir audiovizuālā nozare, kas iedalās kinemaogrāfijā un publiskajā apraidē. Kinematogrāfijā Kultūras ministrija koordinē tiesību aktu un kino politikas stratēģijas izstrādi. Industrijas pamatā ir Radošo Personu un Mākslinieku Asociācijas Akts, kā arī Autortiesību Akts.¹³⁴

Igaunijas Kultūras ministrija 1997. gadā dibina Igaunijas Filmu institūtu, lai tā pārziņā nodotu nacionālā filmu budžeta izdali. Saistībā ar filmu industrijas tendenci strauji mainīties, tehnoloģiju attīstības iespaidā, Filmu institūta rīcība paplašinās un tas atbild ne tikai par nozares finansiālo, bet arī kultūrpolitisko attīstību un strukturēšanu.

Igaunijas Filmu institūts ir nacionāls fons, kurš lielākoties tiek finansēts no Kultūras ministrijas līdzekļiem. Institūts ir sadalīts četros departamentos: producēšana, attīstība un mārketingi, mantojums un Radošās Eiropas MEDIA programma, kas kalpo kā starpnieks Eiropas Savienības finansiālo un izglītojošo iespēju izplatīšanā.

¹²⁹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹³⁰ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2012.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹³¹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2013*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2013.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹³² Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2014-2015*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2015-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹³³ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹³⁴ Igaunijas Kultūras ministrijas mājas lapa. *Auduovizuālā nozare*. Pieejams: <http://www.kul.ee/en/activities/audiovisual-field/cinematography> [skatīts: 2016, 25. apr.]

Pats galvenais Igaunijas Filmu institūta mērķis ir būt pretimnākošiem visiem filmu veidotājiem, nodrošināt Igaunijas filmu mākslas nozīmi Igaunijas kultūras kontekstā un, attīstoties līdzī laimam, padarīt igauņu filmas pamanāmas un konkurētspējīgas starptautiskajā kino vidē.¹³⁵ Igaunija Eiropas Konvenciju par kino kopražojumiem paralsta 1996. gadā un ievieš 1997. gadā.¹³⁶

Igaunijas Filmu institūta mājas lapā publiski pieejama sadaļa “Industrija”, kurā ir apkopotas filmu ražošanas kompānijas (nosaukums un kontaktinformācija), ar kino nozari saistīto pakalpojumu sniedzēju apkopojums, iedalīts piecās kategorijās – tehnikas īre, digitalizēšana, pēcapstrāde, skaņas nodrošinājums, subtitru nodrošinājums – katrai kompānijai norādīts nosaukums un kontaktinformācija, kino nozares nevalstiskās institūcijas, arhīvu uzturošās organizācijas un kino festivāli.¹³⁷

Filmu institūts piešķir finansējumu šādās kategorijās:

- scenārija rakstīšanas atbalsts;
- filmu projekta attīstības atbalsts;
- ražošanas atbalsts;
- minoritāšu kopprojektu atbalsts;
- izplatīšanas atbalsts;
- cross-media mārketinga vai projekta izstrādes atbalsts;
- ar filmu nozari saistītu pētījumu un digitalizācijas atbalsts;
- pasākumu un aktivitāšu atbalsts;
- kvalifikācijas celšanas un izglītības atbalsts.¹³⁸

Atbalstu filmu projektiem iespējam gūt arī Igaunijas Kultūrkapitāla fondā (*Eesti Kultuurkapital*). Igaunijā kultūras budžetu veido azartspēļu nodeva (46%) un alkohola (3,5%) un cigarešu (3,5%) akcīzes nodoklis.¹³⁹ 2012. gadā tika ieviests jauns finansējuma modelis kultūras jomā. Kultūras ministrija piešķir valsts budžetu patstāvīgām kultūras

¹³⁵ *Igaunijas Filmu institūta mājas lapa*. Pieejams: <http://www.filmi.ee/en/estonian-film-institute-2/institute> [skatīts: 2016, 25. apr.]

¹³⁶ *Eiropas Padomes mājas lapa*. Pieejams: http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/147/signatures?p_auth=iXvpfDvm [skatīts: 2016, 05. apr.]

¹³⁷ Igaunijas Filmu institūta mājas lapa. *Industrija*. Pieejams: <http://www.filmi.ee/en/film-industry> [skatīts: 2016, 25. apr.]

¹³⁸ Igaunijas Filmu institūta mājas lapa. *Atbalsītās kategorijas*. Pieejams: <http://www.filmi.ee/en/funding/categories-of-support/script-support> [skatīts: 2016, 25. apr.]

¹³⁹ Andrejs Žagars. IR.lv – *Adekvāts finansējums kultūrai ir nacionālās drošības jautājums*. Pieejams: <http://www.irlv.lv/2014/4/10/adekvats-finansejums-kulturai-ir-nacionalas-drosibas-jautajums> [skatīts: 2016, 25. apr.]

institūcijām, valsts nozīmes pasākumiem un kultūras aktivitātēm, bet Igaunijas Kultūrkapitālfons projektu konkursos piešķir naudu individuāliem kultūras projektiem.¹⁴⁰

Igaunijas Kultūras ministrija uzsver, ka filmu ražošanai nepieciešamo finansējumu var iegūt no Igaunijas Filmu institūta, Kultūrkapitāla fonda un Eiropas Savienības pieejamajām programmām. Kultūras ministrija finansiāli atbalsta Filmu institūtu, Dark Nights Filmu festivālu un Internacionālo dokumentālo un antropoloģijas filmu festivālu Pärnu.¹⁴¹

Igaunijā atrodas vienīgā universitāte Ziemeļeiropā, kur kinematogrāfijas izglītību pasniedz arī angļu valodā. Tallinas Universitātes Baltijas Filmu un Mediju Skola¹⁴² koncentrējas uz profesionālu, praktisku mācību procesu, kurš sekmē internacionālu karjeru attīstību. Bakalaura programmā iespējams studēt starp-medijus (*crossmedia*) kino un televīzijā, kā arī mediju kursu; maģistrā iespējams apgūt audiovizuālo mediju mākslu dokumentālajā kino, komunikāciju menedžmentu, digitālās mācību spēles (*Digital Learning Games*) un JDM filmu mākslu (fantastikas filmu veidošana). Skolas telpās atrodas arī Igaunijas Mākslas akadēmijas animācijas departaments, kas nodrošina intensīvu abu skolu sadarbību.¹⁴³

Filmu institūta struktūrvienība Tallinnfilm ir Nacionālās filmu ražošanas uzņēmums, kurš dibināts 1931. gadā. Līdz mūsdienām bijis gan kinožurnāla veidotājs, gan Padomju kinohroniku ražotājs. Šobrīd darbojas Igaunijas autorkino jomā un koncentrējas uz Igaunijas kino mantojuma apkopošanu un glabāšanu, kā arī pašmāju filmu izplatību.¹⁴⁴

Kino industrijas attīstību Igaunijā veicina arī Igaunijas Digitālais centrs, Viru Filmu fonds un Igaunijas Filmu industrijas klasteris. Digitālais centrs nodrošina gatavo filmu attēla un skaņas digitalizāciju, kā arī piedāvā filmu apstrādi un kopiju veidošanu. Viru Filmu fonds veidots, lai atbalstītu Austrumviru apriņķi (atrodas Igaunijas ziemeļaustrumos, lielākā pilsēta - Narva) audiovizuālās mākslas attīstību, apriņķim piesaistītu investīcijas un popularizētu Ida-Virumaa Igaunijā un ārzemēs. Industrijas klasteris darbojas, lai apvienotu filmu veidotājus un nozares profesionāļus, veicinot savstarpēju sadarbību un Igaunijas konkurētspēju starptautiskā kino tirgū.

¹⁴⁰ Haralds Matulis. *Vizīte Igaunijā par Radošas personas likumu un KKF*. Pieejams: <http://www.makslinieki.lv/aktualit%C4%81tes/Viz%C4%ABte-Igaunij%C4%81-par-Rado%C5%A1as-personas-likumu-un-KKF/> [skatīts: 2016, 25. apr.]

¹⁴¹ Igaunijas Kultūras ministrijas mājas lapa. *Auduovizuālā nozare*. Pieejams: <http://www.kul.ee/en/activities/audiovisual-field/cinematography> [skatīts: 2016, 25. apr.]

¹⁴² Turpat.

¹⁴³ Tallinas Universitātes mājas lapa. *Tallinas filmu un mediju skola*. Pieejams: <http://www.tlu.ee/en/Baltic-Film-Media-Arts-and-Communication-School/Admissions> [skatīts: 2016, 25. apr.]

¹⁴⁴ *Igaunijas filmu datubāzes mājaslapa*. Pieejams: <http://www.efis.ee/et/filmitegijad/asutus/id/258/> [skatīts: 2016, 25. apr.]

Igaunijas kino industriju pārstāv arī daudz nevalstisko organizāciju, kā piemēram – Igaunijas Animācijas Savienība, Igaunijas Grimma Mākslinieku Savienība, Igaunijas Dokumentālistu Ģilde, Igaunijas Kino Amatieru Savienība, Igaunijas Filmu Veidotāju Savienība, Igauniju Kinematogrāfistu Biedrība, Igauniju Filmu Žurnālistu Asociācija un citas, kas veidotas un darbojas gan nozares attīstības veicināšanai, gan profesiju pārstāvju tiesību aizstāvēšanai.¹⁴⁵

Igaunijā ir 13 filmu festivāli, veltīti gan dokumentālajām filmām, gan Japāņu animācijai, bērniem un jauniešiem, gan animācijai. Ievērojamākais – Black Nights Filmu festivāls ieguvis Internacionālās Filmu producentu asociācijas federācijas (FIAPF) akreditāciju.¹⁴⁶ Festivāls dibināts 1997. gadā un, katru gadu sasniedzot arvien lielāku apmeklētāju skaitu, izpleties un pārstāv visu pasaules kontinentu dažādos kino žanrus (iesākumā veltīts tikai Skandināvu kino aplūkošanai). Festivāls rīko arī bērnu un jauniešu filmu, īsfilmu un animācijas festivālus. Black Nights Filmu festivāla mērķis ir Igaunijas iedzīvotājiem un pasākuma apmeklētājiem piedāvāt plaša spektra aktuālo kino, kā arī radīt veicinošu vidi filmu veidotāju un skatītāju mijiedarbībai un kino nozares pārstāvju savstarpējai komunikācijai.¹⁴⁷

Kopsavilkums: Igaunija filmu jomu dēvē par industriju. Igaunijas Filmu institūts ir galvenais industrijas pārvaldītājs, atbildot gan par jomas finansējumu, gan uzlabošanu. Izvirzītajos mērķos iezīmējas mērķtiecīga ilgermiņa attīstības plānošana, cenšoties aptvert Eiropas Savienības sniegtās iespējas, gan popularizējot igauņu kino valsts reģionos. Finansējuma organizēšanas modelis – Kultūrkapitāla fondam uzticot sniegt atbalstu individuālajiem projektiem, bet Filmu institūta pārziņā nododot valstiski svarīgu pasākumu un projektu atbilstoši, nodrošina stabilāku apziņu, ka viņu iecerētie projekti tiks atbalstīti, jo finansējuma samazināšanās gadījumā tiem nenāks konkurēt ar valstij nozīmīgu projektu lobēšanu. Igaunijas kino industrijā darbojas daudz nevalstisko organizāciju, kā arī ir plašs filmu festivālu tīkls.

¹⁴⁵ *Igaunijas Filmu institūta mājas lapa*. Pieejams: <http://www.filmi.ee/en/film-industry/organizations> [skatīts: 2016, 25. apr.]

¹⁴⁶ *Igaunijas Filmu institūta mājas lapa. Festivāli*. Pieejams: <http://www.filmi.ee/en/film-industry/filmifestivalid-ja-filmipaevad> [skatīts: 2016, 25. apr.]

¹⁴⁷ *Black Nights Filmu festivāla mājas lapa*. Pieejams: <http://2016.poff.ee/eng/festival/about> [skatīts: 2016, 25. apr.]

2.6. Statistikas dati Igaunijas kino nozarē pēc Nacionālā Kino centra izdevumiem “Statistikas pārskati” (2006.-2016. gads)

Valsts piešķirtais finansējums:

2003. gadā valsts piešķirtais finansējums kino nozarei ir 3184945.00 eur. 2004. gadā – 3657685.00 eur, 2005. gadā – 4455587.00 eur, 2006. gadā – 4563228.00 eur, bet 2007. gadā – 5849386.00 eur. Finansiālais atbalsts nozarei piešķirts caur Kultūras ministrijas, Kultūrkapitāla un Igaunijas Filmu Fonda projektu konkursiem un atbalsta sistēmām.¹⁴⁸

2008. gadā kopējas valsts finansējums ir 6750146.00 eur.¹⁴⁹ 2009. g. tas sarūk uz 5550386.00 eur, 2010. gadā paaugstinās uz 5725732.00 eur (iekļauts finansējums Eiropas Filmu akadēmijas ceremonijai 2010 Tallinā). 2011. gadā ir 5465958.00 eur apmērā, bet 2012. gadā 6161673.00 eur.¹⁵⁰ 2013. gadā finansējums samazinās – 6128760.00 eur. 2014.g. un 2015. gadā palielinās, esot attiecīgi 6954607.00 eur un 7240723.00 eur, bet 2015. gadā sasniedzis jau 10390612.00 eur.¹⁵¹

Pabeigto filmu skaits:

2002. gadā tika pabeigtas 3 igauņu pilnmetrāžas spēlfilmas, 8 īsfilmas, 8 animācijas un 58 dokumentālās filmas - kopā 76 filmas. 2003. gadā pabeigtas 3 pilnmetrāžas filmas, 5 īsfilmas, 7 animācijas filmas, 52 dokumentālās filmas – kopā 67 filmas. 2004. gadā pabeigtas 4 pilnmetrāžas filmas, 9 īsfilmas, 8 animācijas filmas un 57 dokumentālās filmas – kopā 78 filmas. 2005. gadā pabeigtas 6 pilnmetrāžas filmas, 5 īsfilmas, 5 animācijas filmas un 40 dokumentālās filmas – kopā 56 filmas. 2006. gadā pabeigtas 8 pilnmetrāžas filmas, 2 īsfilmas, 7 animācijas filmas un 34 dokumentālās filmas – kopā 51 filma.¹⁵² 2007. gadā tika pabeigtas 49 igauņu filmas – 9 no tām pilnmetrāžas, 1 īsfilma, 9 animācijas un 30 dokumentālās filmas.¹⁵³

148 Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

149 Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

150 Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁵¹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

152 Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

153 Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

2008. gadā kopējais pabeigto filmu skaits ir 58, no kurām 5 ir pilnmetrāžas filmas, 8 īsfilmas, 7 animācijas un 38 dokumentālās filmas.¹⁵⁴ 2009. gadā pabeigtas 6 pilnmetrāžas filmas, 2 īsfilmas, 5 animācijas un 30 dokumentālās filmas – kopā 43, 2010. gadā pabeigtas 4 pilnmetrāžas filmas, 1 animācijas filma un 34 dokumentālās filmas un 6 īsfilmas – kopā 45 filmas. 2011. gadā pabeigtas pabeigtas 7 spēlfilmas, 5 īsfilmas, 6 animācijas un 35 dokumentālās filmas – kopā 53 filmas.¹⁵⁵

2012. g., ar 10 pilnmetrāžas, 8 animācijas, 34 dokumentālajām filmām un 4 īsfilām tika pabeigtas 56 filmas. 2013. gadā kopā pabeigtas 44 filmas – 7 pilnmetrāžas, 7 animācijas, 30 dokumentālās filmas un 2 īsfilmas. 2014. gadā pabeigtas 6 pilnmetrāžas, 8 animācijas filmas, 28 dokumentālās filmas un 7 īsfilmas – kopā 49. 2015. gadā 63 pabeigtās filmas sastāda 7 pilnmetrāžas filmas, 5 animācijas, 43 dokumentālās filmas un 8 īsfilmas.¹⁵⁶

Kinoteātru un filmu izrādīšanas vietu skaits:

2001. gadā Tallinā atver pirmo multiplexs kinoteātri.¹⁵⁷ 2002. gadā Igaunijā ir 69 kino izrādīšanas vietas (12 no tām ir regulāri strādājoši kinoteātri) un 81 kino ekrāns. 2006. gadā Igaunijā atver otro multiplexa kinoteātri. 2006. gadā Igaunijā ir 53 kino izrādīšanas vietas (12 no tiem kinoteātri, divi no tiem multiplexi).¹⁵⁸ 2007. kinoteātru un izrādīšanas vietu skaits samazinās par vienu.¹⁵⁹ 2008. gadā Igaunijā ir 10 kinoteātri, 49 kino izrādīšanas vietas. 2009.g., 2010.g. un 2011. gadā iestāžu skaits ir nemainīgs: 49 izrādīšanas vietas, 12 kinoteātri (trīs no tiem multiplexs kinoteātri).¹⁶⁰ 2012.g. un 2013. gadā samazinās kino izrādīšanas vietu skaits – ir 45 izrādīšanas vietas un 10 kinoteātri (3 no tiem multiplexa). 2014.g. un 2015. gadā ir 11 kinoteātri, 48 un 49 izrādīšanas vietas.¹⁶¹

Vidējā kino biļetes cena:

No 2002. gada līdz 2006. gadam vidējā cena par viena kino seansa apmeklēšanu kinoteātros augusi par 0.50 eur, esot attiecīgi 2002. gadā 3.80 eur, 2003.g. 4.00 eur,

¹⁵⁴ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2008*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2008.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁵⁵ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁵⁶ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁵⁷ *Cinemas in Tallinn*. Pieejams: <http://www.lamiaestonia.it/en/cinemas-in-tallinn> [skatīts: 17.04.2016.]

¹⁵⁸ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁵⁹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁶⁰ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁶¹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

2004.g. 4.00 eur, 2005.g. 4.30 eur un 2006. gadā arī 4.30 eur.¹⁶² 2007. gadā biļešu cena ir 4.40 eur.¹⁶³ 2008.g. un 2009. gadā vidējā biļetes cena ir 4.50 eur un 4.20 eur. 2010. gadā pazeminās uz 3.70 eur, bet 2011. gadā paaugstinās uz 4.10 eur.¹⁶⁴ No 2012.-2015. gadam vidējā biļešu cena aug, attiecīgi – 4.40 eur, 4.60 eur, 4.90 eur un 5.00 eur.¹⁶⁵

Desmit apmeklētāko filmu tops:

Laika posmā no 2002.-2006. gadam kopā pirmizrādi Igaunijā piedzīvojušas 39 igauņu filmas un 620 ārzemju filmas. 2006. gadā desmit apmeklētāko filmu topā Igaunijā ir 7 Amerikas filmas un trīs citas: 5. vietā atrodas Igaunijas un Latvijas kopražojums, 7. vietā Lielbritānijas, Amerikas un Čehijas kopražojums, 9. vietā Igaunijas, Somijas un Dānijas kopražojums.¹⁶⁶

2007. gadā trešo vietu filmu apmeklētībās ziņā iegūst igauņu filma. 6. vietā ir Lielbritānijas un Francijas kopražojums, 7. vietā Lielbritānijas un Amerikas kopražojums. 8. vietā Igaunijas, Krievijas un Somijas kopražojums, bet 9. vietā vēl viena igauņu filma. Šajā gadā pirmizrādi piedzīvo 12 igauņu filmas.¹⁶⁷ 2008. gadā apmeklētāko filmu topā Igaunijā otro vietu ieņem Lielbritānijas, Amerikas un Dānijas kopražojums, 4. vietā Lielbritānijas un Amerikas filma, bet 7. un 8. vietā ir divas igauņu filmas. Igaunijā pirmizrāde noris 17 igauņu filmām.¹⁶⁸

2009. gadā 9 igauņu un 153 Eiropas valstu filmas pirmizrādas Igaunijā. Desmit apmeklētāko filmu topā lielāko daļu (7 filmas) filmu ražojusi Amerika, trijās esot kā kopražotājs – kopā ar Kanādu, ar Dāniju un ar Lielbritāniju.¹⁶⁹ 2010. gadā vislielākais apmeklējums bijis 9 amerikāņu filmām, un vienai Lielbritānijā ražotai filmai, kas ierindojas topa septītajā vietā. 2010.g. pirmizrāde noris 12 igauņu filmām.¹⁷⁰ 2011. gadā pirmizrāde noris 23 igauņu filmām. Sestajā vietā desmit apmeklētāko filmu topā ir igauņu

¹⁶² Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁶³ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁶⁴ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁶⁵ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁶⁶ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁶⁷ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁶⁸ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2008*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2008.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁶⁹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2009*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2009.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁷⁰ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2010*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2010.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

un latviešu filma, 7. vietā Amerikas un Lielbritānijas kopražojums. Pārējās 8 filmas ražojusi Amerika.¹⁷¹

2012. gadā pirmizrāde bija 24 igauņu filmām. Šajā gadā apmeklētāko filmu topā 4. vietā bija Igaunijā ražota filma. Pārējās pozīcijas aizņem Holivudas kino (1., 3., 5., 6., 8. un 9. vietu) un Lielbritānijas un Amerikas kopražojumi (2. un 7. vieta), kā arī viena Amerikas un Kanādas kopīgi ražotā filma (10. vieta).¹⁷² 2013. gadā pirmās piecas vietas apmeklētāko filmu topā ieņem amerikāņu filmas, sestajā vietā ir Amerikas un Jaunzēlandes kopražojums. 7., 8. un 9. vietā arī amerikāņu filmas, bet 10. vietā Igaunijā ražota filma. 2013. gadā Igaunijā norisinājās 22 pašmāju filmu pirmizrādes.¹⁷³ 2014. gadā no desmit skatītākajām filmām sešas ir Holivudas kino filmas – 1., 2., 3., 5., 6. un 8. vietā. Ceturtā ir Jaunzēlandes un Amerikas kopražojums, 7. – Amerikas, Lielbritānijas un Kanādas kopražota filma. 9. vietā ir igauņu filma, bet 10. vietā – franču. Šajā gadā norisinājās 21 igauņu filmu pirmizrāde.¹⁷⁴ 2015. gadā visapmeklētākā bija Amerikā ražota filma. 2. vietu ieņem Igaunijas un Somijas kopražojums, 3. vietā Amerikas un Japānas kopražota filma, 4. vietā lielbritāņu un amerikāņu filma. 5. vietā ir igauņu un somu kopražojums. Pārējās topā ir Amerikā ražotas filmas. Šajā gadā pirmizrādes bija 32 igauņu filmām.¹⁷⁵

Secinājumi

Baltijas valstu kino nozaru struktūru pamati ir līdzīgi – nozares politika balstās Kultūras ministriju izdotos Filmu likumos. Galvenās institūcijas ir Lietuvas un Latvijas Nacionālie kino centri, Igaunijas Filmu institūts. Mērķi un uzdevumi šīm institūcijām arī ir līdzīgi, un bieži pārklājas – nozaru attīstības veicināšana, esošā filmu mantojuma apkopošana un uzglabāšana, finansējuma koordinēšana. Arī nevalstiskās organizācijas ir līdzīgas, izņemot Igauniju, kur tās ir daudz vairāk, kā Latvijā un Lietuvā, iespējams, norādot uz nozares profesionāļu vēlmi aktīvi iesaistīties nozares uzlabošanas darbā.

Visas trīs valstis akcentē Eiropas Savienības programmas Radošā Eiropa iespējas, sekmējot fonda MEDIA darbību. Īstenojot kino kopražojumu veicināšanas konvenciju,

¹⁷¹ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁷² Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2012.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁷³ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2013*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2013.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁷⁴ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2014-2015*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2015-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

¹⁷⁵ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

veiktas likuma izmaiņas, kas norāda uz mērķtiecīgu virzību uz Eiropas kino industriju līmeni. Kultūrpolitikas vadlīnijās norādīts, ka kino nozarē ir jāveic darbības, kas sekmētu starptautisku atpazīstamību un kopprojektu veidošanu.

Statistikas datu analīze uzrādīja vairākas tendences, kas visām valstīm ir kopīgas, piemēram, ražīga dokumentālo filmu uzņemšana. Atklājās arī vairākas būtiskas atšķirības, kuru cēloņi varētu būt nesakritības nozaru struktūrās – šīs un dažādās struktūru iezīmes tiek aprakstītas un analizētas darba nākamajā nodaļā.

3. KOPĪGAIS UN ATŠĶIRĪGIAS BALTIJAS KINO INDUSTRIJĀS

Pilnvērtīgam Baltijas kino nozaru salīdzinājumam būtu nepieciešams apzināties kino kvalitātes kritērijus, novērtēt kino nozares darba spēka atalgojumu, ņemt vērā citus filmu finansējuma iegūšanas avotus (piemēram, pūļa finansējums (*crowdfunding*), sponsori, Eiropas fondi) un kopražojumu veidojošo partneru finansiālais ieguldījums nozarē. Šajā apakšnodaļā salīdzinājums veikts balstoties tikai uz Nacionālo kino centru veidotajām atskaitēm par aizritējušo vai tekošo gadu, apzinoties, ka izvirzītie apgalvojumi un vērtējumi nav pilnvērtīgi bez augstākminēto faktoru papildinājuma, bet spēj iezīmēt nozīmīgas likumsakarības, kā arī sniegt ieskatu būtiskās Baltijas kino nozares strukturējošās atšķirībās. Atrodot kļūdas publicētajos statistikas datos¹⁷⁶, autore neuzņemas pilnīgu atbildību par datu patiesumu, bet var apgalvot, ka visi dati ir iegūti no Latvijas Nacionālā Kino centra publicētajiem un “Baltic Films” veidotajiem materiāliem.

3.1. Baltijas kino industriju rādītāju salīdzinājums

Apkopojot Nacionālā Kino centra publiski pieejamos pārskatus par kino nozares finansējumu, ražoto, izrādīto filmu skaitu, kinoteātru skaitu, vidējo biļešu cenu un apmeklētāko filmu topu, izveidotas tabulas, vizuāli attēlojot attīstību vai kritumus Igaunijas, Latvijas un Lietuvas kino nozarēs. (Pielikumi nr. 1 – 12.) Publiski pieejami dati no 2002.-2016. gadam, kas arī ir pietiekams laika periods, lai izdarītu secinājumus par līdzībām un atšķirībām trīs valstu nozarēs, kā arī novērtētu šī brīža situāciju. Apkopotie dati tiek aplūkoti gan no individuāla skatu punkta, gan salīdzinot līdzīgos motīvus. Īpaša uzmanība tiek pievērsta likumsakarību meklēšanai: finansējuma apjoma ietekme uz ražoto filmu skaitu, kinoteātru skaits un biļešu cena kā kino pieejamības apzīmējums un abu iepriekšminēto faktoru ietekme uz pašmāju filmu atrašanos apmeklētāko filmu topā.

3.1.1. Valsts finansējums kino nozarēm 2003.-2016. gadā:

No 2003. līdz 2016. gadam Baltijas valstu kino nozaru finansējums ir ievērojami audzis. No 1035000.00 eiro Lietuvas nozarei 2003. gadā līdz 10390612.00 eiro Igaunijai 2016. gadā. Tiesa, nedz Latvija nedz Lietuva pagaidām nav sasniegušas Igaunijas finansiālo līmeni. Jau 2003. gadā trīs valstu nozares finansējums nebija līdzvērtīgs:

¹⁷⁶ Pielikums nr. 13- Nacionālā Kino centra izdevumā *Statistikas pārskati: Facts & Figures* atrastās kļūdas

Lietuvai bija piešķirts par 2149945.00 eiro mazāk, kā Igaunijai. Piecu gadu laikā atbalsts nozarei līdzvērtīgi audzis visās Baltijas valstīs.

2008. gads iezīmē krasu Latvijas finansējuma pieaugumu, gandrīz pietuvojoties Igaunijas līmenim (kurš, turpretī, augstāko punktu līdz 2014. gadam sasniedzis vienmērīgi) – atšķirība 465353.00 eiro, kas ir mazākā pētītajā periodā. Nākamais gads visām trim valstīm iezīmē ievērojamu lejupslīdi, tomēr visapjomīgākā tā ir Latvijai, kura strauji pietuvojas Lietuvas rādītājiem. 2010., 2011. un 2012. gadā Latvijas finansējums ir zemāks, kā Lietuvas. Igaunijā šajā periodā operē ar teju vienlīdzīgu finansējumu 2006.-2007. gadam. Arī Lietuvā kritums nav liels, bet atgriež nozari pie teju 2006. un 2007. gadā piešķirtā finansējuma apjoma. Vienīgi Latvijā 2010. gadā nozare iegūst viszemāko finansējumu pēdējo astoņu gadu laikā. 2011. gadā finansējums ir tikai mazliet augstāks kā 2003. gadā.

Igaunijai ievērojams kāpums vērojams tikai 2016. gadā, līdz tam apjoms audzis vienmērīgi. Lietuvā, periodā no 2009. līdz 2016. gadam bijis tikai viens mazs kritiens, pārējais finansējuma apjoms mēreni kāpis. Latvijā, pēc 2012. gada atbalsts audzis straujāk, četrus gadus laikā atkal pietuvojoties Igaunijas līmenim.

14 gadu laikā kopējais saņemtais valsts finansējums kino nozarei Igaunijā ir bijis 81919747.00 jeb teju 82 miljoni eiro. Latvijai – 48275837.00 eiro, bet Lietuvas kino nozarei – 31040231.00 eiro. Uz Baltijas valstu fona izceļas Igaunija, kurai finansējums bijis par 62% lielāks kā Lietuvai. Latvijas finansējums ir 59% no Igaunijas kopējā apjoma. Lai arī Latvija trīs gadus ir saņēmusi zemāku finansējumu kā Lietuva, tās finansējums ir tikai 64% no kopējā Latvijai piešķirtā atbalsta.

3.1.2. Ražotās filmas Baltijas valstīs periodā no 2002-2015. gadam:

13 gadu laikā visās Baltijas valstīs kopā saražotas 1697 filmas. Visvairāk – 791 Igaunijā, 458 filmas Latvijā un 448 filmas Lietuvā. Igaunijā ražots 47% filmu, kamēr Latvijā vien 27%, bet Lietuvā – 26%. Igaunijas saražotais apjoms un procentuālais pārsvars varētu būt skaidrojams ar pārkumu arī finansiālā jomā. Jo vairāk līdzekļu, jo vairāk atbalstīto filmu. Lietuvas un Latvijas ražoto filmu apjoma līdzība nesaskan ar atšķirībām finansiālajā jomā. Ja aplūko Latvijas kino nozares finansiālo attīstību, tā ir bijusi tuvu gan Lietuvas, gan Igaunijas līmenim, pēc kā varētu izvirzīt minējumu, ka saražoto filmu daudzumam vajadzētu būt lielākam, kā Lietuvā, bet mazākam kā Igaunijā.

Bet, pēc apkopotajiem statistikas datiem, tas ir tikai par 1% jeb 10 filmām lielāks kā Lietuvas uzņemto filmu daudzums.

No 2002. gad līdz 2004. ražoto filmu daudzums visās trīs valstīs ir stabils, Lietuvā un Latvijā apjoms ir līdzīgs, Igaunijā teju uz pusi lielāks. 2005. Igaunijā un 2006. gadā Latvijā novērojams kritums (mazākais saražoto filmu apjoms aplūkotajā periodā), kaut arī finansējums tikai auga. Igaunijā, kaut arī apjoms krities, joprojām ražo visvairāk filmu. Latvijā 2006. gadā saražotas mazāk filmas kā Lietuvā, lai arī finansējums bijis par 1286198.00 eiro lielāks. 2007. gadā latviešu filmu apjoms strauji palielinās. 2009., gadu pēc straujā finansējuma paaugstinājuma, Igaunijas un Latvijas ražoto filmu skaits ir gandrīz vienāds - 43 un 42 filmas. Līdz 2013. gadam Latvijā apjoms samazinās, Igaunijā paaugstinās, bet Lietuvā ir svārstīgs. 2014. gadā Latvijas ražoto filmu daudzums palielinās un pārspēj Igaunijas apjomu, bet Lietuvā samazinās. 2015. gadā Igaunija atkal ir apsteigusi Latviju, bet Lietuva ir iepakaļ abām Baltijas valstīm.

Uzskaitīti četri kinematogrāfisko darbu tipi: pilnmetrāžas filmas, dokumentālās filmas, animācijas filmas un īsfilmas. Vietām norādīts, cik no pilnmetrāžas filmām bijušas animācijas filmas, bet dokumentālo vai animācijas filmu garumi netiek atsevišķi izdalīti kā pilnmetrāžas vai īsfilmas tipa darbi.

Igaunijā visvairāk tiek veidots dokumentālais kino. No 791 uzņemtā darba 543 ir tieši dokumentālās filmas. Vismazākais vienā gadā uzņemto dokumentālo filmu skaits ir 23, bet vislielākais – 43. Apjoma pārsvars dominē katru gadu, īpaši izceļoties 2002., 2003. un 2004. gadā, kad uzņemtas 167 dokumentālās filmas. Turpmākajos gados apjoms krities, bet joprojām ir visaugstākais starp Baltijas valstīm.

No 2003. gada arī visvairāk Latvijā uzņem dokumentālo kino. 2014. gadā ražoto filmu apjoms ir visaugstākais – 30 no kopā 238 saražotajām dokumentālajām filmām. Caurmērā Latvijā uzņemto filmu apjoms ir svārstīgs – vienā gadā esot 20, tad 11, tad atkal 18 un vai 12.

Arī Lietuvā dokumentālo filmu uzņemšanas apjomi ir svārstīgi. Lietuviešiem 13 gados tapušas vismazāk dokumentālās filmas – tikai 193, kas ir par 350 mazāk kā Igaunijā. Līdz 2009. gadam dokumentālais kino iezīmējas kā dominējošais starp pārējo uzņemto filmu daudzumu. 2010., 2011. un 2015. gadā dokumentālās filmas uzņem mazāk kā īsfilmas vai vienlīdzīgi pilnmetrāžu filmu uzņemtajam apjomam – Lietuva ir vienīgā Baltijas valsts, kurā novērojams, ka 3 gadus dokumentālās filmas nebūtu bijušas visražīgāk ražotās.

Visvairāk uzņemto pilnmetrāžas filmu ir Igaunijai – 13 gados uzņemtas 85 pilnmetrāžas filmas. Maksimālais vienā gadā uzņemto filmu skaits – 10. 2007. un 2012. gadā (abos gados bijis finansējuma kāpums attiecībā pret iepriekšējo gadu) vērojams uzņemto filmu daudzuma paaugstinājums, attiecīgi 9 un 10 uzņemtas pilnmetrāžas filmas. Aplūkotajos gados filmas uzņemtas vienmērīgā apjomā, un kopš 2004. gada neuzņemot mazāk par 4 pilnmetrāžas filmām gadā.

Otrajā vietā pēc uzņemto pilnmetrāžas filmu daudzuma ir Lietuva. Līdz 2013.g. gadā uzņemto filmu apjoms ir mazs – līdz 2008. gadam (kurā tika sasniegts tajā laikā lielākais nozares finansējuma apjoms) tikai 1-3 filmas gadā, pēcāk 4-6 pilnmetrāžas filmas gadā. 2013. un 2015. gadā uzņemtas 11 filmas, kas ir rekords starp Baltijas valstīm. 2012. gadā bija finansējuma kritums, tikai mēreni palielinoties 2013. gadā. 2015. gadā apjoms ir līdzvērtīgs uzņemto dokumentālo filmu skaitam.

Vismazāk pilnmetrāžas filmu ir uzņēmusi Latvija – 62 filmas. Katru gadu apjoms svārstās un nav stabils. 2008. gadā, kad strauji palielinājās finansējums, uzņemtas 4 filmas, bet 2009, kad finansējums strauji krita – arī tikai 4. Gados, kad Latvijas kino nozarei bija vismazākais finansējums (2010., 2011., 2012.), tika uzņemtas attiecīgi 3, 5 un 6 pilnmetrāžas filmas, kas ir tik pat, kā trīs finansējuma kāpuma gados (2013., 2014., 2015.), kas uzņēma attiecīgi 4, 7 un 3 pilnmetrāžas filmas. Maksimālais gadā uzņemto pilnmetrāžu skaits ir 7 – tik saražoja 2003. un 2014. gadā.

Animācijas filmu ražošanā izvirzās Latvija ar 102 animācijas filmām kopš 2002. gada. Lai arī gadā uzņemtās animācijas apjoms ir svārstīgs, tas nevienu gadu nav bijis mazāks par 3, visražīgākajā gadā (2007.) uzņemot 12 filmas, kas gan ir zemāks rādītājs kā Lietuvā, kur nav uzņemtas mazāk kā 4 filmas gadā, bet visvairāk – 2008. gadā, uzņemot 14 filmas. Kopā Lietuva uzņēmusi vien par 1 animācijas filmu mazāk kā Latvija – 102. Igaunijā apkopotajā laika periodā uzņemta 91 animācijas filma. Vismazāk – tikai 1 filma – izdota 2010. gadā, kaut arī šajā gadā kopējais uzņemto filmu daudzums un finansējums ir vislielākais Baltijas valstu starpā konkrētajā gadā. 2007. gadā saražotas 9 animācijas filmas, kas ir Igaunijas rekords, bet par 3 filmām mazāk, kā 2007. gadā, kad arī Latvija saražoja visvairāk animācijas filmu. Pārsvārā Igaunijā gadā izdod 5-8 filmas.

Igaunijā un Latvijā vismazāk uzņem īsfilmu. Latvijā tikai 56, kas ir vismazāk no Baltijas valstīm, Igaunijā 72, kas ir par 13 filmām mazāk, kā uzņemot pilnmetrāžu filmu skaits. Lietuvā īsfilmu apjoms apsteidz pilnmetrāžu filmas – kopā 13 gados saražota 91 īsfilma, kas ir par 35 filmām vairāk, kā Latvijā. Igaunijā četrus gadus neuzņem vairāk kā 2 īsfilmu gadā, pārējā laikā svārstoties starp 4-9 (vienu gadu uzņem maksimālo filmu skaitu

– 9) īsfilmām gadā. Latvijā sešus gadus netiek ražotas vairāk kā 2 īsfilmās gada laikā. Novērojama zema īsfilmu ražošana, septiņus gadus svārstoties starp 3-6 filmām gadā. 2015. gads izceļas ar netipiski augstu īsfilmu skaitu – 16, pārspējot saražoto animācijas un pilnmetrāžu filmu skaitu, tikai par 7 filmām atpaliekot no dokumentālo filmu skaita. Lietuvā visvairāk īsfilmās ražotas 2010. un 2011. gadā – attiecīgi 13 un 19, kas ir lielākais vienā gadā uzņemot īsfilmu skaits Baltijas valstīs. Šajos gados īsfilmās pārspēj dokumentālo, animācijas un pilnmetrāžu filmu skaitu, kas ir vienīgais šāds gadījums trīs valstu starpā. Pēc ražīgā 2011. gada seko strauja lejupslīde un 2012. gadā tiek uzņemta tikai 1 īsfilmā. Tad atkal seko īsfilmu apjoma palielināšanās un 2015. gadā 9 īsfilmās daudz neatpaliek no 11 pilnmetrāžas un 11 animācijas filmām.

3.1.3. Kinoteātri, filmu izrādīšanas vietas un vidējās kino biļetes cenas Baltijas valstīs 2002.-2015. gadā:

Vidējā kino biļetes cena Baltijas valstīs ir no 2.90 eur 2002. gadā Latvijā, līdz 5.00 eur 2015. gadam Igaunijā. No 2002.-2007. gadam visaugstākās biļešu cenas bija Igaunijā – ar aptuveni 1 eiro atšķirību, tā kāpa līdz 2008. gadam, kad sasniedza 4.50 eur apmēru. Lietuvā šajā periodā biļešu cena mēreni svārstījās līdz 3.53 eur. 2009., 2010. un 2011. gadā visaugstākā vidējā biļetes cena ir Latvijā: tā uzkāpj līdz 4.98 eur. No 2011. gada visaugstākā cena atkal ir Igaunijā, bet Lietuvā viszemākā. Lietuvā, izņemot 2002., 2003., 2004. gadu, kad vidējā biļešu cena bija mazliet augstāka kā Latvijā, un 2010. augstāka kā Igaunijā, ir viszemākā kino biļetes cena.

Lietuvā ir ne tikai vislētākās kino biļetes, bet arī visvairāk filmu izrādīšanas vietu. 2015. gadā ir 42 kino izrādīšanas vietas, kas ir tikai par 25 mazāk kā 2002., kad tās bija 67. Regulāri strādājošu kinoteātru daudzums līdz 2012. gadam bijis samērīgs filmu izrādīšanas vietu skaitam. 2013., 2014. un 2015. gadā, kad kinoteātru un izrādīšanas vietu skaits bijis stabils, jeb nemainīgs, kinoteātri ir tikai par 10 mazāk kā filmu rādīšanas vietas. Aplūkotajā periodā filmu izrādīšanas vietu un kinoteātru skaits mēreni krities, paralēli augot multipleksa kinoteātra skaitam. Lietuvā ir visvairāk multipleksa (kinoteātri ar vairāk kā 1 zāli) kinoteātru. 13 gadu laikā ir atvērti 8 jauni multiplexi, un no 2013. gada Lietuvā darbojas 10 šādi kinoteātri.

Ar 32 regulāri strādājošiem kinoteātriem un 42 kino izrādīšanas vietām Lietuva ar lielu pārsvaru pārspēj Latviju, kur 2015. gadā ir tikai 16 kinoteātri un 22 filmu izrādīšanas vietas. 2002. gadā Latvija pārspēja Lietuvu, jo bija pieejamas 103 izrādīšanas vietas, tiesa, tikai 33 kinoteātri – uz pusi mazāk, kā tajā laikā Lietuvā. No 2005. gada Latvijā ļoti strauji

samazinās filmu izrādīšanas vietas un samazinās arī tā jau mazais kinoteātru skaits. Mēreni aug multipleksa kinoteātru skaits 2003. gadā pirmajam atvērtajam multipleksam tikai 2008. gadā tiek atvērts vēl viens, nākamajos divos gados atveros vēl 2 šādus kinoteātrus. No 2010. gada Latvijā darbojas 4 multipleksa kinoteātri.

Igaunijas kinoteātru skaits bijis teju nemainīgs no 2002. gada, kad darbojās 12 kinoteātri, bet 2015. gadā – 11 kinoteātri. 2008., 2012. un 2013. gadā skaits samazinājies uz 10. Lai arī šie ir viszemākie rādītāji Baltijas valstīs kinoteātru kategorijā, Igaunijā lielā skaitā joprojām darbojas filmu izrādīšanas vietas, kuras visbiežāk filmu projicēšanai pielāgotas telpas, bet ne regulāri strādājoši kinoteātri. Šo vietu skaits nav bijis mazāks par 45 – tik tās bija 2012. un 2013. gadā. Visvairāk filmu izrādīšanu vietu bija 2002. un 2003. gadā – 69. Mēreni samazinoties, 2015. gadā tās ir 49, kas ir vairāk kā Lietuvā un Latvijā. Igaunijā ir vismazāk multipleksa kinoteātru – 2002.-2005.g. tikai viens, 2006.-2008. divi, bet no 2010.-2015. gadam trīs.

Lietuvas zemā vidējā kino biļetes cena un, salīdzinot ar Baltijas valstīm, lielais kinoteātru (arī multipleksu) skaits norāda uz kino pieejamību sabiedrībai, un, iespējams, plašu kino izplatīšanas tīklu ne tikai lielajās pilsētās, bet arī lauku reģionos. Igaunijas augstā vidējā cenu attaisno lielais filmu izrādīšanas vietu skaits. Mazās izmaiņas kinoteātru skaitā un filmu izrādīšanas vietu darbošanās iezīmē stabilitāti kino izplatīšanā. Latvijas straujā kino izrādīšanas vietu samazināšanās un kinoteātru skaita kritums varētu būt problemātiska, mēģinot kino padarīt pieejamu sabiedrībai, tā pat arī vidējās biļetes cena, kura ir augstāka kā Lietuvā, kur filmu izrādīšanas vietas ir vairāk, kā arī pieejami vairāk multipleksa kinoteātri.

Šajā vērtējumā nozīmīgs faktors ir arī iedzīvotāju skaits katrā valstī. Igaunijā, pēc 2016. gada datiem, ir 1313271 iedzīvotāju, Latvijā 1972100, bet Lietuvā 2922000.¹⁷⁷ 2015. gadā Igaunijā ir 60 kinoteātru un kino izrādīšanas vietu, Latvijā 38 un Lietuvā 74. Savienojot šos rādītājus, iznāk, ka Igaunijā uz vienu iedzīvotāju ir 0.00004 kinoteātru un filmu izrādīšanas vietu, Latvijā 0.00001 un Lietuvā 0.00002. Lai arī šajā aprēķinā netiek ņemti vērā multipleksos esošie ekrānu skaiti, uzskatāmi novērojams, ka valstī, kurā ir visvairāk iedzīvotāju, ir arī visvairāk filmu skatīšanās vietu, bet Igaunijā, kur ir mazāk iedzīvotāju kā Latvijā, ir par 22 kino izrādīšanas vietām vairāk.

¹⁷⁷ Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]

3.1.4. Desmit apmeklētāko filmu topi Baltijas valstīs 2006.-2015. gadā:

Igaunija ir vienīgā Baltijas valsts, kurā 10 gadu laikā apmeklētāko filmu topā nav bijusi neviena filma no Krievijas. Divus gadus divas Eiropas valstu filmas bijušas starp apmeklētākajām filmām – 2010. un 2014. gadā. Visvairāk apmeklētas amerikāņu filmas – katru gadu ar lielu pārsvaru tieši Holivudas kino un kopražojuma filmas ar Ameriku bijušas visskatītākās. Astoņus gadus no aplūkotajiem 10 topā bijusi vismaz viena igauņu filma (vai kopražojums, kuru veidojusi arī Igaunija). 2006.g. topā atradās 2 igauņu filmas – gadā, kad Igaunijā uzņemtas 8 pilnmetrāžas filmas (kopā 58 filmas). 2007.g. (kad uzņemtas 9 pilnmetrāžas filmas) topā bija 3 igauņu filmas, 2008.g. – 2 pašmāju filmas. 2011., 2012., 2013., 2014. gadā topā bijušas četras igauņu filmas, bet kopā šajos gados uzņemtas attiecīgi 7, 10, 7 un 6 pilnmetrāžas filmas. 2015. gadā apmeklētas bija 3 igauņu filmas. 2010. gadā visvairāk apmeklēja Amerikā ražotas filmas – gadā, kurā saražotas tikai 4 pilnmetrāžas filmas, kas ir mazākais skaits kopš 2004. gada. Desmit gadu periodā Igaunijā skatītāko filmu topā bijušas 14 pašmāju filmas, kas ir augstākais rādītājs starp Baltijas valstīm.

Otrajā vietā pēc pašmāju filmu apmeklētības ierindojas Lietuva ar 13 filmām topos aplūkotajā desmit gadu periodā. Pašmāju filmas topos iekļuvušas sešos no desmit gadiem. Apmeklētība augusi tikai 2013. gadā. Pirms tā septiņu gadu laikā topā iekļuvušas tikai 3 filmas. Pēc vienveidīgākā rādītāja 2010. gadā, kad topā atradās tikai 10 amerikāņu filmas, 2013., 2014. un 2015. gadā apmeklējums audzis un topā bijušas attiecīgi 3, 4 un 3 lietuviešu filmas. Šajos trīs gados strauji audzis ražoto pilnmetrāžu filmu daudzums, īpaši izceļoties 2013. un 2015.g. kad katrā gadā uzņemtas 11 pilnmetrāžas filmas. Topā iekļuvusi tikai viena Eiropas valstu filma – 2007. gadā. Tādu pašu pozīciju ieņem arī Krievijas kino apmeklētība – 2008. gadā topā iekļuvusi viena Krievijā ražotā filma.

Lietuvas un Igaunijas apmeklētāko filmu topā vērojamas ražoto filmu daudzuma un apmeklējuma likumsakarīgas: ja tiek uzņemtas daudz pilnmetrāžas filmas, tad nākamajā gadā ļoti ticams, ka vismaz viena būs apmeklētāko filmu topā. Izņēmums ir Lietuva 2008/2009., kad tika uzņemtas 6 filmas, bet topā nebija neviena lietuviešu filma. Šajos gados arī Igaunijā 5 pilnmetrāžas filmas nav iekļuvušas nākamā gada topā. Skatītāju interese uzrādās tieši pilnmetrāžu skaita augumā, kopējais ražoto filmu daudzums vairākos gados uzrādās kā vidējs, bet pilnmetrāžu daudzums porporcionāli augsts – tad arī vērojama lielāka vietējo filmu apmeklētība. Jo vairāk ražo pilnmetrāžas filmas, jo lielāka iespējamā skatītāju interese par pašmāju kino.

Izņēmums šim gadījumam vērojams Latvijā. Jau tā zemais pašmāju filmu apmeklējums nav ticis ietekmēts ar lielāku pilnmetrāžu filmu ražošanu, kas pierādās 2014. gadā, kad uzņemtas 7 filmas, bet 2015. gadā topā nav neviena latviešu filma. Vidējs rādītājs uz Baltijas valstu fona ir 2011./2012./2013. gadā, kad kopā uzņemtas 11 pilnmetrāžas filmas un topā 3 reizes bijušas latviešu filmas.

Šis vērtējums iezīmē novērotu tendenci statistikas datos, bet neņem vērā vairākus citus svarīgus faktoros: filma var nebūt pieejama sabiedrībai jau nākamajā gadā pēc tās uzņemšanas; vairākkārt topos bijusi viena un tā pati filma, divus gadus pēc kārtas; skatītāju apmeklējums nenorāda uz filmas kvalitāti vai pilnmetrāžas žanra dominēšanu skatītāju gaumē: iespējams, topā atrodas lielākoties pilnmetrāžas filmas, jo tas ir kinoteātru (īpaši multipleksu, kādi Lietuvā ir, piemēram, 10) ierastais formāts.

3.2. Baltijas kino nozaru struktūru un institūciju salīdzinājums

Darba pirmajā nodaļā noskaidrotie priekšnosacījumi, lai nozari identificētu kā radošās industrijas sastāvdaļu, ir:

- Tās būtiska procesa sastāvdaļa ir cilvēka radošuma izpausme;
- Produkts vai pats process ietver sevī simbolisku vēstījumu vai nozīmi;
- Gala iznākums ir vai pretendē uz intelektuālā īpašuma statusu, un pieder kādam cilvēkam vai konkrētai grupai. (Intelektuālais īpašums ir oriģināli radīta darba forma, kuru iespējams pārdot vai nopirkt.)

Kino nozare atbilst šiem nosacījumiem, tātad ir radošo industriju daļa. Ja uz radošā produkta bāzes tiek veidota uzņēmējdarbība – tas tiek piedāvāts tirgū, izpildot visas šai procedūrai nepieciešamās darbības (zīmola izveide, mārketingu u.c.) un konkurē ar citiem radošajiem produktiem, rodas industrija. Amerikā par lieliskiem piemēriem kino nozarē tiek minēta Volta Disneja studiju vai dižpārdokļu zīmolu preču pārdošanu, bet Eiropas mērogā šādi piemēri ir grūti atrodami. Tas gan nenozīmē, ka Eiropā nav kino industrijas, tā ir, bet ievērojami atšķiras no Holivudā praktizētajām metodēm ražot, izplatīt un pārdot filmas. Pēc definīcijas radošais produkts ir filma un tās vēstījums, bet kinoteātri, kino žurnālisti un recenziju publicēšanas platformas, kino klubi un pat popkorna tirgotāji ir tie, kuri filmai sniedz iespēju kļūt par tirgus produktu, tātad – izveido industriju.

Aprakstītās ģeogrāfiskā faktora ietekmes uz radošo produktu ir vērā ņemamas, ja pētīta tiek kino nozare, jo uz to attiecas gan globālā tirgus situācija (Baltijas kino konkurētspēja Eiropas tirgū un Eiropas kino konkurēšana ar Amerikāņu filmām), gan kultūrvides

problemātika, kas ietekmē filmu iespēju uzrunāt skatītājus ārpus savas valsts robežām. Ir svarīgi ir apzināties kulturālo, publisko, personisko un māksliniecisko aspektu, kas ietekmē ne tikai filmas, bet arī industrijas struktūru, proti, vienā valstī nozīmīgāks var būt dokumentālais kino (kā tas ir Baltijas valstīs), citās atkal pilnmetrāžas filmas (Amerika). Šīs atšķirības atspoguļojas dažādajos industrijas veidošanas pamatprincipos un norāda uz problēmām savstarpēji konkurēt starptautiskajā tirgū.

Par industriju kino nozari dēvē tikai Igaunijā – piemēram, nozares darbības uzlabošanai veļtātais “Filmu Industrijas klasteris” un Igaunijas Filmu institūta mājas lapā sadaļu, kurā apkopota informācija par nozares struktūru, filmām, mantojumu un finansējumu, nodēvējot par “Film Industry” angļu valodā un “Filmitööstus” igauņu valodā.

Visās trīs Baltijas valstīs par kultūrpolitikas izstrādi un īstenošanu atbild Kultūras ministrijas, kuras, savukārt, iegūst norādījumus no Ministru kabineta. Kultūras ministri apstiprina kino nozari ietekmējošus dokumentus, bet ministriju pārvaldībā esošās institūcijas tos īsteno.

Lietuvā un Latvijā esošais Filmu likums un Igaunijas Radošo Personu un Mākslinieku Asociācijas Akts un Autortiesību Akts ir nozaru darbības pamatus regulējošie tiesību akti. Tikai Igaunijā autortiesību jautājums izvirzīts par vienu no svarīgākajiem faktoriem – Latvijas un Lietuvas kino nozari aprakstošajos materiālos autortiesības netika minētas, vai minētas ļoti maz.

Latvijas Nacionālais Kino centrs ir līdzvērtīga institūcija Lietuvas Kino centram un Igaunijas Kino institūtam. Šīs institūcijas rūpējas par kino nozares funkcionēšanu un attīstību, organizē nozares politiku. Lietuvā un Latvijā ir Filmu Padomes, kas ir konsultatīvas nozaru profesionāļu institūcijas, ar mērķi sniegt padomus Kultūras ministrijām, novērtējot un analizējot ne tikai kino nozari, bet arī to strukturējošo iestāžu darbību.

Latvijā Nacionālais Kino (NKC) centrs rūpējas par plašu nozares attīstības veicināšanas funkciju izpildi un koordinē valsts finansējumu nozarei. Vienai no NKC struktūrvienībām – MEDIA Desk Latvia, ir uzdevums izglītēt un dot padomus Radošās Eiropas finansējuma iegūšanas iespēju sakarā. Pētot interneta resursus, konstatēts, ka šī struktūrvienība ir neaktīvāka par Radošās Eiropas biroju Latvijā – lai arī finansējums

konkursos Latvijas kino uzņēmumiem tiek piešķirts, publiski nav plaši pieejama informācija par izglītojošu semināru norisi.

Galvenais finansējuma avots Latvijā un Lietuvā ir Kultūrkapitāla fondi. Tie, pēc ekspertu atzinumiem, piešķir valsts līdzekļus filmu vai kino nozari attīstošu projektu īstenošanai. Par cik finansējums tiek piešķirts no valsts budžeta līdzekļiem, to ietekmē valsts ekonomiskā situācija. Atkarība no valsts ekonomiskajiem augumiem un kritumiem ietekmē kino nozari – tas novērojams statistiku apskatos, aplūkojot situāciju ekonomiskās krīzes sākumā – 2007. gadā, kad visām Baltijas valstīm 2008. gadā strauji paaugstinājās piešķirtais finansējums, bet 2009. gadā tas strauji kritās, īpaši Latvijā. Šādas finansējuma svārstības ietekmē ražoto filmu daudzumu, kas, atkal, kinematogrāfistu darba apjomu, atalgojumu, filmu studiju ieņēmumus. Nedrošība par finansējuma apjomu turpmākajos gados neļauj veikt pilnvērtīgu ilgtermiņa plānošanu – ne filmu ražotājiem, ne politikas veidotājiem.

Šo risku samazinājuši igauņi, kultūrai piešķirot naudu no tabakas, alkohola un azartspēļu akcīzes nodokļiem, tādējādi padarot kultūras nozari patstāvīgāku un ne tik ļoti atkarīgu no valsts ekonomiskās situācijas. Šis paņēmieni ir devis iespēju Igaunijai izvirzīties priekšplānā ne tikai kino, bet arī citās kultūras nozarēs.

Vēl viens Igaunijas solis skaidro valsts veiksmīgo situāciju kino nozarē – 2012. gadā mainītā struktūra kino finansējuma jautājumā, proti, Kultūrkapitāla fondam atvēlot finansēt individuālos filmu projektus, bet Igaunijas Filmu institūtam piešķirot finansējumu valstiski nozīmīgu projektu atbalstam. Šis nodalījums ļauj izvairīties no situācijām, kur, nosacīti obligāto, pasākumu atbalstam nepieciešamais finansējums jāmeklē no Kultūrkapitāla fonda pieejamajiem līdzekļiem, dažbrīd apdalot individuālos projektus.

Visas trīs Baltijas valstis ir pievienojušās Eiropas konvencijai par kinematogrāfijas kopražojumu – pirmā to izdarīja Latvija, tad Igaunija un tad Lietuva. Šīs konvencijas pamatprincipi ir iestrādāti valstu likumdošanā, tādējādi nodrošinot Baltijas kinematogrāfistiem tādas pašas tiesības, iespējas un atbalstu kā citiem Eiropas un dalībvalstu kino nozares pārstāvjiem, kuri ir pievienojušies Konvencijai.

Lai arī Latvijas Kultūras akadēmija (LKA) nav vienīgā augstskola Latvijā, kurā iespējams iegūt profesionālu izglītību kino jomā, tā ir vienīgā valsts iestāde, kas to nodrošina. Šis aspekts norāda, ka LKA tiešā mērā izpilda valsts kino politikas uzdevumus

– nodrošina izglītības iegūšanas iespējas. Igaunijas izglītības iestāde – Tallinas Universitātes Filmu un Mediju skola arī piedāvā profesionālu izglītību kinematogrāfijā.

Lietuvas kino nozares analīze liek secināt, ka tā ir iepakal abām Baltijas valstīm informācijas pieejamības jautājumā. Nozari strukturējošo institūciju mājas lapas nav pilnvērtīgi pieejamas angļu valodā, kā arī, izmantojot jauno mediju meklētājprogrammas, nevar iegūt pilnvērtīgu informāciju par Lietuvas filmu jomu. Šis aspekts darba tapšanas procesā traucēja apkopot līdzvērtīgu daudzumu informācijas, kas, savukārt, neļauj pilnvērtīgi vērtēt Lietuvas pozīciju Baltijas mērogā. Tomēr, šis fakts iezīmē arī citu problemātiku – nozares izvirzītais mērķis attīstīties starptautiskā mērogā vēl ir procesā. Plašas informācijas pieejamība angļu valodā dod iespēju izzināt jomu, kas varētu būt lietderīgi ārzemju interesentiem, kuri būtu ieinteresēti sadarboties vai patstāvīgi darboties Lietuvas kino jomā.

Igaunijas publiski pieejamā informācija lielākoties ir pieejama angļu valodā. Valsts institūciju mājas lapās lielākā daļa tekstu ir gan igauņu, gan angļu valodās. Nevalstisko organizāciju mājas lapas pārsvarā ir igauņu valodā, bet ir pieejami īsi apraksti arī angļu valodā. Mājas lapas izstrādātas pārskatāmi un parocīgi, salīdzinot ar latviešu un lietuviešu kino institūciju interneta vietnēm, kur informācija mēdz būt izkārtota haotiski vai neuztverami.

Secinājumi

Pēc apkopotajiem datiem Baltijas valstīm var piešķirt pirmo, otro un trešo vietu attiecīgajās jomās – valsts finansējuma apjoms, ražoto filmu apjoms, vidējās biļešu cenas augstums, kino izrādīšanas vietu daudzums, skatītāju pašmāju filmu apmeklēšana. Nelūkojoties uz kvalitatīvajiem kritērijiem, kuri nav apkopoti, kā arī nevērtējot kurā valstī šobrīd novērojama izaugsme vai pretēji – lejupslīde kādā no jomām, secināts, ka Igaunijai ir vislabākie rādītāji izvirzītajās jomās. Valsts četrās pozīcijās ieņemot pirmo vietu – valsts piešķirtā finansējuma apjoms (kurš visu laiku bijis visaugstākais starp Baltijas valstīm), ražoto filmu daudzums (tikai vienu reizi novērojums kritums, uzņemot mazāk filmu kā Latvijā), kino izrādīšanas vietu skaits (lai arī vietas ir mazāk kā Lietuvā, pēc iedzīvotāju skaita valstī tās ir proporcionāli vairāk kā kaimiņzemēs) un skatītāju pašmāju filmu apmeklējums (topā uzrādītas ne tikai igauņu filmas, bet arī kopražojumi ar Baltijas, Skandināvu vai kādu citām Eiropas valstīm).

Otro vietu ieņem Lietuva, tikai mazliet rādītājos apsteidzot Latviju. Vienu reizi esot augstākajā pozīcijā – vidējā biļešu cena caurmērā ir viszemākā no Baltijas valstīm, Lietuva divas reizes sasniegusi vidējo vērtējumu. Pēc kino izrādīšanas vietu daudzuma attiecībā pret iedzīvotāju skaitu valstī un pašmāju filmu apmeklējuma Lietuvas kino nozare ir pa vidu kaimiņvalstīm. Divās pozīcijās gan Lietuva ir pēdējā – pēc finansējuma apjoma un ražoto filmu daudzuma, kas norāda uz likumsakarībām šo divu lielumu attiecībā. Kas gan ir zīmīgi – lai arī Lietuvas kino nozares finansējums ir bijis tikai 64% no tā, ko kopā saņēmusi Latvijas nozare, lietuvieši uzņēmuši vien par 10 filmām mazāk, kā latvieši.

Latvija atrodas pēdējā vietā, jo nevienu reizi nav uzrādījusi visaugstākos rādītājus nevienā no jomām, bet divas reizes atradusies pēdējā un trīs – vidējā pozīcijā. Latvijā bijis vismazākais pašmāju filmu apmeklējums – vairāk kā uz pusi mazāks salīdzinoši ar Igauniju un Lietuvu. Kinoteātru un filmu izrādīšanas vietu daudzums, lai arī mazliet audzis pēc ļoti straujā kritiena 2005. gadā, joprojām uzrāda visliktāko rezultātu, vērtējot kino izrādīšanas vietu skaitu attiecībā pret valsts iedzīvotāju skaitu. Ja Igaunijā ir daudz izrādīšanas vietu un maz kinoteātru, Lietuvā – vidēji daudz gan kinoteātru, gan izrādīšanas vietu, tad Latvijā abas pozīcijas ir zemas, pietam, ar tendenci samazināties. Vidējs rādītājs Latvijai ir finansējuma apjoma un ražoto filmu skaita ziņā, kā arī vidējā biļešu cena ir augstāka kā Lietuvā, bet zemāka kā Igaunijā.

NOBEIGUMS

Pētījuma izvirzītais mērķis ir izpildīts un trīs Baltijas valstu kino nozares ir salīdzinātas, vadoties pēc apkopotajiem nozaru strukturējošajiem institūciju aprakstiem un statistikas datu analīzes. Lai arī Igaunijas kino nozare pēc abu materiālu analīzes pozicionējas kā veiksmīgākā, jeb labākā, šis vērtējums nav pilnvērtīgs. Pētījuma gaitā izvirzījās daudz priekšnosacījumu, bez kuru izpildes un apjaušanas nevar sniegt objektīvu vērtējumu par to, kurā valstī ir labāka struktūra. Ļoti būtisks ir kvalitatīvais rādītājs, kurš šajā pētījumā netika ņemts vērā. Piemēram, ja Latvijā apmeklētāko filmu topā esošā filma nav ieguvusi nevienu starptautisku apbalvojumu, kamēr cita tā paša gada filma Lietuvā ieguvusi vairākas starptautiskas atzinības un augstvērtīgu kritiķu vērtējumu, bet nav bijusi plaši apmeklēta, Lietuvas filma tiktu nostādīta kā veiksmīgāka, jo sniedz lielāku kulturālo vērtību.

Grūti arī vērtēt finansējuma apjomu: ja Lietuvā spēj par mazākiem līdzekļiem uzņemt teju tik pat daudz filmu, cik Latvija par lielākiem, tas var norādīt uz zemām ražošanas izmaksām Lietuvas kino nozarē, uz nekvalitatīva pakalpojuma pirkšanu, uz negodprātīgu līdzekļu izlietojumu, uz Latvijas filmu ražotāju nespēju atrast ekonomiskus risinājumus filmu uzņemšanai – pētāmo iespēju ir daudz.

Arī kinoteātru un filmu izrādīšanu vietu un biļešu cenu analīze ir nepilnvērtīga, ja netiek aplūkotas no ģeogrāfiskā aspekta – varbūt Latvijas pāris kinoteātri atrodas stratēģiskos reģionālajos centros, kamēr Igaunijā visi ir pieejami tikai Tallinas iedzīvotājiem. Vidējā biļešu cena, savukārt jāaplūko no iedzīvotāju vidējo ienākumu skatu punkta. Igaunijas augstā cena, visticamākais, ir atbilstoša iedzīvotāju ienākumiem, kamēr Latvijas un Lietuvas līdzīgā vidējā kino apmeklējuma cena varētu norādīt vai nu uz to, ka ir adekvāta Latvijas algu līmenim, bet par augstu lietuviešiem, vai otrādi.

Šīs analīzes nepilnības norāda uz nozares pētniecības nepieciešamību, un var kalpot kā pamats padziļinātākai kvalitatīvo kritēriju izvirzīšanai un vērtēšanai. Darba veidošanas laikā gūta atziņa, ka Baltijas valstu kino nozares nav daudz pētītas no salīdzinošā rakursa. Ir vairākas diskusijas par Baltijas valstu kino sadarbības modeļu izveidi, norādot uz līdzīgām interesēm un darbības stiliem, kā arī ir publiski pieejami viedokļi par Igaunijas “kultūras veiksmes stāstu” – bet, nav pētījumu un rekomendāciju, kā varētu rīkoties Latvija vai Lietuva, lai mācītos, mainītos un sasniegtu Igaunijas līmeni.

Vērtīgs nozaru salīdzinājumā gūtais secinājums ir - Latvijas kino nozare ir nestabila. Pēc izpētes un materiālu apkopošanas rodas priekšstats, ka, lai arī institūciju

pārstāvji un nozari strukturējošie dokumenti izvirza ilgtermiņa nozares plānošanu un struktūras stiprināšanu, īsta ilgtermiņa plānošana nenotiek. Bieža finansējuma konkursu nolikumu maiņa, festivālu slēgšana, jaunu festivālu veidošana, nepieejama informācija no nevalstisko organizāciju puses (piemēram, biedru saraksts, arhīvs) neievieš stabilitātes sajūtu. Visuzskatāmākais un mainīgākais lielums – finansējuma apjoms, protams, var tikt vainots nozares nestabilitātē, jo kino veidotājiem ir grūti prognozēt nākamo gadu finansējumu, un līdz ar to – savu darbību. Tomēr, pēdējos gados ir novērojama atbalsta palielināšanās (kas gan, balstoties uz iepriekšējo datu analīzi, var mainīties) un tiek rosinātas diskusijas par nozares sakārtošanu. Tas liek secināt, ka finansējums nav vienīgais nozari negatīvi ietekmējošais faktors un tiek veiktas darbības arī citu, ne materiālu jautājumu risināšanai.

Pārdomas izraisa Igaunijas nevalstisko organizāciju (NVO) skaits – lai arī netika izpētīta NVO aktivitāte un reālais ieguldījums nozarē, dibinātās biedrības, asociācijas un savienības pārstāvēja ļoti plašu profesiju skaitu. Būtu vērtīgi izpētīt, vai šo organizāciju rašanās iniciatīva radusies pašu veidotāju starpā, vai valsts izstrādājusi labvēlīgus apstākļus šādu organizāciju pastāvēšanai, un, vai vispār šo daudzo NVO esamība spēj ietekmēt kino industriju.

Igaunijas prakse lietot terminu “industrija”, iespējams, ir rezultāts mērķtiecīgai valsts radošo un kultūras industriju terminoloģijas skaidrošanai gan sabiedrībai, gan politiķiem.¹⁷⁸ Skaidrais definējums un nozaru nodalījums ļauj strukturēti uzlūkot valsts kultūrpolitiku, un arī vieglāk darboties Eiropas Savienības līmenī, īpaši, ja mērķis ir piesaistīt finansējumu, kurš paredzēts radošajām vai kultūras industrijām.

Pētījuma procesā radās šaubas par Latvijā un Lietuvā esošo kultūras industriju definējumu ne tikai kino nozares, bet visas kultūrpolitikas sakarā. Daudzos publicitātes materiālos profesionāļi lieto dažādus terminus kultūras nozaru apzīmēšanai. Un, lai arī viens no tiem ir pēdējā laikā popularitāti iemantojušais vārds “industrija”, ne vienmēr tas tiek lietots precīzi (ja par precīzo definējumu uzskatām UNESCO konvencijā piedāvāto un Eiropas Savienības pieņemto variantu). Cerību sniedz šobrīd strauji augošo radošo un kultūras industriju popularitāte visā pasaulē (starp citu, arī citu valstu veidotās publikācijās un pētījumos pastāv dažādas termina “kultūras industrija” interpretācijas), tādējādi veicinot interesi par to arī Latvijā. Tas varētu veicināt radošo industriju definīcijas problēmas

¹⁷⁸ Jundze, Arno. *Igaunijas Kultūrkapitāla budžets 2012. gadam ir 22 miljoni eiro. Kāpēc igauņi var?* Pieejams: <http://nra.lv/izklaide/p-s-kultura/68190-igaunijas-kulturkapitāla-budzets-2012-gadam-22-miljoni-eiro-kapec-igauni-var.htm> [skatīts 2016, 20. apr.]

risināšanu kultūrpolitikas līmenī. Šī darba ietvaros gan nākas pieņemt, ka Latvijā un Lietuvā ir kino nozares, bet Igaunijā – kino industrija, lai arī, pēc apkopotajiem materiāliem redzams, ka struktūru atšķirības ir mazas.

Darbā “Baltijas kino nozaru salīdzinājums”, galvenokārt, secināts, ka Baltijas kino nozares ir maz pētītas, balstoties uz iepriekšizvirzītiem kritērijiem, tādējādi arī neļaujot veikt nozaru salīdzinājumu. Izceļot pastāvošās līdzības un atšķirības, atklājās ar vien jauni rakursi, no kuriem būtu interesanti un vērtīgi pētīt Igaunijas, Latvijas un Lietuvas kino nozares. Padziļinātāka struktūru izpēte (piemēram, organizāciju statūtu pētīšana un salīdzināšana), kvalitatīvo kritēriju vērtēšana, nozares iekšējās komunikācijas novērtēšana – šie ir tikai daži pētāmie objekti, kuru apzināšanās sniegtu vēl kvalitatīvāku un pilnvērtīgāku ieskatu Baltijas kino nozarēs un, iespējams spētu sniegt priekšlikumus Latvijas kino nozarei veidošajām institūcijām.

Šajā darbā apkopotie materiāli un veiktie secinājumi var kalpot par pamatu tālāko pētījumu veikšanai, kā arī pierāda, ka radošo industriju mērķtiecīga strukturēšana spēj sniegt reālu devumu kultūras nozarēm, kas, savukārt, dod sabiedrībai plašāku, stabilāku un kvalitatīvāku kultūras produktu piedāvājumu.

TĒZES

1. Radošo un kultūras industriju definēšanas dažādās pieejas skaidrojamas ar kultūru atšķirībām, piemēram, Amerikas Savienotajās valstīs radošo industriju lielākoties ietekmē patērētāja un tirgus pieprasījums, bet Eiropā – nacionālās kultūras tradīcijas.
2. Kultūras industrija rodas brīdī, kad produkts, kurš veidots, balstoties uz kultūras vērtībām (radošais produkts), savienojas ar uzņēmējdarbību un tiek tirazēts masu tirgus pieprasījuma līmenī.
3. Kino nozarē radošais produkts ir filma un tās vēstījums, bet kino izplatīšanas platformas filmai sniedz iespēju kļūt par tirgus produktu, tādējādi radot kino industriju.
4. Kultūras industriju saknes vienmēr ir kādā kultūrvidē, valodā, tradīcijās, mentalitātē. Kino spēcīgi iezīmē lolāko iezīmju kopa, kas filmām pievieno unikālas, attiecīgajā valstī esošas kultūras īpašības.
5. Kino pirmssākumos nozares pārstāvji sāka apzināties, ka filmas ir masu produkts. Iesaistījās uzņēmēji un nozare ieguva industrijas aprises, joprojām saglabājot filmu māksliniecisko un kultūras vērtību.
6. Divdesmitajā gadsimtā kino nozari ietekmējošie spēki – Eiropas un Holivudas filmu uzņēmēji, savstarpēji sacentās par iespējām attīstīt savas kino industrijas rietumu pasaulē.
7. Padomju kultūrās ietekmē Austrumeiropā radās raksturojoša mākslinieciskā valoda – filmas rosīja uz jautājumiem par mākslinieku brīvās izteiksmes iespējām, mākslas un politikas attiecībām, cenzūru un ideoloģu.
8. Rietumeiropā nostiprinās princips, ka kopproduktu ražošana kino industrijā visveiksmīgāk norit starp valstīm, kuru pirmā vai otrā valoda ir vienāda vai arī ir līdzīga mentalitāte.
9. 20. gs. rodas nozīmīgs Eiropas kino raksturojošs faktors – kino piesaistīt mākslai, nevis izklaidei.
10. Austrumu bloka valstu nacionālās kino nozares par Eiropas kino industrijas daļu kļūst tikai 20.gs. beigās un nav iepriekš iesaistījušās ne kopēju ideju un principu formēšanā, ne nacionālisma spēcīgās ietekmes integrēšanā kino industrijas pamatprincipos.

11. Baltijas valstu kino nozaru mērogs un politiskās vadlīnijas mākslas un kultūras jautājumos ir tuvinātas viena otrai.
12. Visās trīs Baltijas valstīs par kino nozares darbības un politikas īstenošanu atbild Kultūras ministrijas. Latvijas Nacionālais Kino centrs ir līdzvērtīga institūcija Lietuvas Kino centram un Igaunijas Kino institūtam.
13. Latvijā un Lietuvā sabiedrība terminu “radošās un kultūras industrijas” bieži lieto neprecīzi. Igaunijā šis termins ir definēts un tiek integrēts kultūrpolitikā.
14. Ir nepieciešams turpināt pētīt un salīdzināt Baltijas kino nozares. Padziļinātas zināšanas par situāciju kaimiņvalstīs palīdzētu attīstīt lokālās kino nozares, kā arī veicinātu Baltijas savstarpējo sadarbību kino industrijā.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

1. Autoru kolektīvs. *Kinoskatītāja rokasgrāmata*. Rīgā: Galvenā enciklopēdiju redakcija, 1980. 616 lpp.
2. Hesmondhalgh, David. *The Cultural industries. Second edition.* . London: SAGE Publications Ltd, 2007. 360 lpp.
3. Issawi, Charles. *The 1973 Oil Crisis and After*. Routledge: Taylor & Francis Group, 2015. 23 lpp.
4. Jackel, Anne. *European Film Industries*. London: St. Edmundsbury Press, 2003. 168 lpp.
5. J. Hartley. *Creative Industries*. Singapore: Blackwell Publishing, 2005. 411 lpp.
6. Nieghut, Tim. *The Politics of Popular Culture: Negotiating Power, Identity, and Place*. Montreal: Mc-Queen's University Press, 2015. 200 lpp.
7. Rancevs, Dimitrijs. Kino raksti. 2/2000. *Savrup no industrijas un mākslas simbiozes*. Rīgā: SIA „Apgāds Imanta”, 2000. 21 lpp.
8. R. Davies, G. Sigthorsson. *Introducing the creative industries. From theory to practice*. London: SAGE Publications Ltd., 2013. 269 lpp.
9. Sīmanis, Dāvis Jr. *Maiks Figs "Taimkods"*. Rīga: SIA „Rīgas Laiks”, 2010. 5 lpp.
10. Williams, raymond. *Culture*, glasgow: fontana new sociology series, 1981. 368. lpp.
11. Wood, Nancy and Iordanova, Dina. *Introduction to Eastern European Cinema*. London: BFI Publishing, 2000.

IZMANTOTO AVOTU SARAKSTS

1. Andrejs Žagars. IR.lv – *Adekvāts finansējums kultūrai ir nacionālās drošības jautājums*. Pieejams: <http://www.irlv.lv/2014/4/10/adekvats-finansejums-kulturai-ir-nacionalas-drosibas-jautajums> [skatīts: 2016, 25. apr.]
2. Ar Nacionālā kino centra rīkojumu Nr.26. 2015. gada 15. jūnijā apstiprināts 2015. gada *Starptautisku kopražojuma filmu atbalsta konkursa nolikums*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/finansejums/izsludinati-konkursi/> [skatīts: 2016, 12. apr.]
3. Jundze, Arno. Igaunijas Kultūrkapitāla budžets 2012. gadam ir 22 miljoni eiro. *Kāpēc igauņi var?* Pieejams: <http://nra.lv/izklaide/p-s-kultura/68190-igaunijas-kulturkapitala-budzets-2012-gadam-22-miljoni-eiro-kapec-igauni-var.htm> [skatīts 2016, 20. apr.]
4. *Cinemas in Tallinn*. Pieejams: <http://www.lamiaestonia.it/en/cinemas-in-tallinn> [skatīts: 17.04.2016.]
5. *Curtin University mājas lapa*. Pieejams: <http://oasisapps.curtin.edu.au/staff/profile/view/John.A.Hartley> [skatīts: 2016. 03. apr.]
6. *Eiropas konvencija par kino kopražojumiem*. Pieņemts Strasbūrā 1992. gada 2. oktobrī. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=26887> [skatīts: 2016, 12. apr.]
7. *Eiropas Padomes mājas lapa*. Pieejams: http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/147/signatures?p_auth=iXvpfDvm [skatīts: 2016, 05. apr.]
8. European Commission. *Green Paper. Unlocking the potential od cultural and creative industries*, 5 lpp. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A52010DC0183> [skatīts: 2016, 17. mar.]
9. *Filmu likums*. Pieņemts 17.06.2010. Pieejams: <http://m.likumi.lv/doc.php?id=212399> [skatīts: 2016, 20. apr.]
10. Haralds Matulis. *Vizīte Igaunijā par Radošas personas likumu un KKF*. Pieejams: <http://www.makslinieki.lv/aktualit%C4%81tes/Viz%C4%ABte-Igaunij%C4%81-par-Rado%C5%A1as-personas-likumu-un-KKF/> [skatīts: 2016, 25. apr.]
11. *Igaunijas filmu datubāzes mājaslapa*. Pieejams: <http://www.efis.ee/et/filmitegijad/asutus/id/258/> [skatīts: 2016, 25. apr.]

12. Igaunijas Filmu institūta mājas lapa. *Industrija*. Pieejams: <http://www.filmi.ee/en/film-industry> [skatīts: 2016, 25. apr.]
13. Igaunijas Filmu institūta mājas lapa. *Atbalstītās kategorijas*. Pieejams: <http://www.filmi.ee/en/funding/categories-of-support/script-support> [skatīts: 2016, 25. apr.]
14. Igaunijas Filmu institūta mājas lapa. *Festivāli*. Pieejams: <http://www.filmi.ee/en/film-industry/filmifestivalid-ja-filmipaevad> [skatīts: 2016, 25. apr.]
15. *Igaunijas Filmu institūta mājas lapa*. Pieejams: <http://www.filmi.ee/en/estonian-film-institute-2/institute> [skatīts: 2016, 25. apr.]
16. *Igaunijas Filmu institūta mājas lapa*. Pieejams: <http://www.filmi.ee/en/film-industry/organizations> [skatīts: 2016, 25. apr.]
17. Igaunijas Kultūras ministrijas mājas lapa. *Auduovizuālā nozare*. Pieejams: <http://www.kul.ee/en/activities/audiovisual-field/cinematography> [skatīts: 2016, 25. apr.]
18. *Kanādas Nacionālā Zinātnes izpētes institūta mājas lapa*. Pieejams: <http://www.inrs.ca/christian-poirier> [skatīts: 2016, 18.mar.]
19. Kanneru festivāla mājas lapa. *Festivāla vēsture*. Pieejams: <http://www.festival-cannes.fr/en/about/aboutFestivalHistory.html> [skatīts 2016, 22. apr.]
20. Kino Latvijā. *Latvijas Kinoproducentu asociācija*. Pieejams: <http://www.latfilma.lv/producer/indexLAT.html> [skatīts: 2016, 15. apr.]
21. *Konvencija par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu*, stājies spēkā 06.10.2007. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=220952> [skatīts: 2016, 17. mar.]
22. Kultūras ministrijas mājas lapa. *Filmu nozares struktūrvienības*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/nozares_info/filmu/filmu_strukturvieniba.html [skatīts: 2016, 20. apr.]
23. Kultūras ministrijas mājas lapa. *Filmu mākslas nozares pamatinformācija*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/nozares_info/filmu.html [skatīts: 2016. 20. apr.]
24. Latvijas arhīvi. *Ziņas par Latvijas Nacionālo arhīvu – Vēsture*. Pieejams: <http://www.latvijasarhivi.lv/index.php?&20> [skatīts: 2016, 11. apr.]
25. *Latvijas Filmu servisa producentu asociācijas mājas lapa*. Pieejams: <http://www.filmservice.lv/> [skatīts: 2016, 15. apr.]

26. Latvijas Kinematogrāfistu savienības mājas lapa. Pieejams: <http://www.latfilma.lv/lks/indexLAT.html> [skatīts: 2016, 14. apr.]
27. Latvijas Kinoproducentu asociācijas mājas lapa. *Par mums*. Pieejams: <http://www.filmlatvia.lv/index.html> [skatīts: 2016, 15. apr.]
28. *Latvijas Kinoproducentu savienības statūti*. Pieejams: <http://www.filmlatvia.lv/agentura2.html> [skatīts: 2016, 15. apr.]
29. Latvijas Kultūras ministrija. *Institūcijas*. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/ministrija/padotiba.html#izgl> [skatīts: 2016, 14. apr.]
30. Latvijas Kultūras ministrijas mājas lapa. *Filmu padomes nolikums*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/nozares_info/filmu/filmu_padome.html [skatīts: 2016, 21. apr.]
31. Latvijas Nacionālais arhīvs. *Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs*. Pieejams: <https://www.arhivi.gov.lv/content.aspx?id=241&mainId=342> [skatīts: 2016, 11. apr.]
32. Latvijas Kinematogrāfistu savienības mājas lapa. Pieejams: <http://www.latfilma.lv/lks/indexLAT.html> [skatīts: 2016, 11. apr.]
33. *Latvijas Nacionālā arhīva struktūrshēma*. Pieejams: https://www.arhivi.gov.lv/files/files/LNA%20strukt%C5%ABrsh%C4%93ma%2001_07_2015.pdf [skatīts: 2016, 11. apr.]
34. Latvijas Radošo savienību padome. *Latvijas Kinematogrāfistu savienība*. Pieejams: <http://makslinieki.lv/Latvijas-Kinematogr%C4%81fistu-savien%C4%ABba/> [skatīts: 2016, 11. apr.]
35. Latvijas Sabiedriskie mediji. *Kannās parakstīta vienošanās par Baltijas valstu sadarbību kino jomā*. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/kino/kultura/kannas-parakstita-vienosanas-par-baltijas-valstu-sadarbibu-kino-joma.a130065/> [skatīts: 2016, 16. apr.]
36. Latvijas Valsts arhīvs. *Fonradis Nacionālais kino centrs*. Pieejams: <http://www.archiv.org.lv/index3.php?id=9009&kods=300110257&vien=2> [skatīts: 2016, 12. apr.]
37. Latvijas Valsts Arhīvs. *Fonradis Publiskis nodibinājums "Valsts Kultūrkapitāla fonds"*. Pieejams: <http://www.archiv.org.lv/index3.php?id=9009&kods=300108084&vien=2> [skatīts: 2016, 14. apr.]

38. Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs. *Rīgas svētku 2009 zona "7 vēstules Rīgai"*. Pieejams: <http://7vestulesrigai.lv.lv/vvaka/> [skatīts: 2016, 11. apr.]
39. Laurentian Universitātes mājas lapa. *Fakultāšu vadītāji - Tims Nieguths*. Pieejams: <https://laurentian.ca/faculty/tnieguth> [skatīts: 2016, 18.mar.]
40. Lietuvas Filmu centra mājas lapa. *Lietuvas Kinematogrāfistu apvienība*. Pieejams: <http://www.lfc.lt/en/Page=InstitutionList&ID=1901> [skatīts: 2016, 21. apr.]
41. *Lietuvas Kino akadēmijas mājas lapa*. Pieejams: <http://www.lika.lt/en/summer-film-festival-night-silver-crane> [skatīts: 2016, 21. apr.]
42. *Lietuvas Kinooperatoru asociācijas un Lietuvas Kinematogrāfistu asociācijas mājas lapa*. Pieejams: <http://lac.lt/> [skatīts: 2016, 21. apr.]
43. Lietuvas Kultūras ministrijas mājas lapa. *Kino nozare*. Pieejams: <http://lrkm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/kinas-1> [skatīts: 2016, 21. apr.]
44. Lietuvas Kultūras ministrijas *Noteikumi par publiskā finansējuma piešķiršanu filmu ražošanai un sagatavošanai*. Pieejams: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/badbddd0f10511e5989ee743dd0efbb0> [skatīts: 2016, 21. apr.]
45. Lietuvas Kultūras padomes mākslas lapa. *Par mums*. Pieejams: <http://www.ltk.lt/apie-ltk> [skatīts: 2016, 21. apr.]
46. *Līdsas universitātes mājas lapa*. Pieejams: <http://media.leeds.ac.uk/people/david-hesmondhalgh/> [skatīts 2016, 02. apr.]
47. *MEDIA Desk Latvia mājas lapa*. Pieejams: <http://www.mediadesklatvia.eu/> [skatīts: 2016, 12. apr.]
48. Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2006*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2006.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]
49. Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2007*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2007.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]
50. Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2008*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2008.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]
51. Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2011*. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF_2011.pdf [skatīts: 2016, 17. apr.]

52. Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2013*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2013.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]
53. Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2014-2015*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2015-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]
54. Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2015*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2015-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]
55. Nacionālā Kino centra izdevums. *Statistikas pārskati: Facts & Figures 2016*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2014/09/FF-2016-web.pdf> [skatīts: 2016, 17. apr.]
56. Nacionālais Kino centrs. *Filmu padome*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/filmu-nozare/filmu-padome/> [skatīts: 2016, 22. apr.]
57. Nacionālais Kino centrs. *Filmu padomes sastāvs*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/filmu-nozare/filmu-padome/> [skatīts: 2016, 22. apr.]
58. Nacionālais Kino centrs. *Nacionālā kino centra plānoto filmu nozares konkursu norises provizorisks grafiks 2016. gadam*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/finansejums/izsludinati-konkursi/> [skatīts: 2016, 12. apr.]
59. Nacionālais kino centrs. *Konkurss kopražojuma filmu atbalstam*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/koprazojuma-atbalstam/> [skatīts: 2016, 12. apr.]
60. Nacionālā Kino centra mājas lapa. *Izsludināti pirmie Eiropas Savienības kultūras atbalsta programmas Radošā Eiropa projektu konkursi*. Pieejams: <http://nkc.gov.lv/aktualitates/izsludinati-pirmie-eiropas-savienibas-kulturas-atbalsta-programmas-radosa-eiropa-projektu-konkursi/> [skatīts: 2016, 12. apr.]
61. Rīgas Kino muzejs. *Muzeja vēsture*. Pieejams: <http://www.kinomuzejs.lv:8080/muzeja-vesture> [skatīts: 2016, 12. apr.]
62. Rīgas Kino muzejs. *Par muzeju*. Pieejams: <http://www.kinomuzejs.lv:8080/par-muzeju> [skatīts: 2016, 12. apr.]
63. Saeimas 2010. gada 14. jūnijā pieņemts *Filmu likums*. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=212399> [skatīts: 2016, 12. apr.]
64. Saeimas 30.10.2003. pieņemts *Valsts Kultūrkapitāla fonda likums*, stājies spēkā 2004. gada 1. janvārī. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=81064> [skatīts: 2016, 14. apr.]

65. Tallinas Universitātes mājas lapa. *Tallinas filmu un mediju skola*. Pieejams: <http://www.tlu.ee/en/Baltic-Film-Media-Arts-and-Communication-School/Admissions> [skatīts: 2016, 25. apr.]
66. *University of Greenwich mājas lapa*. Pieejams: <http://www.gre.ac.uk/ach/study/cpda/staff/gauti-sigthorsson> [skatīts: 2016, 03. apr.]
67. Valsts Kultūrkapitāla fonds. *Filmu māksla*. Pieejams: <http://vkkf.lv/#65> [skatīts: 2016, 14. apr.]
68. Valsts Kultūrkapitāla fonds. *Ekspertu komisijas*. Pieejams: <http://vkkf.lv/#47> [skatīts: 2016, 14. apr.]
69. Venēcijas biennāles mājas lapa. *Biennāles vēsture*. Pieejams: <http://www.labiennale.org/en/biennale/history/> [skatīts: 2016, 22. apr.]

SUMMARY

The topic of the bachelor paper is “Structure Comparison of the Baltic Film Industries”. The author is Paula Jansone, 4th year student at the Latvian academy of Culture. The paper is supervised by Dr. oec. Doc. Ieva Zemīte.

The research question of this paper is what differences are there between Baltic Film industries and how do they affect each countries film industry.

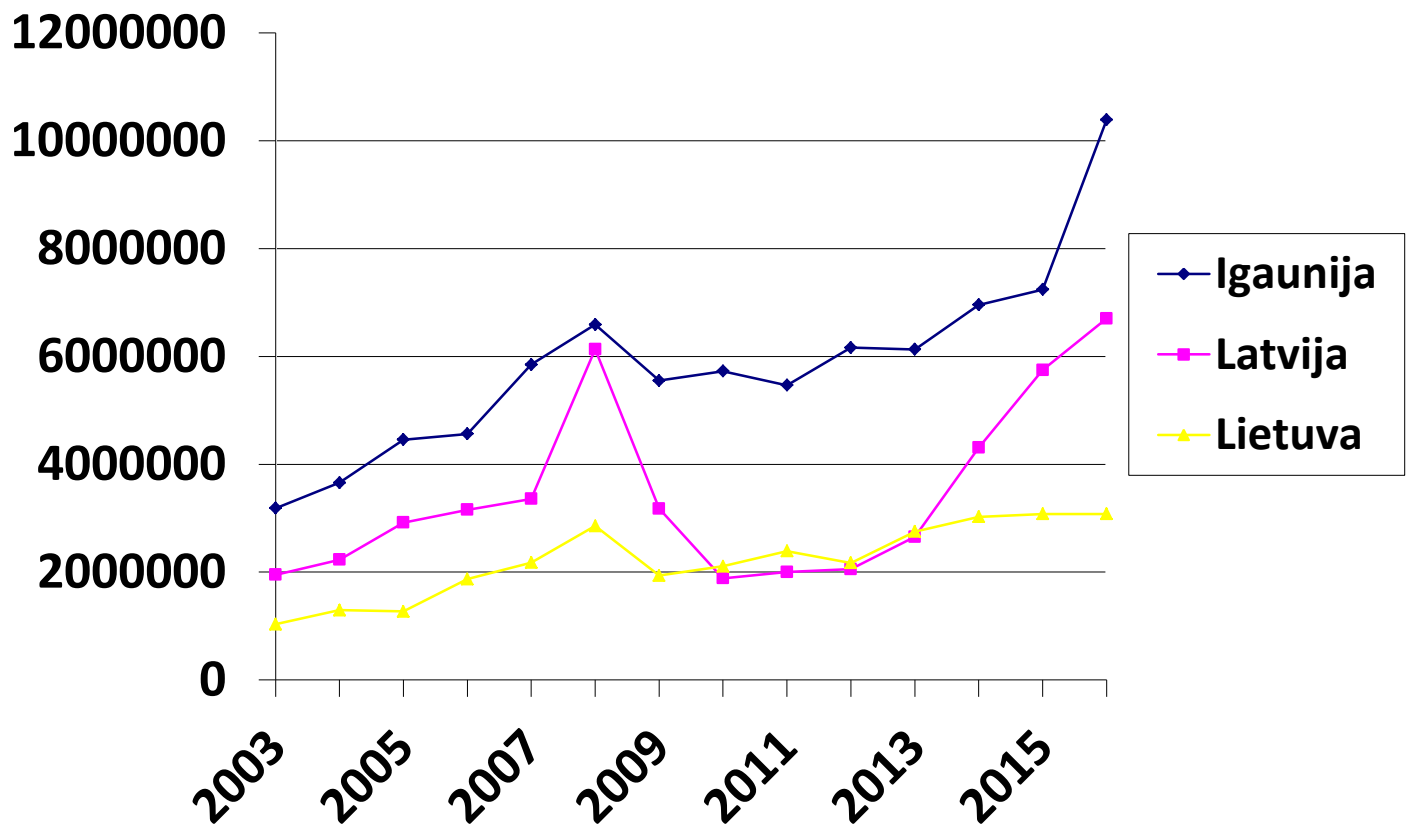
The aim is to research Baltic Film industries and compare their structural base.

In order to fulfill this aim the author gathered theoretical material on the Cultural and Creative Industries and film as part of it. Researched Estonian, Latvian and Lithuanian film sector structure and statistics.

In the end combining both theoretical and practical knowledge on film industries and Baltic cinematographic fields resulted in recommendations for further research topics, which can be done, based on this work.

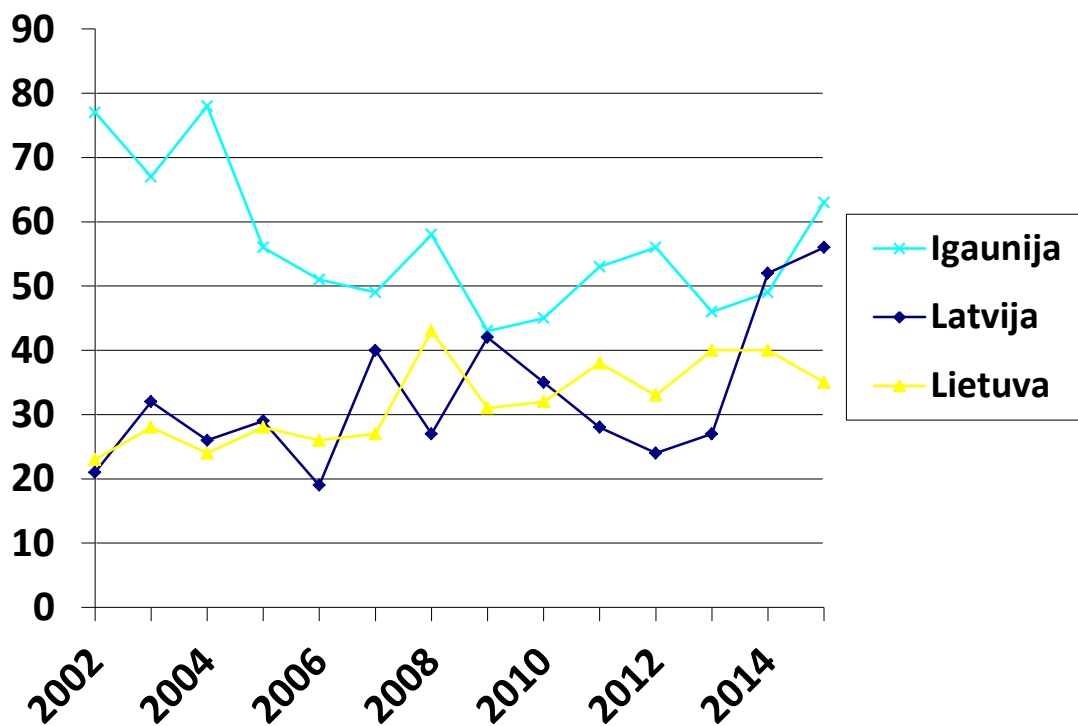
One of the most important conclusions was, that Baltic cinematic fields have not been researched as a unit, and therefor have not been compared. Such actions could give academic and practical advices on how to develop national film industries and how to form future cooperation institutions.

PIELIKUMS

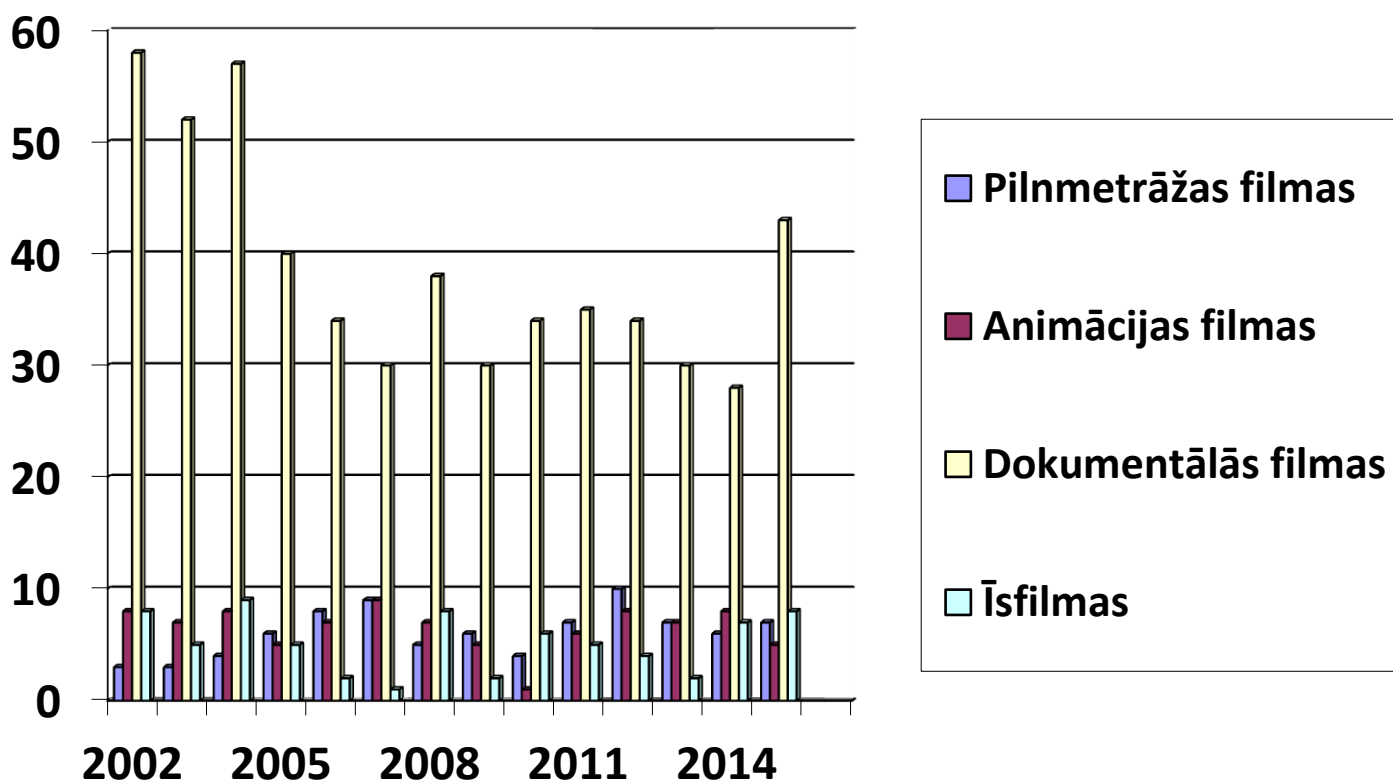
Pielikums nr. 1

Valsts finansējums kino nozarei Baltijas valstīs. 2003-2016. gads.

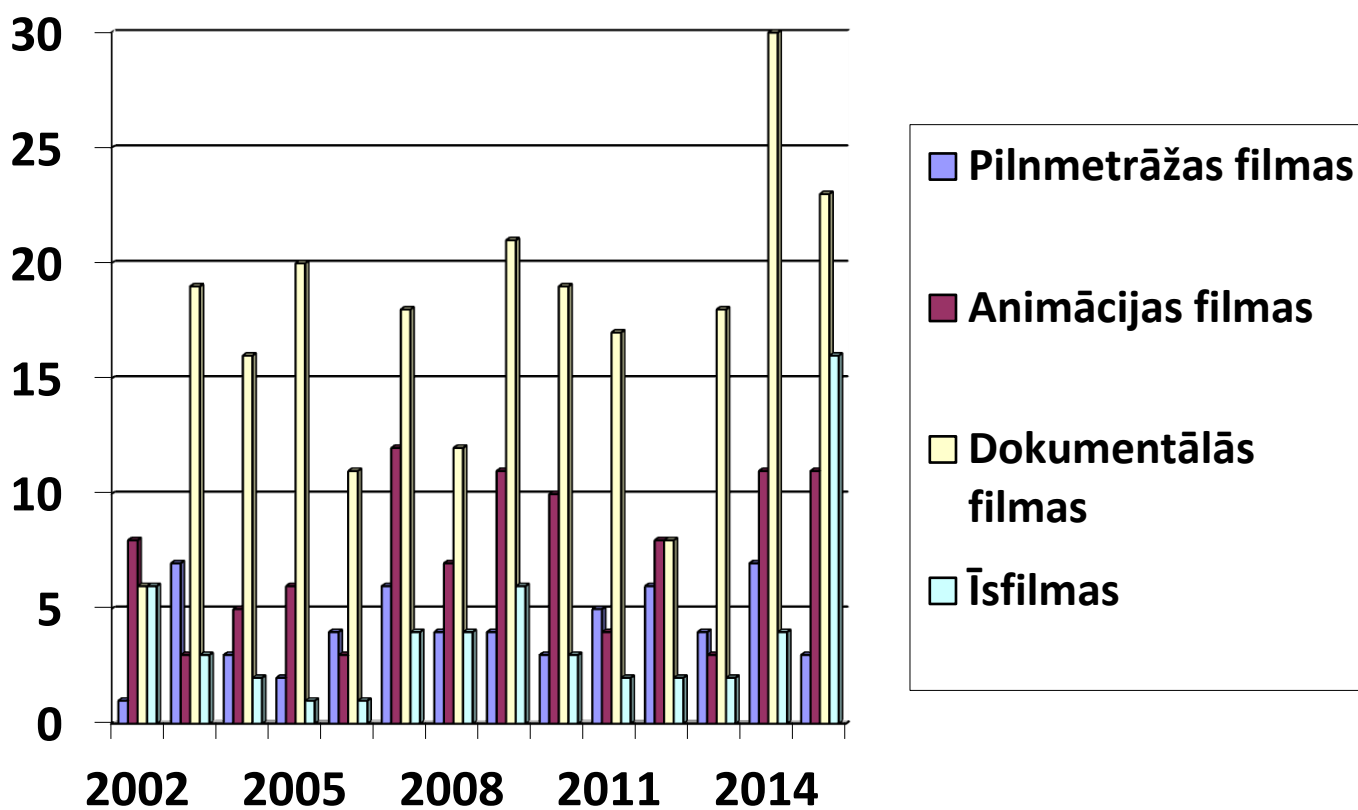
Pielikums nr. 2

Ražoto filmu skaits Baltijas valstīs. 2002.-2015. gads.

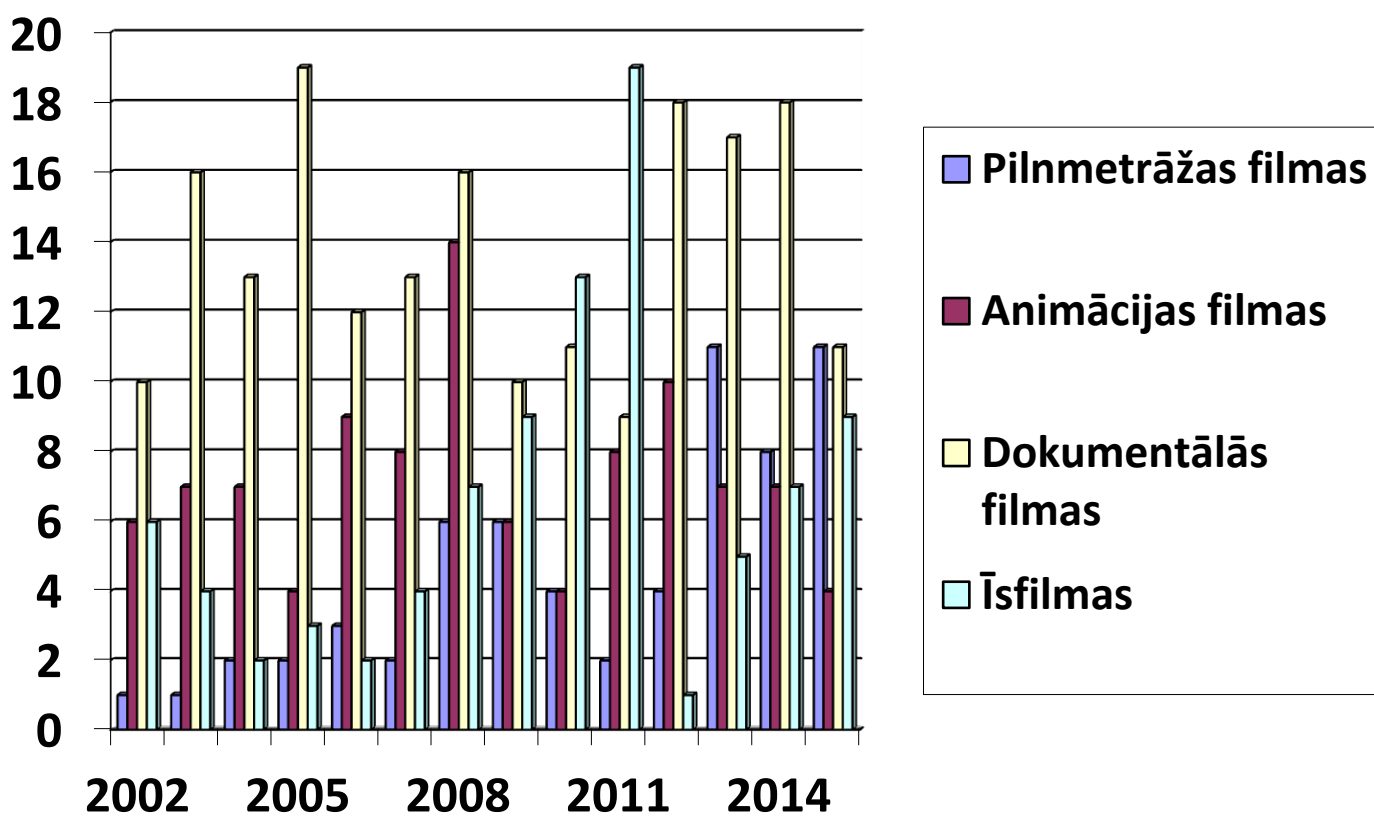
Pielikums nr. 3

Ražotās filmas Igaunijā. 2002.-2015. gads.

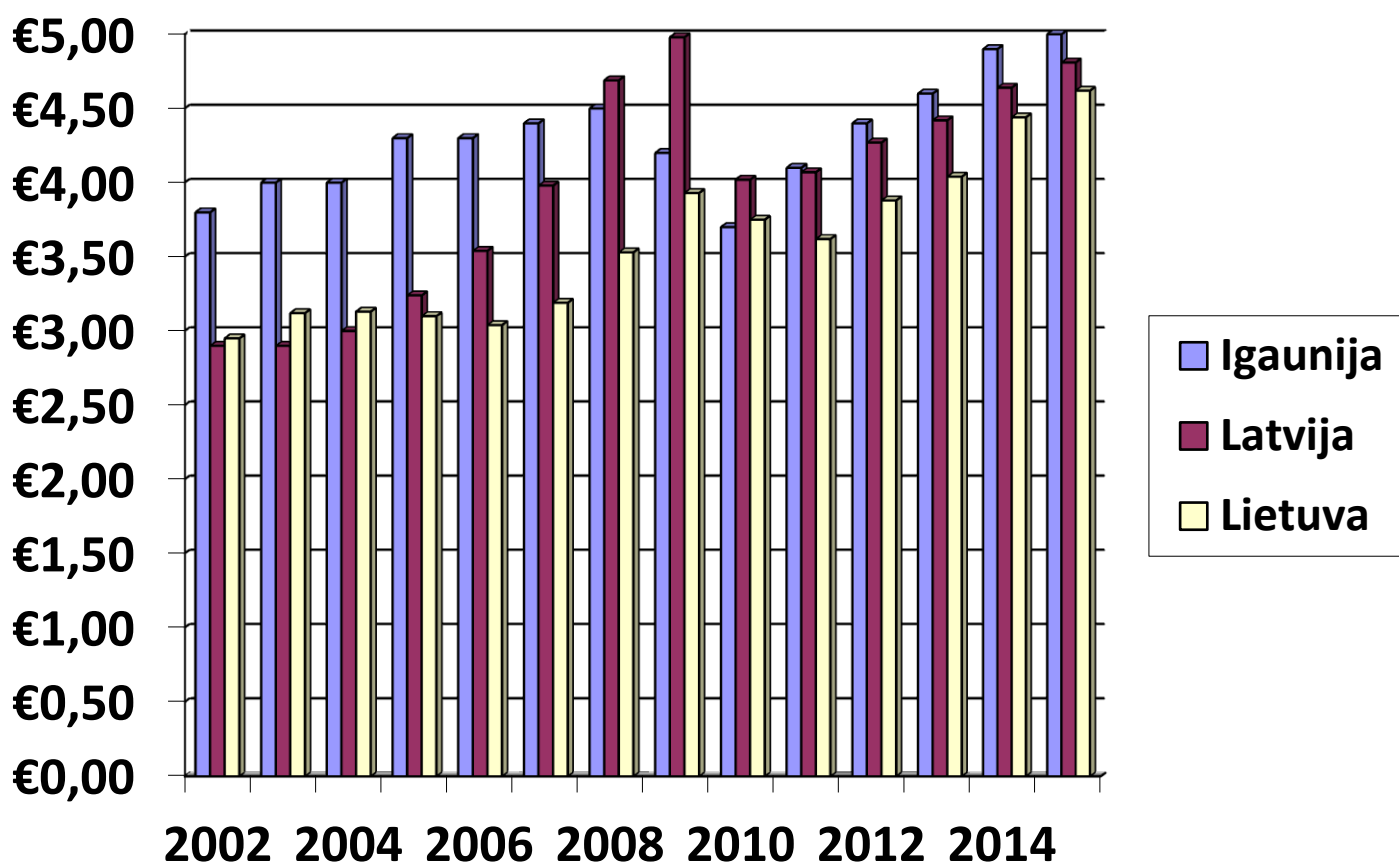
Pielikums nr. 4

Ražotās filmas Latvijā. 2002.-2015. gads.

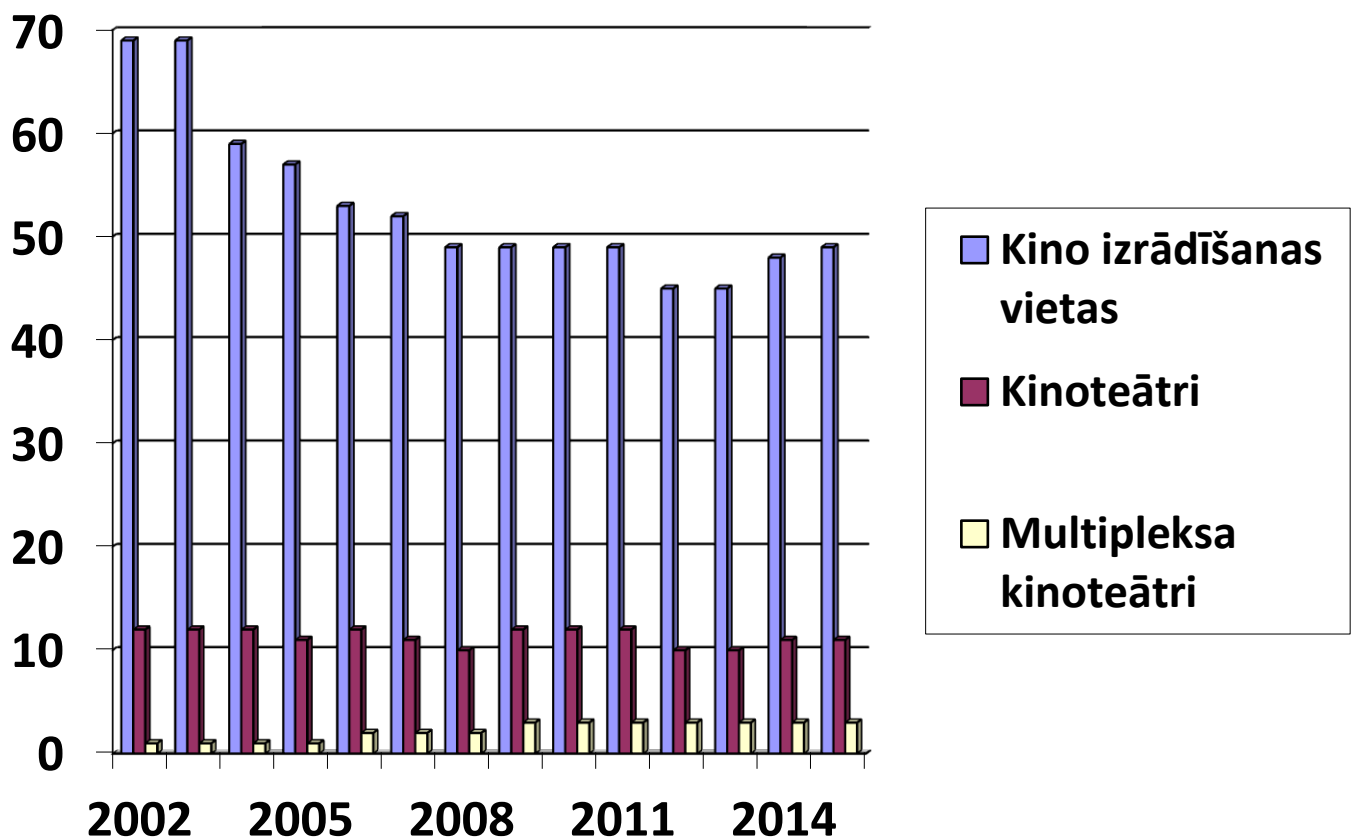
Pielikums nr. 5

Ražotās filmas Lietuvā. 2002.-2015. gads.

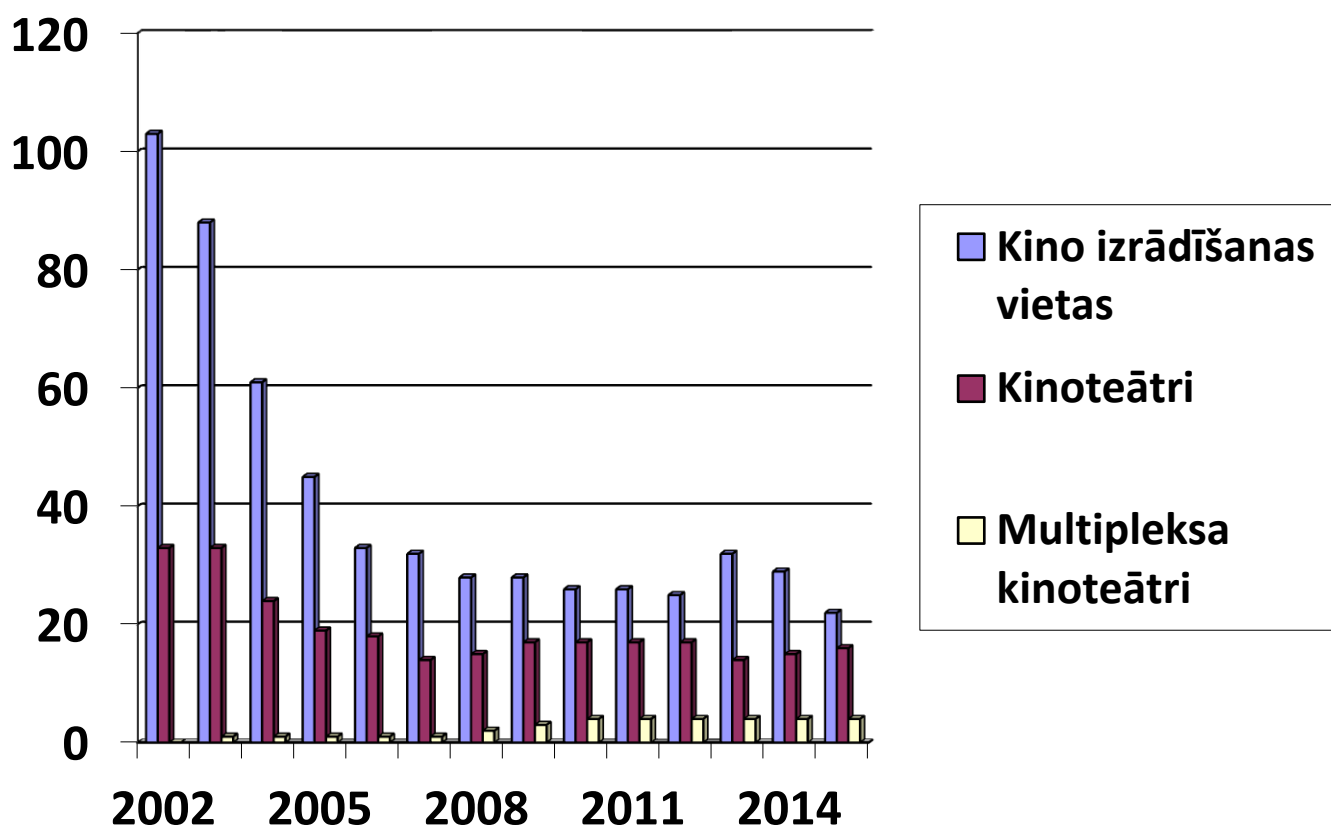
Pielikums nr. 6

Vidējā kino biļešu cena Baltijas valstīs. 2002. – 2015. gads.

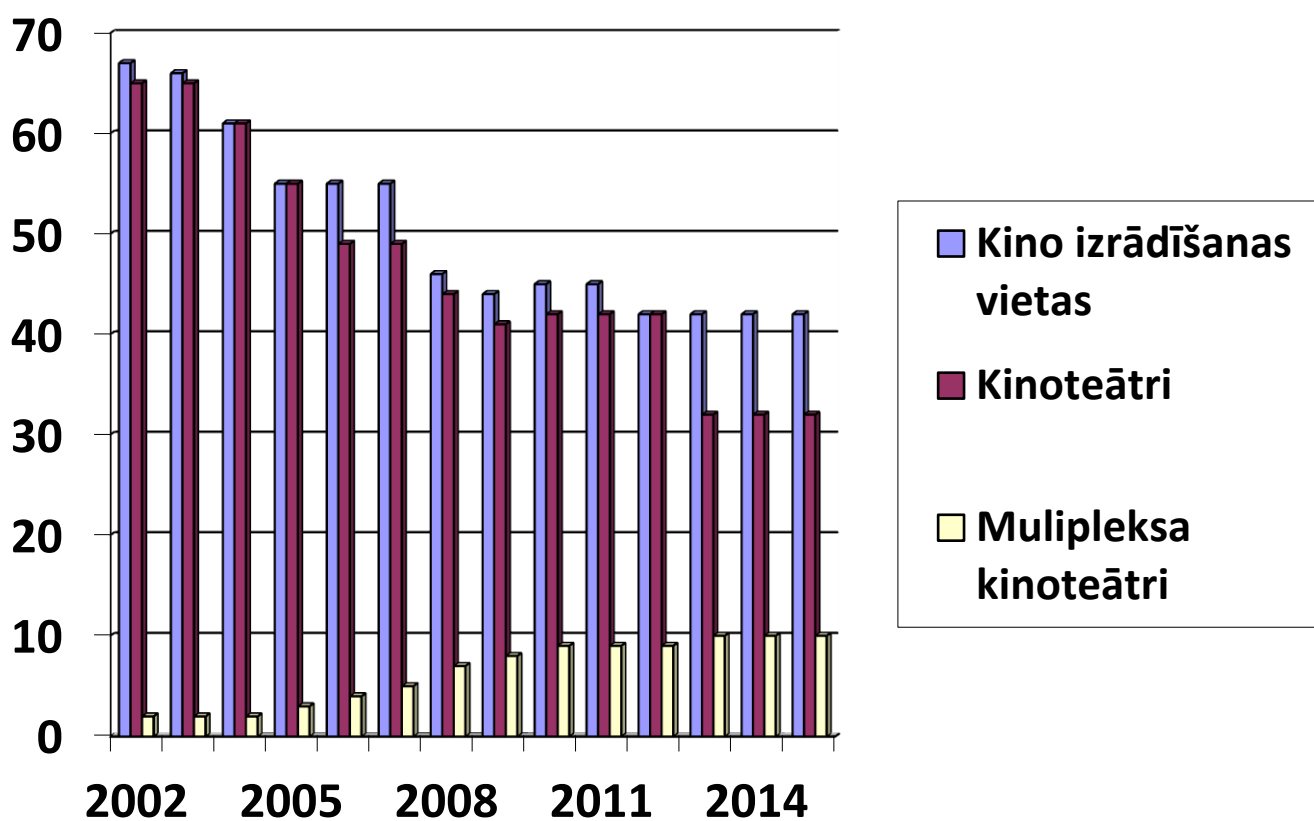
Pielikums nr. 7

Kino izrādīšanas vietu, kinoteātru un multilukša kinoteātru skaits Igaunijā. 2002. – 2015. gads.

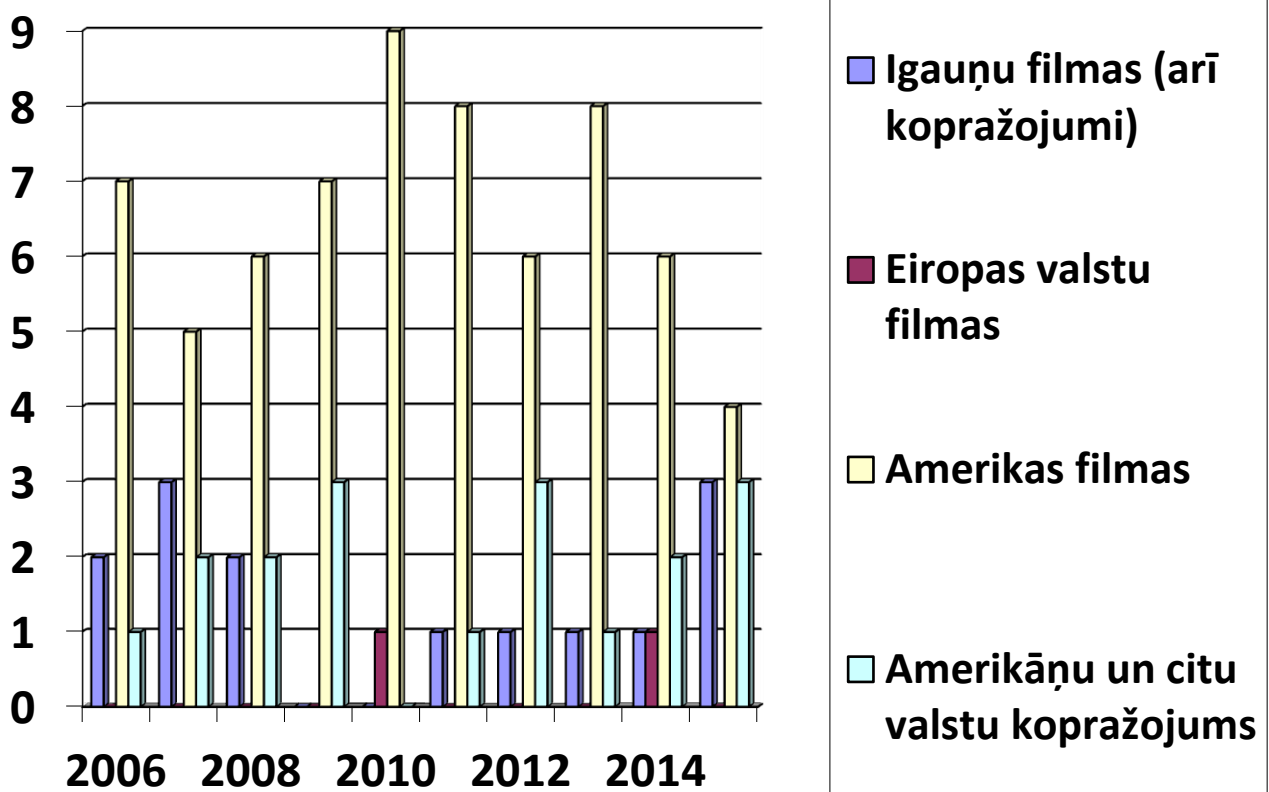
Pielikums nr. 8

Kino izrādīšanas vietu, kinoteātru un multiluksa kinoteātru skaits Latvijā. 2002. – 2015. gads.

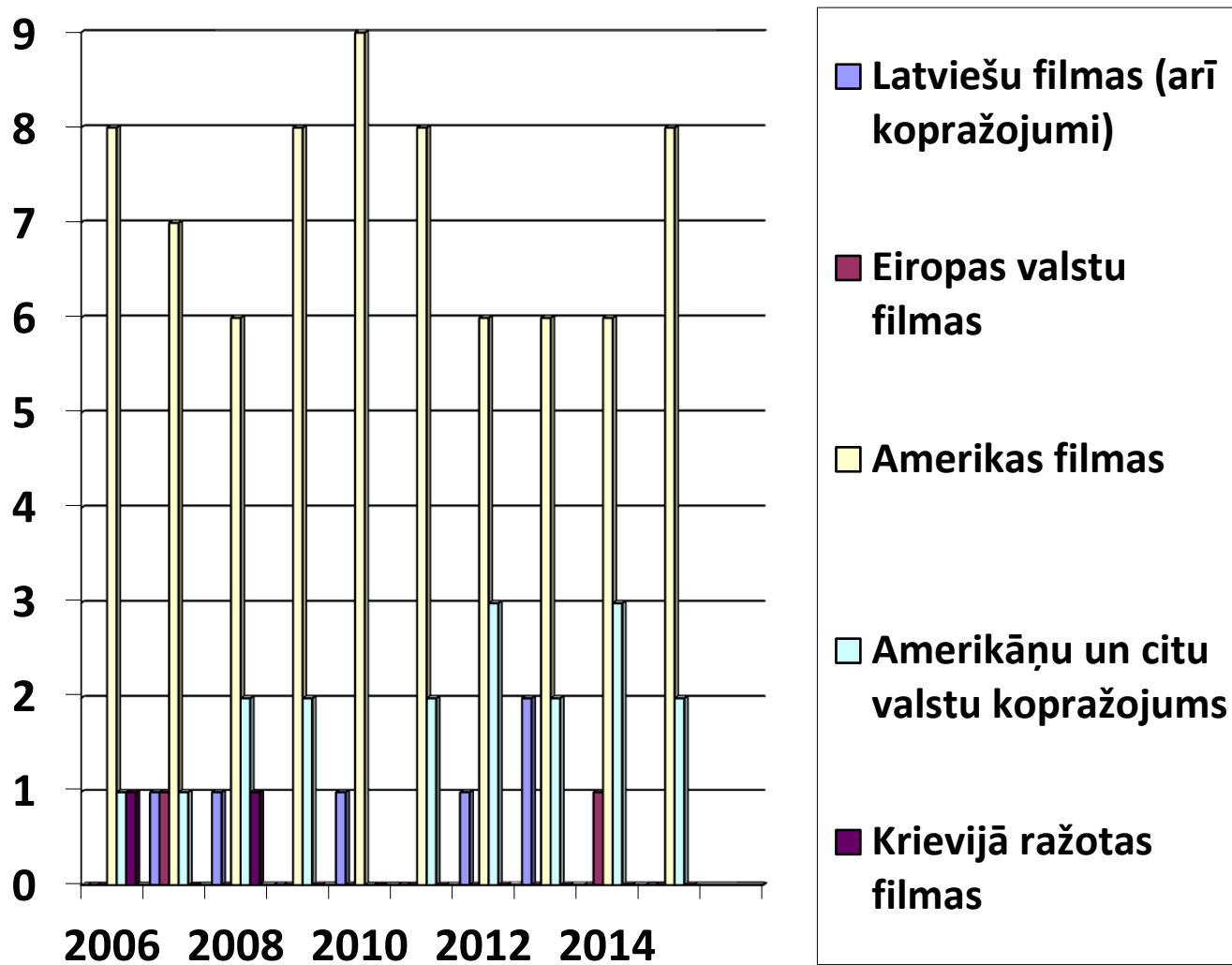
Pielikums nr. 9

Kino izrādīšanas vietu, kinoteātru un mūlipleksa kinoteātru skaits Lietuvā. 2002. – 2015. gads.

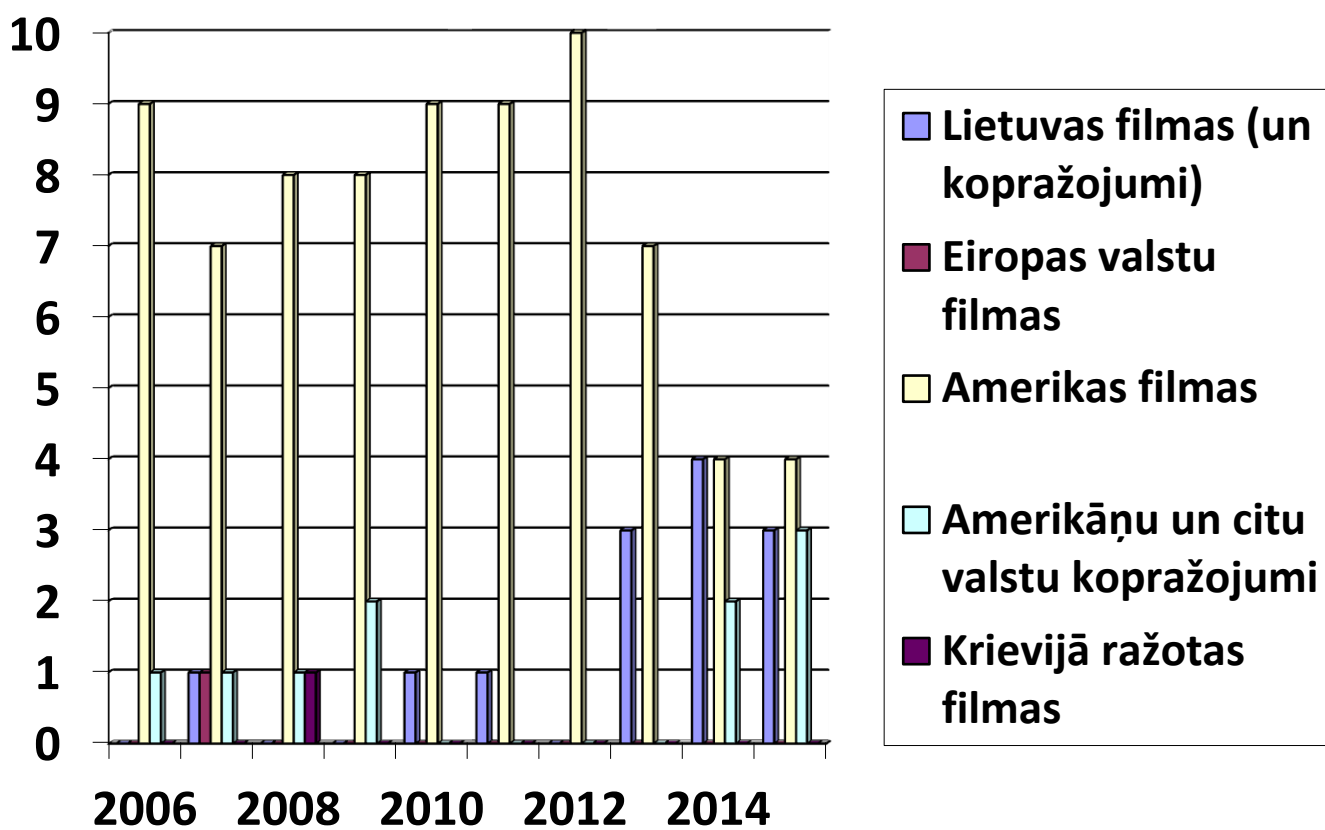
Pielikums nr. 10

Desmit Igaunijā apmeklētāko filmu tops. 2006. – 2015. gads.

Pielikums nr. 11

Desmit Latvijā apmeklētāko filmu tops. 2006. – 2015. gads.

Pielikums nr. 12

Desmit Lietuvā apmeklētāko filmu tops. 2006. – 2015. gads.

DOMESTIC FILMS RELEASED 2002-2006 (incl. Betacam format)

	Feature films	Shorts	Animation	Documentaries	Total
2002	3	8	8	58	76
2003	3	5	7	52	67
2004	4	9	8	57	78
2005	6	5	5	40	56
2006	8	2	7	34	51

DOMESTIC FILMS PRODUCED 2011-2015

	Feature films	Animation	Documentaries	Shorts	Total
2011	7	6	35	5	53
2012	10	8	34	4	56
2013	7	7	30	2	44
2014	6	8	28	7	49
2015	7	5	43	8	63

Pielikums nr. 13

Nacionālā Kino centra izdevumā *Statistikas pārskati: Facts & Figures* atrastās kļūdas.

_____ darbs
Bakalaura, maģistra
“ _____ ”
_____ tēmas nosaukums

izstrādāts Latvijas Kultūras akadēmijas _____ katedrā
_____ katedras nosaukums

Ar savu parakstu apliecinu, ka _____ darbs izstrādāts patstāvīgi; izmantojot citu autoru darbos publicētus datus, definējumus un viedokļus, dotas precīzas norādes (atsauces) uz to ieguves avotu; iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ .2014.
Vārds, uzvārds Paraksts

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: _____ .2014.
Akadēmiskais amats, grāds, vārds, uzvārds Paraksts

Recenzents: _____
Akadēmiskais amats, grāds, vārds, uzvārds

Darbs iesniegts ____ . ____ .2014.

Studējošo servisa speciālists : _____
Vārds, uzvārds Paraksts

Darbs aizstāvēts LKA _____ gala pārbaudījumu komisijas sēdē
Bakalaura, maģistra

____ . ____ .2014. prot. Nr. _____ vērtējums _____

Komisijas sekretārs: _____